

E. KIRATLI

KAMUSALLIK BAĞLAMINDA KENTSEL ARAYÜZLER:
ULUS-BANKALAR CADDESİ ÖRNEĞİ, ANKARA

ATILIM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ESRA KIRATLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

2025

OCAK 2025

KAMUSALLIK BAĞLAMINDA KENTSEL ARAYÜZLER:
ULUS-BANKALAR CADDESİ ÖRNEĞİ, ANKARA

ATILIM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ESRA KIRATLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

OCAK 2025

Bu tez Atılım Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ender Keskinliç
Enstitü Müdürü

Bu tezin **Atılım Üniversitesi Mimarlık Alanında Yüksek Lisans** derecesinin tüm gerekliliklerini karşıladığı onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emel AKIN
Bölüm Başkanı

ESRA KIRATLI tarafından teslim edilen “KAMUSALLIK BAĞLAMINDA KENTSEL ARAYÜZLER: ULUS-BANKALAR CADDESİ ÖRNEĞİ, ANKARA” başlıklı bu tezin kapsam ve kalite bakımından Yüksek Lisans derecesi için yeterli olduğu düşünülmektedir.

Doç. Dr. Fulay UYSAL BİLGE
Danışman

Tez Jürisi Üyeleri:

Doç. Dr. Nezh Burak BİCAN
Mimarlık Bölümü, Atılım Üniversitesi

Doç. Dr. Fulay UYSAL BİLGE
Mimarlık Bölümü, Atılım Üniversitesi

Doç. Dr. Gizem Deniz GÜNERİ SÖĞÜT
Mimarlık Bölümü, ODTÜ

Tarih: 27/01/2025

İşbu belge ile tezimde yer alan tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, kurallar gereği bu çalışmada özgün olmayan tüm materyal ve sonuçlar için ilgili kaynakların verildiğini beyan ederim.

Ad, Soyad : Esra KIRATLI

İmza :

ABSTRACT

URBAN INTERFACES THROUGH THE FRAMEWORK OF PUBLICNESS: THE CASE OF ULUS-BANKALAR STREET, ANKARA

KIRATLI, ESRA

M.S., Department of Architecture

Supervisor : Doç. Dr. Fulay UYSAL BİLGE

JANUARY 2025, 148 pages

Interfaces are the outer surfaces of urban space that establish a connection between public and private spaces, enable the reading of the urban fabric, and open up the city to the city. Interfaces that provide the connection between the city, the citizen and the building strengthen public life by ensuring permeability and continuity between private and public spaces. Pedestrian, ground, structure and functional connections established between private and public areas turn into flexible, permeable spaces. In addition to these functional and structural connections, interfaces play an important role in establishing social life and social relations, nourishing these relations and sustaining daily activities. In this study, the urban interfaces located on Ulus Bankalar Street, which is a cultural and historical area of Ankara during its process of becoming a capital city, were identified and analyzed, and the change/transformation of urban interfaces from past to present was examined. The concepts of public space, private space and the urban interface, which are the transitional features between these two areas, which constitute the main conceptual framework of the research, were discussed and the ways in which different theorists relate these concepts to urban space were revealed. Evaluations were made on examples of structures that enable urban interface formation both domestically and internationally. Analyses based on on-site detection and observations were supported by user data from the survey study. The survey study

was conducted to deeply examine and reveal the relationship, uses and perceptions of the users with the urban space in the study area under the headings of use and activities, comfort and image, access and connections, sociability and sensory/perceptual evaluation. Thanks to the data obtained, both the usage patterns and the reasons for non-usage of Bankalar Street, depending on its formal characteristics, and therefore the social activities of the users in the area, their perceptual experiences, expectations and needs in the area were determined. The physical characteristics of the urban interfaces in the area defined on Ulus Bankalar Street were revealed and their functionality was questioned. The findings revealed that urban interfaces have the characteristics of being interfaces in terms of their physical features, but they fall short of containing publicity when their functional features are considered.

Keywords: Publicity, Public Space, Private Space, Urban Interface, Ankara Ulus

ÖZ

KAMUSALLIK BAĞLAMINDA KENTSEL ARAYÜZLER: ULUS-BANKALAR CADDESİ ÖRNEĞİ, ANKARA

KIRATLI, ESRA

Yüksek Lisans, Mimarlık Bölümü

Tez Yöneticisi : Doç. Dr. Fulay UYSAL BİLGE

OCAK 2025, 148 sayfa

Arayüzler kamusal dış mekân ile özel mekân arasında bağlantı kuran, kentsel dokuyu okumayı sağlayan, kentlinin kente açıldığı, kentsel mekânın dış yüzeyleridir. Kent, kentli ve yapı arasında bağlantıyı sağlayan arayüzler, özel alan ve kamusal alan arasındaki geçirgenliği ve sürekliliği sağlayarak kamusal yaşamı güçlü kılar. Özel alan ile kamusal alan arasında kurulan yaya, zemin, yapı ve işlev bağlantıları esnek, geçirgen mekânlara dönüşür. Bu işlevsel ve yapısal bağlantılarının yanı sıra arayüzler, sosyal hayatın ve sosyal ilişkilerin kurulmasında, bu ilişkilerin beslenmesinde ve gündelik aktivitelerin sürdürülmesinde önemli bir rol oynar. Bu çalışmada, Ankara kentinin başkent olma sürecinde kültürel ve tarihi bir alanı olan Ulus Bankalar Caddesi üzerinde yer alan kentsel arayüzlerin tespiti ve analizi yapılarak geçmişten günümüze kentsel arayüzlerin değişimi/dönüşümü incelenmiştir. Araştırmanın temel kavramsal çerçevesini oluşturan kamusal alan, özel alan ve bu iki alanın arasında geçiş özelliği taşıyan kentsel arayüz kavramları ele alınmış ve farklı teorisyenlerin bu kavramları kentsel mekânla ilişkilendirme biçimleri ortaya konmuştur. Yurtiçi ve yurtdışında kentsel arayüz oluşumuna imkân sunan yapı örnekleri üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Yerinde tespit ve gözlemlere dayanarak yapılan analizler, anket çalışması sonucundaki kullanıcı verileri ile desteklenmiştir. Anket çalışması, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, erişim ve bağlantılar, sosyallik ve duyumsal/algısal

değerlendirme başlıkları altında; kullanıcıların çalışma alanındaki kentsel mekân ile kurdukları ilişki, kullanımları ve algılarını derinlemesine incelemek ve ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Elde edilen veriler sayesinde Bankalar Caddesi'nin biçimsel özelliklerine bağlı olarak hem kullanım şekilleri hem de kullanılmama nedenleri, dolayısı ile kullanıcıların alandaki sosyal aktiviteleri, alandaki algısal deneyimleri, beklentileri ve ihtiyaçları tespit edilmiştir. Ulus Bankalar Caddesi'nde sınırları belirlenen alandaki kentsel arayüzlerin biçimsel özellikleri bakımından arayüz olma nitelikleri ortaya çıkartılmış, işlevsellikleri sorgulanmıştır. Ortaya çıkan bulgularda kentsel arayüzlerin biçimsel özellikleri bakımından arayüz olma niteliği taşıdığı ancak işlevsel özelliklerine bakıldığında, kamusallık barındırmakta eksik kaldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Alan, Özel Alan, Kentsel Arayüz, Ankara Ulus.

Canım Aileme ve Sevgili Eşime...

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez çalışmamın araştırma ve yazım sürecinde engin bilgi birikimi ve deneyimleriyle katkıda bulunan, bana yol gösteren, destek ve emeklerini esirgemeyen, araştırma sürecini birlikte keyifle geçirmemizi sağlayan değerli danışman hocam Doç. Dr. Fulay UYSAL BİLGE'ye, tez savunma jürisinde yapıcı eleştirileri ve derin bilgi birikimi ile büyük katkıları olan değerli Tez Savunma Jüri Başkanı Doç. Dr. Burak Nezih BİCAN'a ve araştırma alanıyla ilgili sahip olduğu verileri, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, kritik noktalarda yapıcı eleştiriler getirerek tez çalışmama katkıda bulunan değerli Tez Savunma Jüri Üyesi Doç. Dr. Gizem Deniz GÜNERİ SÖĞÜT'e sonsuz teşekkür ederim.

Hayatım boyunca, hayatımın her alanında, yaşadığım tüm olaylarda benden sevgisini, desteğini ve emeğini esirgemeyen canım babam Ömer KIRATLI'ya, canım annem Filiz KIRATLI'ya, sevgili kardeşlerim Taha Yasin KIRATLI'ya ve Elvin Azra KIRATLI'ya teşekkür ederim. Tez çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen, beni yüreklendiren, en iyisini başarmam için hep yanımda ve her türlü başarımın arkasında olan sevgili eşim Ebubekir ÖZCAN'a teşekkür ederim.

Ve tabii ki, karşısına çıkan zorluklarda pes etmeyip, kendine küsmeyip başarmak için içindeki güce inandığı ve hep devam ettiği için kendime sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZ	v
İTHAF	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLO LİSTESİ.....	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
SEMBOL/KISALTIMA LİSTESİ	xvii
BÖLÜM	
1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı	3
1.2 Tezin Kapsamı	4
1.3 Araştırma Soruları	4
1.4 Tezin İçeriği	4
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	6
3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1 Kamusal Alan	9
2.2 Özel Alan	14
2.3 Kentsel Arayüz.....	15
2.3.1 Kentsel Arayüzlerin Özellikleri	23
2.3.1.1 Kentsel Arayüzlerin Biçimsel Özellikleri	23
2.3.1.2 Kentsel Arayüzlerin İşlevsel Özellikleri	24
2.3.1.2 Kentsel Arayüzlerin Algısal Özellikleri	24
2.3.1.2 Kentsel Arayüzlerin Sosyal Özellikleri	25
4. YURTIÇİ-YURTDIŞI KENTSEL ARAYÜZ ÖRNEKLERİ	27
3.1 Yurtiçi Kentsel Arayüz Örnekleri	27
3.1.1 Milli Reasürans Binası Kentsel Arayüzü, İstanbul	27
3.1.2 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi	32

3.1.3	Yapı Kredi Kültür Sanat Binası, İstanbul	39
3.2	Yurtdışı Kentsel Arayüz Örnekleri	42
3.2.1	Mothers' House, Amsterdam	42
3.2.2	Sony Center Avlusu, Berlin	50
3.2.3	First National Bank Plaza, Chicago	54
5.	ÇALIŞMA ALANI: ULUS BANKALAR CADDESİ	58
5.1	Çalışma Alanındaki Kentsel Arayüzler.....	60
5.2	Çalışma Alanındaki Kentsel Arayüzlerin Analizi.....	67
5.2.1	ASBÜ Rektörlük Hizmet Binası (Eski Başvekâlet ve Maliye Vekâleti Binası).....	68
5.2.2	İş Bankası Müzesi	70
5.2.3	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (Sümerbank Eski Binası)	72
5.2.4	Zafer Anıtı-Ulus İşhanı ve Ulus Çarşısı.....	74
5.2.5	Yüzüncü Yıl Çarşısı	77
5.2.6	Merkez Bankası Eski Binası	80
5.2.7	Ziraat Bankası Müzesi (Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası)	82
5.2.8	Yunus Emre Enstitüsü (İnhisarlar (Tekel) Başmüdürlüğü Binası)	84
5.2.9	PTT Pul Müzesi	85
5.2.10	Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı (İlk Etibank).....	87
5.2.11	Garanti Bankası Binası.....	90
5.2.12	Gençlik Parkı.....	91
5.2.13	Devlet Opera ve Bale Binası (Sergi Evi)	93
5.3	Anket Değerlendirmeleri.....	95
5.4	Bölüm Değerlendirmeleri	117
6.	SONUÇ	123
	KAYNAKÇA.....	127
	EKLER	
A.	ETİK KURUL RAPORU.....	134

B. ÖN BİLGİ METNİ.....	135
C. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU.....	137
D. ANKET SORULARI	138

TABLO LİSTESİ

TABLolar

Tablo 2.1 Kentsel Arayüzlerin Analiz Yöntemi Tablosu.....	7
Tablo 2.2 Analiz Yöntem Tablosu	8
Tablo 2.3 Anket Çalışması Bölüm Başlıkları	8
Tablo 3.1 Kentsel arayüzler konusunda farklı teorisyenlerin görüşleri	22
Tablo 3.2 Kentsel arayüzlerin özellikleri ve kentsel mekânlara etkisi.....	26
Tablo 5.1 ASBÜ Rektörlük Hizmet Binası Arayüz Analizi	68
Tablo 5.2 İş Bankası Müzesi Arayüz Analizi	70
Tablo 5.3 Sümerbank Eski Binası Arayüz Analizi	72
Tablo 5.4 Zafer Anıtı-Ulus İşhanı-Ulus Çarşısı Arayüz Analizi	74
Tablo 5.5 Yüzüncü Yıl Çarşısı Arayüz Analizi	77
Tablo 5.6 Merkez Bankası Eski Binası Arayüz Analizi	80
Tablo 5.7 Ziraat Bankası Müzesi Arayüz Analizi.....	82
Tablo 5.8 Yunus Emre Enstitüsü Arayüz Analizi	84
Tablo 5.9 PTT Pul Müzesi Arayüz Analizi.....	85
Tablo 5.10 Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı Arayüz Analizi	87
Tablo 5.11 Garanti Bankası Binası Arayüz Analizi.....	90
Tablo 5.12 Gençlik Parkı Arayüz Analizi.....	91
Tablo 5.13 Devlet Opera ve Bale Binası Arayüz Analizi	93
Tablo 5.14 Çalışma Alanındaki Arayüzlerin Genel Analizi	119
Tablo 5.15 Anket Sorularının Genel Analizi	122

ŞEKİL LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil 3.1 PPS'nin kentsel aramekânlara yönelik geliştirdiği model	11
Şekil 3.2 PPS Mekân Diyagramı.....	11
Şekil 3.3 Kamusal ve özel alan arasında oluşan alanlar.....	15
Şekil 3.4 Ev-iş-sosyal yaşam üçgenindeki aramekân diyagramı	17
Şekil 3.5 Kullanıcılara mekânı algılama ve deneyimleme olanağı tanıyan arayüzler/aramekânlar.....	18
Şekil 3.6 Arayüz, Mimarlık ve Kent İlişkisi	20
Şekil 4.1 Milli Reasürans Binası.....	27
Şekil 4.2 Milli Reasürans Binası Kütleli Biçimlenişi	28
Şekil 4.3 Yapının Cephesi Tasarımının Hareket Noktaları.....	29
Şekil 4.4 Yapının Kütle Modeli	29
Şekil 4.5 Yapının giriş cephesindeki boşluğun oluşturduğu kamusal alan.....	30
Şekil 4.6 Milli Reasürans Binası Zemin Kat Planı	30
Şekil 4.7 Milli Reasürans Binası Kesiti	31
Şekil 4.8 Yapının içindeki doluluk-boşluk dengesi	32
Şekil 4.9 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi.....	33
Şekil 4.10 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi kütleli oluşum şeması	33
Şekil 4.11 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi allesi	34
Şekil 4.12 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi zemin kat ve alt zemin kat planı.....	35
Şekil 4.13 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi zemin kat ve alt zemin girişi	36
Şekil 4.14 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi A-A ve B-B Kesitleri.....	37
Şekil 4.15 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi cephesinde kullanılan dikey metal elemanlar.....	38

Şekil 4.16 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi iç mekan-dış mekan arasındaki geçirgenlik.....	38
Şekil 4.17 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi katlar arasındaki bağlantılar ve yarı açık mekânlar.....	39
Şekil 4.18 Yapı Kredi Bankası Ofis Binası.....	40
Şekil 4.19 Yapı Kredi Kültür Sanat Binası.....	40
Şekil 4.20 Sokağı görsel olarak yapının içine alarak yapının algılanabilirliğini artıran yaklaşım.....	41
Şekil 4.21 Yapı ve sokak arasındaki sınırın geçirgenliği.....	42
Şekil 4.22 Mothers' House.....	43
Şekil 4.23 Mothers' House yapısının girişi.....	44
Şekil 4.24 Mothers' House kütlelerindeki yükseklik farklılıkları.....	44
Şekil 4.25 Mothers' House anne odaları plan kurgusu.....	45
Şekil 4.26 Mothers' House çocuk odaları plan kurgusu.....	46
Şekil 4.27 Mothers' House zemin kat planı.....	47
Şekil 4.28 Mothers' House asma kat planı.....	47
Şekil 4.29 Mothers' House kesiti.....	48
Şekil 4.30 Mothers' House merkezdeki merdiven ve katlar arasındaki geçirgenlik.....	48
Şekil 4.31 Yapı arası oluşturulan boşluklar ve katlar arasındaki bağlantılar.....	49
Şekil 4.32 Kapalı ve açık alanlar arasındaki sosyal mekânlar.....	49
Şekil 4.33 Katlar arasındaki oluşan açık/yarı açık mekânlar.....	50
Şekil 4.34 Sony Center, Berlin.....	51
Şekil 4.35 Sony Center giriş cephesindeki yaya erişiminin sağlandığı kütleli boşluklar.....	51
Şekil 4.36 Sony Center şemsiye biçimindeki çatı örtüsü.....	52
Şekil 4.37 Sony Center kamusal mekân kullanımının bulunduğu avlu.....	52
Şekil 4.38 Sony Center Zemin Kat Planı.....	53
Şekil 4.39 Sony Center'ın farklı yükseklikteki kütlelerinin uzaktan görünümü.....	54
Şekil 4.40 First National Bank Plaza (Chase Tower).....	55
Şekil 4.41 Yapının zemin katında, iç avludaki ve yol çeperindeki kurduğu kütleli ilişki.....	56

Şekil 4.42 Yapı avlusu	57
Şekil 4.43 Yapı avlusunun kamusal kullanımı.....	57
Şekil 5.1 Ankara-Ulus bölgesi sınırları.....	59
Şekil 5.2 Ankara-Ulus Bankalar Caddesi çalışma alanı sınırları.....	59
Şekil 5.3 Ankara-Ulus Bankalar Caddesi'ndeki incelenmek üzere seçilen yapılar .	60
Şekil 5.4 Çalışma alanındaki önemli yapılar ve kentsel arayüzler.....	61
Şekil 5.5 Başvekâlet ve Maliye Vekâleti Binası	68
Şekil 5.6 ASBÜ Rektörlük Hizmet Binası.....	68
Şekil 5.7 Eski İş Bankası Binası	70
Şekil 5.8 İş Bankası Müzesi	70
Şekil 5.9 İş Bankası Müzesi girişi.....	71
Şekil 5.10 İş Bankası Müzesi cephesi.....	71
Şekil 5.11 Sümerbank ve İş Bankası.....	72
Şekil 5.12 Sümerbank Eski Binası.....	72
Şekil 5.13 Sümerbank Eski Binası'nın kütleli biçimlenişi ile oluşan dağılıma/toplanma alanı arayüzü	73
Şekil 5.14 Sümerbank Eski Binası giriş kapısı	73
Şekil 5.15 Zafer Anıtı ve Ulus İşhanı.....	74
Şekil 5.16 Ulus İşhanı	74
Şekil 5.17 Bankalar Caddesi'nden Ulus İşhanı avlusuna bakış	75
Şekil 5.18 Ulus İşhanı avlusu.....	75
Şekil 5.19 Ulus İşhanı avlusundaki ticari birimlere geçişi sağlayan yaya aksı.....	76
Şekil 5.20 Ulus İşhanı zemin katındaki açıklıkların ve ticari mekânların oluşturduğu arayüz.....	77
Şekil 5.21 Yüzüncü Yıl Çarşısı.....	78
Şekil 5.22 Âtıl durumdaki Yüzüncü Yıl Çarşısı	78
Şekil 5.23 Yüzüncü Yıl Çarşısı yaya aksında oluşan arayüzden güney yönüne bakış	79
Şekil 5.24 Yüzüncü Yıl Çarşısı yaya aksında oluşan arayüzden kuzey yönüne bakış	79
Şekil 5.25 Yüzüncü Yıl Çarşısı Yerine Yapılan Kentsel Açık Alan.....	79

Şekil 5.26 Merkez Bankası Binası	80
Şekil 5.27 Eski Merkez Bankası Binası	80
Şekil 5.28 Eski Merkez Bankası Binası giriş cephesi	81
Şekil 5.29 Yan Cephe Çıkmaları.....	81
Şekil 5.30 Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası	82
Şekil 5.31 Ziraat Bankası Müzesi	82
Şekil 5.32 Ziraat Bankası Müzesi Girişi	83
Şekil 5.33 İnhisarlar Tekel Başmüdürlüğü.....	84
Şekil 5.34 Yunus Emre Enstitüsü.....	84
Şekil 5.35 Emlak ve Eytam Bankası	86
Şekil 5.36 PTT Pul Müzesi	86
Şekil 5.37 PTT Pul Müzesi sütunlu balkon bölümünde oluşan arayüz	86
Şekil 5.38 PTT Pul Müzesi girişi	86
Şekil 5.39 İlk Etibank Binası	88
Şekil 5.40 Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı Binası.....	88
Şekil 5.41 Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı Giriş Cephesinde oluşan arayüz	88
Şekil 5.42 Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı Binası Cephesinde düşeyde pencere açıklıklarının oluşturduğu arayüz.....	89
Şekil 5.43 Pencere açıklıklarının kullanılmaması sebebiyle düşeyde oluşturulan arayüzün işlevini kaybetmesi.....	89
Şekil 5.44 Osmanlı Bankası Binası.....	90
Şekil 5.45 Garanti Bankası Binası	90
Şekil 5.46 Gençlik Parkı	92
Şekil 5.47 Gençlik Parkı	92
Şekil 5.48 Sergi Evi	93
Şekil 5.49 Devlet Opera ve Bale Binası.....	93
Şekil 5.50 Devlet Opera ve Bale Binası bahçesi ve kolonatlđ geçiş holü	94
Şekil 5.51 Devlet Opera ve Bale Binası giriş cephesinde oluşan arayüz.....	95
Şekil 6.1 Ulus Bankalar Caddesi'ndeki Kentsel Arayüzler ve Kamusal Alanların yıllara göre dönüşümü	125

SEMBOL/KISALTMA LİSTESİ

ASBÜ	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
PPS	Project for Public Spaces
TMMOB	Türkiye Mimar Mühendis Odaları Birliği
YKKS	Yapı Kredi Kültür Sanat

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Kent; toplumsal gelişmeyi destekleyen ve toplumun gündelik faaliyet ve etkinlik gereksinimlerini karşılayan yerleşme alanıdır (Keleş, 1998). Kentler, içinde barındırdıkları sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamı yansıtan kentsel mekânların niteliklerine göre gelişmektedir.

Kentsel mekânlar, toplumsal ve kamusal kullanımlar sunarak, insanların bir araya gelmesini, birbirleriyle iletişime ve etkileşime geçmesini ve sosyalleşmesini sağlar. Sokaklar, meydanlar, parklar, açık alanlar gibi kentsel mekânlar, içinde kamusal barındırarak, kentlinin toplanma, karşılaşma, etkileşime geçme, kendini ifade etme, toplumsal ve sosyal bir arada bulunma alanlarıdır (Erdönmez ve Akı, 2005).

Modern yaşamla birlikte günümüzde, kent ve kent mekânları değişime uğramakta, gündelik yaşam pratiklerindeki değişiklikler insanların kentsel mekânla etkileşimlerinin azalmasına, kamusal yaşamın ve kamusal kültürün gün geçtikçe yok olmasına sebep olmaktadır. Kentsel yaşamın kamusal alanlardaki önemi zayıflamakta ve kentlinin kentsel mekânla kurduğu iletişim zedelenmektedir. Kentsel kamusal alanlar kentliye, insan-çevre etkileşimi sunarken, toplumda söz sahibi olma imkânı yaratır. Günümüzün gelişen kentlerinde, kentsel mekânda kamusal göz ardı edilmekte, çoğu kent mekânı geçiş alanı olarak kullanılmaktadır. Yapılı çevre kentsel mekânla işlevsel, sosyal ilişki kuramamakta, yaya mekânları kamusal kullanımlara imkân tanımamaktadır. Bu noktadan hareketle yapılı çevre – kentsel mekân, kamusal alan-özel mekân arakesitinde kamusal barındıran alanların oluşmasının eksikliği dikkat çekmektedir. Bu çalışma çeşitli disiplinlerde tartışılan kentsel arayüz kavramını incelemektedir. Kentsel arayüzler kamusal dış mekân ile kamusal alan, özel mekân arasında bağlantı kuran, kentsel dokunun zenginleşmesini sağlayan, kentliye iletişim ve etkileşim imkânı sunan, kentsel mekâna kamusal kazandıran alanlardır.

Kentsel arayüz kavramı, kamusal alan ve özel alan tartışmalarıyla beraber literatürde sıklıkla yer almaktadır. Kentsel mekânda yayalaştırılmış alanların insanların ilgisini çekmekte yetersiz kalması, kullanımının ve başarısının olumsuz etkilenmesi sebebiyle Özsel (2009), “yayalara ayrılmış kent mekânlarında mimari unsurların rolü”ne dikkat çekmek istemiştir. Bu amaçla öncelikle binanın kentsel mekânla etkileşim yüzeyini oluşturan “arayüz” kavramı irdelenmiş, arayüz özelliklerinin, sınırladığı kentsel yaya mekânlarının kullanımına ve kalitesine etkilerini araştırmıştır.

Aydemir (2018) ise, “Yerelin özelliklerini günümüz ve geleceğin kentlerinde yaşanabilir aramekan/arayüzler üzerinden nasıl sürdürebiliriz?” “Günümüz kentlerinde kaybolmak üzere olan insan-mekân etkileşimi ile yer algısını yeniden kazanabilir miyiz?” sorularına çözüm arayışı ile araştırmasına başlamıştır. Yaşanabilirlik olgusu açısından yavaş kentleri incelenmiş, kentsel mekân yapısı ve yer algısı açısından yavaş kentlerin önemini belirtmiştir. Yeni Şehircilik Yaklaşımı sonrası kentsel kamusal mekâna sistemsal bakış kazandıran aramekanlar (yapılar arası boşluklar, arayüzler (kamusal-özel alan arasındaki yapı ara kesitleri) üzerinde durmuştur.

Yapıların kamusalılığı sunuş biçimlerini kentsel ölçekte inceleyen Karabacak (2015), kamusal mekânı yorumlamanın bir yolu olarak ortaya konulan “arayüz” kavramından önce kamusal alan ve kamusal ayırımı yapmıştır. Ardından arayüz kavramını tartışmaya açmıştır. “Kamusal alan” ve “kamusal mekân” özünde “kamu” ile ilgili olması, nedeniyle genellikle aynı kavramlar gibi algılanması sebebiyle yapıların kendi pragmatik kullanımlarından ödün vermeden ne denli etkin bir kamusalılık barındırdıklarını araştırmasında tartışmıştır.

Dirik (2009), metropolde gerçekleşen dönüşümler sonucu ortaya çıkan, farklı mimari biçimlenişlere sahip alt kentleşme tipleri üzerinde durmuş ve arayüzü; arakesit, sınır, arayüz kavramları farklılaşan alt kent tiplerinin ve bunların kullanıcılarının kesişme biçimleri üzerinden tariflemiştir. Arayüz ve sınır kavramlarını ürün ölçeğinde örnekleri değerlendirmiş, böylelikle arakesit üzerinden yapılmış olan arayüz ve sınır tanımları, alan çalışmasından örneklerle somutlaştırılarak; metropolün dönüşüm süreçlerinin gündelik yaşantıya, sosyal yapıya ve mimari bütünlüğe nasıl etki ettiğini, ürün ölçeğinde irdelenmiştir. Cengiz Taşlı ve Eren (2020), arayüz ve ara mekân kavramları kentsel ölçekte açıklamıştır. Kamusal mekân kalitesini ölçmek amacıyla,

Willliam Whyte tarafından geliştirilen Project for Public Space (PPS) Yöntemi ve Jan Gehl tarafından geliştirilen GEHL Yöntemi' nden faydalanılarak çalışma özelinde kentsel arayüz/ ara mekânlar için yeni kalite ölçütleri tanımlamıştır. Bu kalite ölçütleri İstanbul Asmalımescit Mahallesi örneğinde irdelenmiştir. Mevcut arayüz ve ara mekânlara ait mekânsal kalite verileri incelenerek haritalandırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bilgilerle Asmalımescit Mahallesi'nde potansiyel arayüz/ara mekânlar tespit edilerek önerilerde bulunulmuş ve mekânsal olarak tanımlanmıştır.

Literatürdeki kentsel arayüz yaklaşımlarına ek olarak, bu araştırma; kentsel ölçekte kamusal alan – özel alan arakesitinde yer alan arayüz mekânlarının kamusal potansiyellerini işlevsel, biçimsel, sosyal ve algısal yönleri üzerinden incelemektedir. Kentsel mekân ve yapılar arasındaki bağlantıyı sağlayan kentsel arayüzlerin, özel alan-kamusal alan arasındaki geçirgenliği, sürekliliği sağladığı ve kamusal yaşamı güçlü kıldığı düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle, özel alan ile kamusal alan arasında kurulan zemin, yapı ve işlev bağlantılarının esnek, geçirgen mekânlara dönüştüğü tespit edilmektedir. Bu işlevsel ve yapısal bağlantılarının yanı sıra kentsel arayüzlerin, sosyal hayatın ve sosyal ilişkilerin kurulmasında, bu ilişkilerin beslenmesinde ve gündelik aktivitelerin sürdürülmesinde önemli bir rol oynadığı ortaya çıkartılmaktadır.

1.1. Tezin Amacı

Çeşitli disiplinlere konu olan kentsel arayüz kavramının, kamusal temelde değerlendirilmesi ve seçilen çalışma alanındaki arayüzlerin biçimsel, işlevsel, sosyal ve algısal özelliklerinin analiz edilerek, devamlılığının tartışılması bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Kentsel mekânda arayüzlerin kamusal bağlamında incelenmesi, biçim ve kullanım özelliklerine göre tanımlanması, seçilen alan çalışması üzerinden analizlere ulaşılması sağlanmaktadır. Bu çalışma ile elde edilen sonuçlarla, kentsel mekân – kamusal alan – özel alan ilişkisinde yer alan arayüz mekânlarının kamusal taşıması için önem arz ettiği düşünülmekte, ileride yapılacak kentsel arayüz çalışmaları için yardımcı kaynak olarak kullanılması hedeflenmektedir.

1.2. Tezin Kapsamı

Bu tez çalışması yapılan analizler ve anket görüşmeleri ile kentsel arayüz kavramının kullanıcılar tarafından nasıl algılandığı, kullanıcıların bu alanları nasıl kullandığı konusunu ortaya çıkararak, gelecekte yapılacak kentsel mekân-kamusal alan çalışmalarına dair öngörüler geliştirmek üzerine kurgulanmıştır. Tez bu anlamda, kamusal – özel alan arakesitinde bulunan kentsel arayüzlerin anlamlarına yönelik yeni bakış açıları sunmaktadır.

1.3. Araştırma Soruları

Aşağıdaki araştırma soruları çalışmanın amacı doğrultusunda oluşturulmuş ve çalışma boyunca bu sorulara cevap aranmıştır;

- Kamusal alan ve özel alanlar arasında kalan alanlar kamusal barındırır mı?
- Mimarlığın kent içinde yarattığı kentsel arayüzlerin kent ve kentliye etkileri nelerdir?
- Kentsel arayüz kavramının kentsel mekândaki yeri nedir?
- Kentsel arayüzler hangi aktiviteleri içinde barındırır?
- Kentsel arayüz kavramı hangi kavramsal çerçevede tartışılmıştır?
- Kentsel arayüzler hangi mekânsal alanlara karşılık gelmektedir?
- Bir çalışma alanı üzerinden kentsel arayüzlerin belirlenmesi ve analiz edilmesi yakın gelecekte yapılacak çalışmalara örnek teşkil edebilir mi?

Bu sorular doğrultusunda da seçilen alanda gözlem, analiz ve anket görüşmeleri yapılmıştır.

1.4. Tezin İçeriği

Bu çalışma, kent üzerine incelemelerde bulunan önemli isimlerden Jane Jacobs, Kevin Lynch, Jan Gehl gibi öncü teorisyenlerin çalışmaları doğrultusunda kamusal alan, özel alan ve bu alanları birbirine kaynaştıran kentsel arayüzlerin incelenmesini, literatür araştırması, alanda yapılan analiz ve gözlemleri içermektedir.

Tezin ilk kısmı çalışmanın içeriği, amacı, varsayımları ve sınırlılıkları açıklayan giriş bölümünden oluşmaktadır. İkinci bölümde kavramsal çerçevenin aktarıldığı, kamusal

alan, özel alan ve kentsel arayüz tanımları bulunmaktadır. Üçüncü bölümde literatürden araştırılan kavramları anlamak amacıyla yurtiçi ve yurtdışından kentsel arayüz örneklerine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde tez çalışmasının yöntemi açıklanmış, ardından gelen beşinci bölümde ise belirlenen örneklem alan olan Ulus-Bankalar Caddesi hakkında genel bir bilgi verildikten sonra, sınırları belirlenen alan içerisindeki kentsel arayüzlerin tespiti ve analizlerine yer verilmiştir. Yine beşinci bölümün devamında alanda yapılan anketlerin, anket değerlendirmelerine ve bölümün sonunda genel bir bölüm değerlendirmesine yer verilmiştir. Altıncı ve son bölümde ise yapılan gözlemler, toplanan veriler ve yapılan analizler doğrultusunda ortaya çıkan tespitlerin tartışıldığı sonuç kısmı bulunmaktadır.

BÖLÜM 2

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmanın yöntemi, literatür taraması, yerinde tespit, gözlem ve anket çalışmasından oluşmaktadır. Araştırmanın kavramsal çerçevesini, kamusal alan ve özel alan arasındaki geçişi sağlayan, kamusal alanı besleyen kentsel arayüz kavramı oluşturmaktadır. Kamusal alan tanımları farklı teorisyenlerin düşünceleri üzerinden ele alınmıştır. Teorik bilginin verildiği ilk kısımda özel alan, kamusal alan ve kentsel arayüz kavramları incelenmiştir. Kamusal alan ve özel alanın sınırları, farkları ve birbirleriyle ilişkileri araştırılmıştır. Teorik bölümde yapılan literatür taraması sonrasında, Türkiye ve dünyadaki farklı kentsel arayüz örnekleri üzerinden incelenmiştir. Kentsel arayüz kavramını Ankara kentinde anlamak adına çalışma alanı olarak Cumhuriyet'in kuruluşunda başkent önemli bir ulaşım, ticaret ve kültür aksı olan Ulus-Bankalar Caddesi seçilmiştir. Seçilen alandaki kentsel arayüzlerin analizleri yapılırken, kavramsal çerçevede ele alınarak ortaya çıkartılan, kentsel arayüzlerin biçimsel, işlevsel, sosyal ve algısal özellikleri bakımından irdelenmiştir. Bu özelliklerin değişimleri, güncel tarihli fotoğraflar ile eski tarihli fotoğraflar arasında karşılaştırma yapılarak ortaya çıkartılmıştır. Yapılan yerinde tespitler, gözlemler ve anket çalışması sonucunda seçilen alandaki kentsel arayüzlerin kente ve kentliye etkileri, zaman içerisinde biçimsel olarak nasıl değişime uğradığı ve bu değişimler sonucunda işlevlerini yerine getirip getirmediği tespit edilmiş, kamusal alan katkılarını sorgulanmıştır.

Kentsel arayüzlerin biçimsel, sosyal, işlevsel ve algısal özelliklerine göre irdelenmesi, çalışma alanında yapılan gözlemler, harita analizleri ve anket çalışması ile sağlanmıştır. Analizler, anket çalışması sonucundaki kullanıcı verileri ile desteklenmiştir. Anket çalışması, kullanıcıların çalışma alanındaki kentsel arayüzlerle kurdukları ilişki, kullanımları ve algılarını derinlemesine incelemek ve ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Bu arayüzlerin oluşturduğu kamusal alanın devamlılığının

sağlayıp sağlayamadıklarına, kamusal alanın kentsel arayüz oluşumundaki etkilerine ve kamusal alanın kentsel arayüzü nasıl ve ne yönde beslediğine yönelik karşılaştırmalar yapılmıştır. Kentsel arayüzlerin özelliklerinin tespit edilmesinde ve sınıflandırılmasında aşağıda verilen Tablo 2.1'den yararlanılmaktadır. Tablo 2.1'den yararlanılarak oluşturulan ve araştırmada kullanılan analiz metodu Tablo 2.2'de verilmiştir.

Tablo 2.1 Kentsel Arayüzlerin Analiz Yöntemi Tablosu

	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma			
		Dinlenme			
		Dolaşma			
		Alışveriş			
		Yürüme			
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari			
		Sosyal			
		Kültürel			
		Yaşamsal			
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve dikey hareket vb.)			
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)			
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)			
		Doluluk-Boşluk			
		Geçiş Mekânları			
ALGISAL ÖZELLİKLER	Alanın Hissettirdikleri	Çekici/Sıradan			
		Güvenli/Tehlikeli			
		Hareketli/Durağan			
		Düzenli/Karmaşık			
		Ferah/Boğucu			
		Keyifli/Sıkıcı			
		Kalabalık/Sakin			

Tablo 2.2 Analiz Yöntem Tablosu

HARİTA ANALİZLERİ	GÖZLEM	ANKET
<ul style="list-style-type: none"> Yapı Kullanım (Özel/Kamusal Kullanımlar) Analizi 	<ul style="list-style-type: none"> Bölgedeki arayüzlerin sosyal, işlevsel, özellikleri, nitelikleri 	<ul style="list-style-type: none"> Kullanım ve Aktiviteler
<ul style="list-style-type: none"> Zemin Kat Kullanım Analizi 	<ul style="list-style-type: none"> Arayüzlerin etkinliği/devamlılığı 	<ul style="list-style-type: none"> Konfor ve İmaj
<ul style="list-style-type: none"> Doluluk-Boşluk Analizi 	<ul style="list-style-type: none"> Kullanıcı profili, kullanıcıların bölgeyi kullanma amaçları 	<ul style="list-style-type: none"> Erişim ve Bağlantılar
<ul style="list-style-type: none"> Yaya-Araç Yoğunluğu Analizi 	<ul style="list-style-type: none"> Yapıların cepheleri (Yatay-düşey cephe elemanları, malzeme-renk kullanımı, şeffaflık- geçirgenlik vb.) 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyalleşme
<ul style="list-style-type: none"> Gece-Gündüz Yoğunluğu Analizi 		<ul style="list-style-type: none"> Duyumsal/Algısal Değerlendirme
<ul style="list-style-type: none"> Düğüm-Odak Noktaları Analizi 		

Araştırmanın anket kısmında ise Jan Gehl'in insanların bir araya gelebilme olanaklarını artıran Koruma, Konfor ve Memnuniyet kriterlerinden ve Amerika'da kamusal mekânlar için projeler üreten Project for Public Spaces (PPS) adlı ekibin geliştirdiği "The Place Diagram (Mekân Diyagramı)"ndan yararlanılacaktır. PPS Modeli ve Gehl modelinden yararlanılarak oluşturulan anket, Haziran-Ağustos 2024 tarihleri arasında, daha önce çalışma alanını deneyimlemiş kişiler arasından rastgele seçilen ve gönüllü katılmak isteyen 70 kişiye uygulanmıştır. Oluşturulan anket altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, kullanıcıların demografik özelliklerinin sorgulandığı bölümdür. Diğer bölümler sırasıyla, "Kullanım ve Aktiviteler", Konfor ve İmaj", Erişim ve Bağlantılar" ve değerlendirmesi "Duyumsal/Algısal Değerlendirme" yöneltelen sorulara verilen yanıtlarla sağlanmaktadır. Sonuçlar araştırmacı tarafından ağırlıklandırma yöntemi ile yüzde olarak ortaya çıkartılmış, grafiklerle görselleştirilmiştir.

Tablo 2.3 Anket Çalışması Bölüm Başlıkları

ANKET ÇALIŞMASI				
KULLANIM VE AKTİVİTELER	KONFOR VE İMAJ	ERİŞİM VE BAĞLANTILAR	SOSYALLİK	DUYUMSAL ALGISAL DEĞERLENDİRME

BÖLÜM 3

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Kamusal Alan

Kentsel mekânların bireylerin toplumsal yaşamı üzerindeki rolü büyük bir öneme sahiptir. Bu mekânlar, topluluklara ve kamusal hayata yönelik işlevleriyle insanları bir araya getirir; aralarında iletişim kurmalarına, etkileşimde bulunmalarına ve sosyalleşmelerine olanak tanır. Caddeler, meydanlar, parklar ve açık alanlar gibi kentsel mekânlar, kent sakinlerinin bir araya gelerek karşılaşabileceği, etkileşim kurabileceği hem bireysel hem de kolektif olarak kendilerini ifade edebileceği toplumsal ve davranışsal uyum alanlarıdır (Erdönmez ve Akı, 2005). Kentsel açık mekânlar, sosyal iletişimin en rahat şekilde gerçekleşebileceği alanlar olarak, bireylerin diğer insanlarla ve topluluklarla etkileşim kurmasına imkân tanır. Bununla birlikte, bu mekânlar yalnızca insan-çevre ilişkisi açısından değil, aynı zamanda bireylerin çevre algısını şekillendirmede de önemli bir rol oynar.

Kentsel açık mekân yaşamının temel unsuru, insan ve onun gerçekleştirdiği faaliyetlerdir. Velioğlu (1990), insanın doğası gereği toplumsallaşma ve çevresiyle bütünleşme ihtiyacı duyduğunu vurgulamış ve sosyo-kültürel yaşamını sürdürdüğü kentsel açık mekânların, bu mekânlarda gerçekleşen yaşam ve aktivitelerin birey için hayati bir öneme sahip olduğunu ifade etmiştir. Hatipoğlu (1994), kentsel açık mekânların ve bu mekânlarda gerçekleşen yaşamın, bireyin çevresiyle bütünleşmesindeki önemine işaret eder. Kentsel kamusal açık mekânların, insanların sosyal yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdiği alanlar olduğunu vurgulayarak, bu mekânların bireylere bir arada olma ve toplumsallaşma fırsatı sunduğunu belirtir.

Kamusal alanlar, bireylerin kişisel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan, toplum kullanımına elverişli, her yaşta ve her kesimden insanın kullanımına açık mekânlardır. Ortak ve paylaşımlı kullanımlara olanak sağlayan kamusal alanlar, toplumu ve toplum içerisinde devam eden sosyal faaliyetleri besleyen kamuya ait

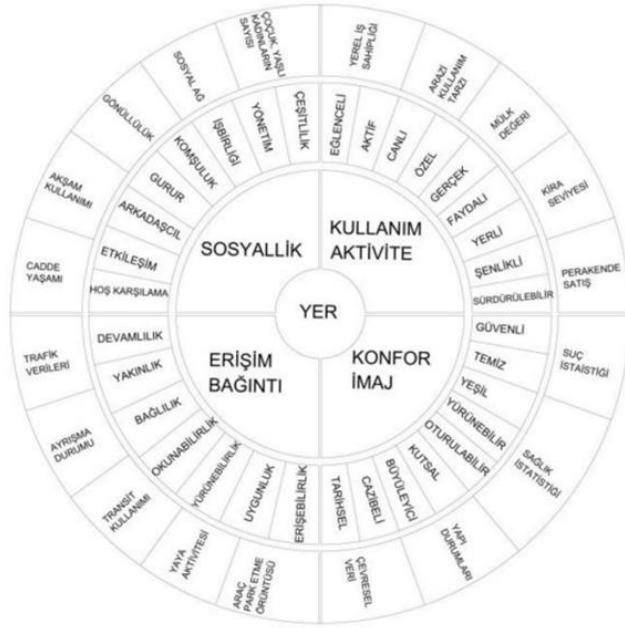
mekânlardır (Çubuk, 1978). Kente ait tüm yaşamsal deneyimleri içinde barındıran kamusal alanlar, kentlinin içinde varolabildiği, kendini ifade ettiği alanlardır (Tanyeli, 2011).

Madanipour, kamusal mekânı, toplumun her bireyinin fiziksel olarak erişim sağlayabildiği, sosyal etkileşimlerin gerçekleştiği, herkesin katılım gösterebildiği aktivitelerin yapıldığı ve genellikle kamu kurumları tarafından kontrol edilen veya yönetilen alanlar olarak tanımlamaktadır (Madanipour, 2003). Lynch ise, insan davranışları ve aktivitelerinin fiziksel çevreden daha etkili bir rol oynadığını öne sürer ve dış mekân yaşamında bireyler arası ilişkilerin kurulabileceği alanların tasarlanmasının önemine dikkat çeker. Kentin okunabilirliği üzerine gerçekleştirdiği çalışmasında, düğüm noktaları, yollar, sınırlar, bölgeler ve referans noktaları gibi kavramlarla kentsel mekânı tanımlar. Düğüm noktaları, bu bağlamda, kentte insanların bir araya gelip toplandığı ve çeşitli etkinliklerini gerçekleştirdiği kamusal alanlar olarak görülür. Lynch'in bu beş temel kavramı, bireylerin kentsel mekânda çevreyle etkileşimlerini şekillendirirken, aynı zamanda sosyal ilişkilerin gelişmesine olanak tanır (Lynch, 1981). Öte yandan Carmona, fiziksel çevrenin en önemli unsurlarından birinin aktiviteler olduğunu vurgular. İnsanların belirli mekânlarda bir araya gelmesinin, aralarındaki iletişimin, ilişkilerin ve çeşitli faaliyetlerin başlangıcını oluşturduğunu ifade eder (Carmona, 2008). Fiziksel çevrenin aktivitelerle desteklenmesi gerektiğini öne süren bir diğer düşünür de Gehl'dir. Gehl, kamusal mekânın kullanımını ve sosyal etkileşimlerini anlamak için etkinlikleri üç ana gruba ayıran basit bir çerçeve önermektedir: zorunlu (gerekli) etkinlikler, isteğe bağlı etkinlikler ve sosyal etkinlikler. Gehl, isteğe bağlı faaliyetlerin başarılı kamusal alanlar ve kaliteli bir fiziksel çevre ile doğrudan ilişkili olduğunu savunur. Ona göre, kamusal mekân, yaya merkezli ve aktiviteleri destekleyen bir fiziksel çevre olarak değerlendirilmelidir (Gehl, 2010).

Kamusal alanların insan odaklı tasarımına teşvik eden Project for Public Spaces (PPS), organizasyonu, 1975 yılında ABD'de kurulmuştur. Şehirlerdeki meydanlar, parklar, caddeler ve diğer kamusal alanları daha yaşanabilir, erişilebilir ve etkileşimli hale getirmek için çalışmalar yapmaktadır. Kamusal alanları sadece fiziksel mekânlar olarak değil, insanların bir araya gelip etkileşim kurduğu yaşam alanları olarak görmektedir. Kamusal mekânın kalitesini ölçmek için PPS ekibi tarafından 1000'in

üzerinde kamusal dış mekânda gerçekleştirilen çalışma sonucunda; “Accessibility (Erişebilirlik)”, “Activities (Aktiviteler)”, “Comfort (Konfor)” and “Sociability (Sosyalleşme)” dan oluşan 4 önemli özelliğe dikkat çekilerek bir “Place Diagram (Mekân Diyagramı)” oluşturulmuştur.

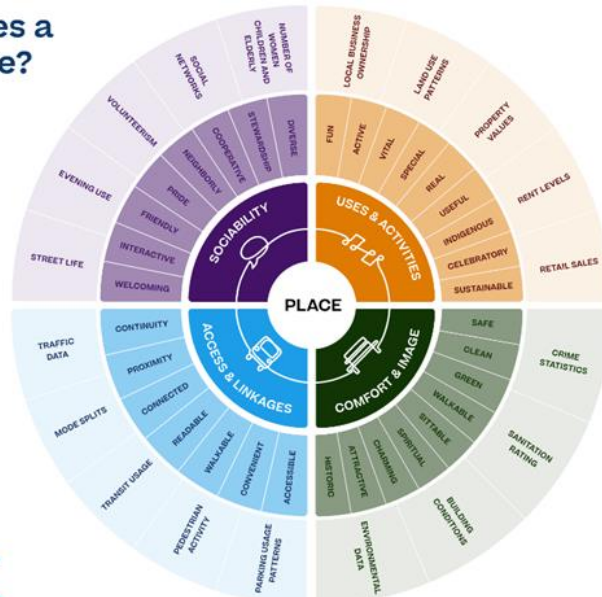
Bu çalışmalar, kamusal mekânların insan merkezli, dinamik ve yaşam dolu alanlara dönüşmesine katkı sağlamayı hedefler.

Şekil 3.1 PPS'nin kentsel aramekânlara yönelik geliştirdiği model (PPS, 2015).

What Makes a Great Place?

Project for Public Spaces

Şekil 3.2 PPS Mekân Diyagramı
Kaynak: <https://www.pps.org/article/grplacefeat>

Gehl (2011; 2013), özel ve kamusal mekânlar arasındaki geçiş bölgelerinin, bireyler arasında etkileşim için uygun ortamlar sunduğunu ileri sürmektedir. Whyte (URL-1, 2018) ise kamusal alanların, insanlar arasında sosyal bağların oluşmasını destekleyerek yaşam kalitesini artırabileceğini dile getirmektedir. Jan Gehl, çalışmalarında yaşanabilir kamusal alanlar ve kentlerden bahsederken, bu mekânların sosyal ve kültürel etkinliklerin yoğunlaştığı unsurları barındırması gerektiğine dikkat çekmektedir (Nazifoğlu & Birer, 2019). Jacobs'un öncülüğünde başlayan çevresel harekete dayanarak, Gehl ve PPS modeli geliştirilmiştir. Bu model, insan merkezli kentleşme teorisine dayanmaktadır ve amacı, aktif, güçlenmiş ve sürekliliği devam eden kamusal mekânlar yaratmaktır (Jaffe, 2014). Gehl (2001) ise "İnsanlar nerede ve nasıl yürür, kalır, konuşur ve oturur?" soruları üzerinden, aktiviteyi destekleyen mekânların özelliklerini tanımlamaktadır.

Bir kamusal alanın başarılı ve nitelikli olmasını, yaya sirkülasyonunun önemi ve sosyal etkileşimi teşvik eden durağan aktivitelere destek veren özellikler üzerinden değerlendirmek mümkündür. Gehl, ulaşılacak noktalara olan kısa mesafelerin, dış donatılar (bank, aydınlatma, kent mobilyaları vb.) ile tasarlanmasının insanların zamanlarını keyifle geçirmesini sağladığını belirtmektedir. Özellikle park, yeşil alan, yürüyüş yolları, meydanlar, sokaklar gibi kamusal alanlar içerisindeki geçirgenliğin bireyler arasındaki etkileşimi artırma konusunda önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Jaffe, 2014).

Gehl modeli, başarılı kamusal mekânların üç temel özelliğine odaklanmaktadır; insan ölçeği, göz hizasındaki peyzaj ve kamusal yaşam (Gehl, 2001; 2010; 2013). İnsan ölçeği, kent içerisindeki kamusal alanlarda, nitelikli bir yaya işlevselliğini artırmaya ve erişilebilirlik kriterleri ile kentsel mekânda bir bütünlük sağlamaktadır. Kısa mesafe içerisindeki yaya hareketlerinde, çeşitli işlevlerdeki yapı kullanımları kentin biçimlenişine etki etmektedir (Bertlin, 2014). Ulaşımında aktarma ve bekleme noktalarını oluşturan duraklar, istasyonlar, toplu taşıma hatları vb. kolay erişilebilir mesafede olmalıdır (Tsenkova, 2006). Kat yüksekliğinin fazla, ulaşımı sağlayan bulvarların ve arterlerin geniş olduğu alanlarda, insan ölçeğinde algılanabilirliğin sağlanabilmesi için yeşil alan kullanımı ve peyzaj öğeleri önem teşkil etmektedir (Bertlin 2014).

Gehl (2010), göz seviyesindeki peyzajı, kullanıcılara anlamlı bir çevre oluşturmasında koruma, konfor ve memnuniyet olmak üzere üç temel ölçüte dayandırmaktadır (Bertlin, 2014).

Koruma, insanın güvenli hissetmesini sağlayan sosyal algı ile bağlantılıdır. Taşıt yoğunluğunu azaltarak trafiği önlemek, caddeyi izleyen gözler olan, pencere-balkon ve girişler ile güvenliği sağlamak korumaya verilebilecek örneklerdendir. Kentsel mekân içinde trafik ve kazalara, suç ve şiddete, memnun edici olmayan algısal deneyimlere karşı güvenlik hissi oluşturması koruma ölçütü ile ilgilidir.

Konfor, kamusal mekânların kullanımında gerekli olan hem fiziksel rahatlık hem de psikolojik özellikleri kapsamaktadır. İnsan davranışını etkileyen mikro iklim koşulları (yüzey sıcaklığı, gölge ve güneş analizi) ile hava kalitesi, gürültü kirliliği gibi çevresel faktörlere ilaveten, oturma alanları, kent mobilyaları, yeşil alanlar ve sistemler gibi antropometrik ve ergonomik unsurlar da bu konfor anlayışını şekillendirir. Ayrıca, yaya geçirgenliğini sağlamak için gereken minimum genişlikteki kaldırımlar, döşeme elemanları, engelli rampaları ve işaret ve yönlendirme tabelaları gibi kentsel mekânın ölçülebilir özellikleri de bu kapsama dahildir (Gehl, 2010; Mehta, 2013; Amare, 2014; Cilliers vd., 2015).

Yapılı çevre, kamusal açık alanlar ve yeşil doku arasındaki entegrasyon, sadece bilinçli bir kentsel arazi kullanımıyla değil, aynı zamanda gün ışığına erişim, gün ışığından yararlanamama gibi faktörleri barındıran açık kamusal mekânların kullanılabilirliği ile de yakından ilişkilidir. Hava şartlarının uygun olduğu zamanlarda dış mekânlarda oturulabilir alanların varlığı, sıcak mevsimlerde yürünebilirliği artıran gölgelikli cadde ve sokakların bulunması açık kamusal alanların kullanımını artırmaktadır (Gehl, 2010; Peeters, 2015).

Memnuniyet ise, insanların mekânı algılamalarını sağlayan büyüklük ölçütleri, yapı form kenarları ve taşınabilir objeler gibi uyarıcıların yerleştirilmesiyle ilgilidir. Bu uyarıcılar, mekânın kullanımında sürekliliğin sağlanması ve kullanıcıda aşinalık hissi yaratacak iletişim kurabilen mekânların geliştirilmesi anlamına gelmektedir (Mehta, 2013; Bertlin, 2014). Sokak boyunca devam eden mekânların giriş cepheleri, zemin katta oluşturduğu alanlarla, mekânın kullanılabilirliğini ve memnuniyetini artırarak, yayaların iç ve dış alanlarda etkileşim kurmalarına ve karşılaşmalarına olanak tanımaktadır.

Niebuhr (2011), kentte kamusal yaşamın, kenti oluşturan diğer faktörlerden daha önemli olduğunu ifade ederek, kamusal yaşamın toplumun her bireyi için iletişim ve etkileşim sağladığını vurgulamaktadır. Gehl (2001; 2010), kamusal yaşamı şekillendiren ve şehri yaşanabilir bir "yer" haline dönüştüren unsurları, kamusal hayat ve göz hizası peyzajı perspektifinden incelemekte; konfor, koruma ve memnuniyet ilişkisini temel alarak bu özellikleri bütünlüğü bir şekilde 12 kriterde toplamaktadır (Gehl, 2001; Gehl vd., 2013).

3.2 Özel Alan

Özel alanlar; yapıların içinde yer alan, özel kişilerin mülkiyetinde ve denetiminde olan, sadece belirli kişilerin kullanabileceği, özel hayat ve mahremiyet kavramlarını barındıran, genellikle çevredeki yapılarla iç-dış ilişkisini görsel iletişim ile sınırlayan mekanlardır. Özel alan kullanımı olan mekanlar çoğunlukla mekânı kullanan kişiler ve bu kişilerin istekleri doğrultusunda şekillenirler. Bu şekillenme doğrultusunda bir kimlik oluştururlar ve sakininin denetiminde olurlar (Çubuk, 1978). Özel alan ve kamusal alanın ayrımı bir zıtlık ilişkisidir. Bu ayrım bireysel ve toplumsal olma durumunda ortaya çıkar. Bu alanların içiçe geçtiği durumlar olduğu gibi, boyut ve anlam açısından farklı şekilde de değerlendirilmektedir. Teknolojinin gelişmesi, internetin varlığı yeni kamusal alan biçimlerini ortaya çıkarmaktadır. Bu sanal kamusal alanların sınır ve düzeninin belirsiz olması, Habermas'ın üzerinde durduğu burjuva kamusal alanından çok farklıdır. Habermas, kamusal alan ve özel alanın geçişken olduğunu, duvarlarla çevrili olmadığını vurgulamaktadır (Habermas, 2004).

Sennett, geç modern dönemde mahremiyete/özele dönüşün sebeplerini sorgulayarak, kamusal alan kavramının içinin boşaltılmasının üzerinde durmaktadır. Sennett, kamusal alan ve özel alan kavramlarının, sabit durumlar olmadığını, zaman içerisinde evrimleşen ve biçimlenen olgular olduğunu ifade etmektedir. Sennett, kamusal alanın özel alan ile karıştığını ve kamusal alanın ölü kamusal alana dönüştüğünü vurgulamaktadır (Sennett, 2002).

Calhoun, kamusal tartışmanın ve fikir paylaşımının, kamusal alan genişledikçe zayıfladığını, bunun da özel alanla olan ilişkisinden dolayı olduğunu belirtmektedir (Calhoun, 1992). Kamusal ve özel alanlar arasındaki ilişki, kavramsal ve fiziksel olarak birbirine bağımlı olmaları ve büyük ölçüde birbirlerini etkilemesi ve

biçimlendirmesi olarak ifade edilmektedir. Kentin şekli ve kentsel yaşamın özellikleri, kamusal ve özel ayırımına da etkilemektedir.

Özel ve kamusal alanlar arasında bağlantı kuran, geçirgenliği sağlayan tam olarak kamusal ya da özel olarak nitelendirmediğimiz alanlar “yarı özel alan” ve “yarı kamusal alan” olarak adlandırılmaktadır. Yarı özel alanlar; toplumun ortak olarak kullanabildiği, fiziksel toplumsal mekânlardır. Bireysel mülkiyettedir fakat toplumsal kullanımı itibariyle bireyin sınırlı olduğu, toplumsal denetim gerektiren mekânlardır (Kavi, 2003). Yarı özel alanlar, yapı ile kentsel mekân arasında geçiş özelliği oluştururken, aynı zamanda yapı ile kent arasındaki bağlantıyı sağlayan mekânlardır. Yarı kamusal alanlar ise, kullanıcılarına ortak kullanım sağlayan, mülkiyeti belirli bir toplumsal gruba hitap edebildiği gibi, kamu yönetiminin de hak sahibi olduğu, sosyal ilişkileri ve etkileşimleri sağlayan barınma dışında kalan kullanım mekânlarıdır (Hatipoğlu, 1994).

Şekil 3.3 Kamusal ve özel alan arasında oluşan alanlar

Trancik, yaşanan kamusal ve özel alanın arasındaki sınırın yarı kamusal / yarı özel alanlarla yumuşadığını aktarmaktadır. Bu alanlar belli bir grup insana hitap etmenin yanında, kentsel alandaki çeşitliliği arttırdığı için, kentsel mekân aktivitelerinin de çeşitliliğini arttırmaktadır (Trancik, 1986).

3.3 Kentsel Arayüz

Kentlerin kamusal aktivitelerini sürdürebilmesi ve kamusal olarak nitelendirilebilmesi için, toplumun farklı kesimlerinden kullanıcıların yarattığı toplumsal çeşitliliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Kentin geniş bir kamusal alan olarak işlev görebilmesi adına, mimarlık disiplininin sadece kendi alanında yarattığı mekânları değil, aynı zamanda mimarlık dışında kalan diğer disiplinlerin de kullanıcıların bir araya gelme ve etkileşim ihtiyaçlarını karşılayacak uygun mekân türlerini tasarlaması gerekmektedir. Bu

bağlamda; mimarlık disiplininin kentsel alan içerisinde, kamusal ve özel alanların bağlantı noktalarında oluşturduğu kentsel arayüzler önemli bir rol oynamaktadır.

"Kentsel arayüz" kavramının mimarlık ve kentsel tasarım literatüründe ilk kullanımına dair kesin bir tarih belirlemek zordur. Ancak, bu kavramın, özellikle kamusal ve özel alanların kesişim noktalarını ifade etmek için kullanılmaktadır. Kentsel arayüz kavramı özellikle kentsel tasarım, mimarlık ve şehir planlama alanlarında 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavram, binaların veya yapı komplekslerinin şehirle nasıl etkileşime girdiğini, kent dokusuna nasıl katkıda bulunduğunu ve insan ölçeğinde nasıl bir deneyim sunduğunu ifade etmektedir. Özellikle Jane Jacobs, Jahn Gehl, Kevin Lynch, ve Richard Sennett gibi şehircilik ve mimarlık teorisine büyük katkılar sağlamış isimler bu tür konulara odaklanmıştır.

Jane Jacobs, kentsel arayüzü dolaylı olarak ele alarak, sokak hayatının ve kamusal alanların dinamiklerini incelemiştir. Jacobs, kentin insanların etkileşimine olanak tanıyan insan ölçeğinde tasarlanması gerektiğini savunmaktadır. Jacobs'ın düşüncesine benzer olarak kentsel arayüz üzerine çalışan Jahn Gehl ise kentsel tasarımın insan odaklı olması gerektiğini öne sürmüştür. Kamusal alanlarda yaya hareketliliği, sosyal etkileşim ve kentsel arayüzlerin kullanıcı dostu olması üzerine çalışmıştır. Kevin Lynch kentsel arayüzü, kentlerin algısal haritalar aracılığıyla nasıl deneyimlendiğini ele alarak açıklamıştır. Kentin bileşenleri olan yollar, sınırlar, bölgeler ve bağlantı noktalarının, insanların kentle olan ilişkisini nasıl etkilediğini analiz etmiştir. Richard Sennett ise şehirlerin farklı kesimler arasında etkileşimi teşvik etmesi gerektiğini ve kentsel mekânların sosyalleşme ve kimlik oluşumu açısından kritik olduğunu vurgulamıştır.

Bina ile çevresindeki kentsel mekân arasında bir bağlantı noktası oluşturan ve düzlemsel yapısının yanı sıra hacimsel bir karaktere de sahip olan "arayüz," binanın kent ve kentliyle kurduğu ilişki açısından kritik bir öneme sahiptir. Kent mekânını tanımlayan bu arayüzler, binanın kentsel çevreyle temasını sağladığı gibi, kent sakinleriyle etkileşimde de temel bir rol oynar. Kentsel arayüzler kamusal açık alan ile kamusal/özel alan arasında bağlantı kuran ve geçiş sağlayan, kentsel dokuyu anlamaya yönelik, kentsel mekânın dış yüzeylerini oluşturmaktadır (Bala, 2006; Özsel, 2009; Dirik, 2009). Kent sakinlerinin birbirleriyle ve kentle iletişiminde bir köprü görevi

mekânın kullanım ve kullanıcı faaliyetlerini ve kamusalılığı destekler (Arslan, 2016; Bala, 2006; Özsel, 2009; Dirik,2009).

Richter ve Hahn (2013) ise, kentsel arayüzleri yapının dış yüzeyleri ve bu dış yüzeydeki yapı elemanlarının kurduğu etkileşimi destekleyen, iki veya daha fazla öge arasında üçüncü bir alan kurgulayan, sınırlılıkları olmayan bir mekân olarak tarifler (Paasch, 2015).

Gehl (2001), kentsel arayüzlerin toplumsal tutumun ve sosyal ilişkilerin şekilleniş biçimine göre önem kazandığını vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, yüksekliği fazla olan yapıların oluşturduğu kentsel arayüzlerde, yüksek yapıların zemin ile kurduğu ilişkinin zayıf olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple iç ve dış mekân arasındaki bağlantıyı sağlayan arayüzler/aramekânlar, kullanıcıların mekânı algılama ve deneyimlemesi açısından olarak tanımaktadır.

Şekil 3.5 Kullanıcılara mekânı algılama ve deneyimleme olanağı tanıyan arayüzler/aramekânlar (Karner, 2015).

Piccinno vd.'ne (2012) göre ise aramekanlar yalnızca bir gelişim ve devinim alanı olmanın ötesinde bir anlam taşır. Aramekanlar, yapıların boşluklarında oluşan, kente karakter kazandıran görsel bir güzelliğin ürünüdür. Dolayısıyla aramekanlar, bulunduğu kentin bağlamıyla özdeşleştiği, kentin kimliğini sürdürebilmesine katkıda bulunacaktır. Toplumsal, sosyal ve kültürel aktivitelerin değişmesi ve gelişmesiyle beraber, kent içerisinde tanımlı ve keyifli alanların oluşmasına olanak sağlayabilir. Bu bağlamda aramekânların önemi ve kalitesi, kent ile bütünlük sağlamasına bağlıdır. (Piccino vd., 2012). Kentsel arayüzlerin kent ile bütünlük kurmasının yanı sıra geçirgenliği ve bağlantıları sağlaması da önemlidir. Luz (2001) arayüzleri, geçiş

alanları, yapı arasındaki alanlar ve ulaşım-iletişim rotaları ile belirli aktarım alanları olarak üç ana başlığa ayırmaktadır. Geçiş bölgelerindeki arayüzler, özel ve kamusal alan veya iç ve dış mekân arasında oluşmaktadır. Bu arayüzlere yapıların girişleri, meskenlerin yapılara açılan giriş bölümleri örnek verilebilir. Arayüzlerdeki hareketliliği ve görsel çeşitliliği; çit, duvar benzeri sınır öğeleri, avlu, veranda, saçak, arkad gibi yapı elemanları sağlamaktadır. İnsan ölçeğinde yapının orantısal olarak bulunduğu bağlamla ilişki kurmasında yapı cephesinde sağlanan kütle hareketler (çıkma, cumba, balkon vb.) etkili olmaktadır. Yatayda ve düşeydeki farklılıklar, cephedeki geri çekilmeler mekânı deneyimleyen kullanıcıların mekân algısını arttırmakta ve mekâna dair güven hissiyatı oluşturmaktadır (Luz, 2001).

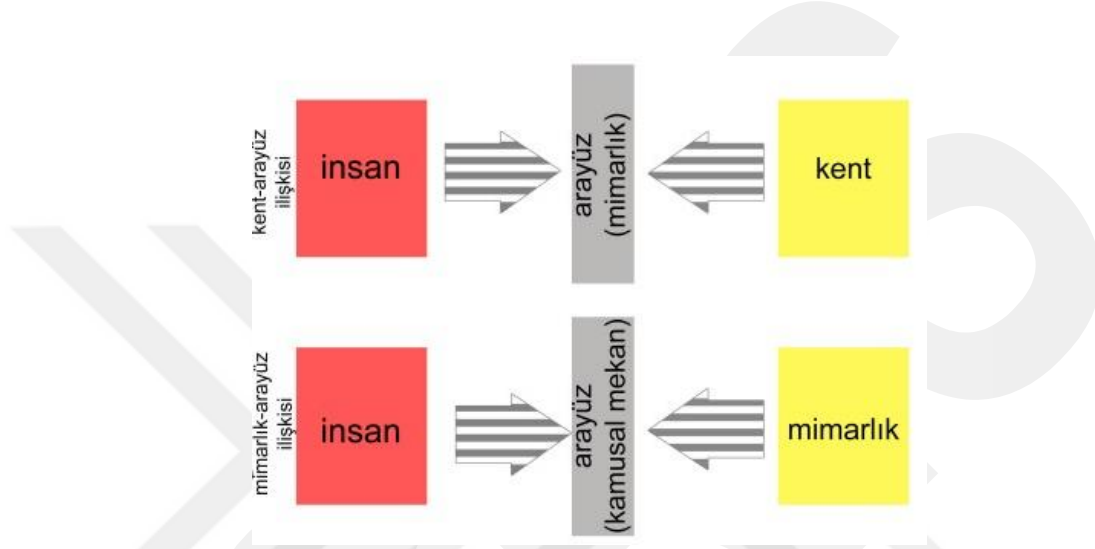
Yapı elemanları da kentsel arayüzlerin devamlılığının sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Shulz (1980), arayüzlerin yapı ile doğal çevre arasındaki bağlantıyı sağladığını düşünmektedir (Perinçek, 2003). Dolayısıyla, merdivenler, rampalar, girişler, balkonlar dış mekân ile sosyal iletişimin devamlılığını sağlayan bağlantı ve geçiş noktalarıdır. Hertberger (1991), bu niteliklere sahip olan mekânları “hoş geldin” ve “hoşça kal” anlamları taşıyan mekânlar olarak tanımlar ve misafirperver-karşılama mekânları oluşturduğunu vurgular.

Bazı mekânlarda arayüzler kullanıcı algısına ve sahiplik duygusuna bağlı olarak gelişir. Kullanıcıların iç ve dış mekân arasında kontrol etme isteğinin bir sonucu olarak sahiplik algısı ortaya çıkar. Bu kontrol etme isteği, arayüzün bulunduğu bağlamda, kullanıcılar tarafından güven veya aidiyet duygularının oluşmasına sebep olmaktadır. Bu durum kamusal ve özel kullanımlar arasındaki arayüzlerde farklı öğelerle (ağaç, çit, bank vb. kentsel peyzaj elemanları ve yapı cephesindeki detaylar) sağlanabilmektedir. Bu nedenle arayüzler, kamusal hayatı zenginleştirerek sosyal etkileşim için yeni fırsatlar sunmaktadır (Karner, 2015; Paasch, 2015).

Lynch (1960) ise, kentsel arayüzlerde “iç” kavramını yapıdan ziyade, kamusal açık alanlara dayandırmaktadır. Özellikle kentsel boşlukların bulunduğu, yapıların zemin kat kullanımlarının aktif olarak kullanıldığı ve cadde-sokak-meydan ilişkisi bulunan arayüzlerde, kullanıcı aktivitelerinin desteklendiğini ve hareketliliğini sağladığını düşünmektedir (Lynch, 1960). Hareketin devamlılığını sağlayan açık dış mekânlar, negatif ve pozitif olmak üzere ikiye ayrılır. Negatif dış mekânlar biçimsiz ve

tanımsızken, pozitif dış mekânlar biçimli, tanımlı ve bir “oda” gibi nitelendirilebilen alanlardır (Köknar, 2001; Perinçek, 2003; Karner, 2015).

Coğrafyacılar, kent hayatı ve beşerî çevre arasındaki geçiş bölgelerini kentsel arayüz olarak nitelendirmektedir (Ewert, 1993). Kent mekânının bir unsuru olarak arayüz (interface) kavramı, özel ve kamusal alanlar arasındaki geçiş bölgelerini temsil etmektedir (Gehl, 1987). Kent-insan ilişkisinde mimarlık disiplini, insan-mimarlık ilişkisinde ise kamusal alanlar arayüz işlevi görmektedir (Şekil 3.6).

Şekil 3.6 Arayüz, Mimarlık ve Kent İlişkisi. Kaynak: (Karabacak, 2015:15)

İç-dış, kamusal-özel alan arasındaki ilişkileri ve faaliyetlerin niteliğini belirleyen arayüzler, bu mekânlar arasında hem sınır oluşturur hem de bu mekânları birbirine bağlar. Yapının iç mekânı ile kentsel dış mekân arasında bir geçiş sağlayan kentsel arayüz, bu iki mekân için ayırıcılık ve bağlayıcılık görevi üstlenir. Kentsel arayüzün bu bağlayıcılık özelliği, yapı ile kentsel mekân arasında mekânsal, biçimsel ve işlevsel ilişkilerin kurulmasında etkilidir. Bu şekilde iç mekân ile dış mekân arasındaki etkileşimi ve devamlılığı kuvvetlendirerek, kentsel mekânının kullanımına teşvik eder ve kentsel mekânı canlı kılar (Özsel, 2009:27-28).

Başarılı ve etkileyici yaya alanları, sundukları karma kullanımlar ve çeşitli aktivitelerle öne çıkmaktadır (Tibbalds, 1992). Kullanım çeşitliliğinin önemini, yaya mekânlarının, kullanım çeşitliliğiyle gerçek anlamda kamusal olduğu vurgulanabilir (Francis, 1989). Yaya mekânında farklı kullanım şekilleri, çeşitli aktivitelerin bir arada bulunmasına olanak tanıyarak bu alana yaşam ve dinamizm kazandırır. Jacobs, çeşitli kullanım ve

aktivitelerin yaya alanlarında hayatı canlandırdığını savunarak, karma işlevselliğe sahip yaya mekânlarının insanlara farklı deneyimler sunduğunu ve bu nedenle en başarılı yaya alanları arasında yer aldığını belirtmektedir. (Jacobs, 1993).

Yaya mekânlarındaki başarı genellikle, yayanın o mekânda uzun süre kalmasını sağlayan çeşitli kullanımların bulunmasına bağlıdır. Farklı türdeki faaliyetleri teşvik eden bu kullanım çeşitliliği, canlı ve dinamik bir yaya alanı oluşturmanın temel unsurudur. (Moughtin, 1992).

Kentsel arayüzde çeşitli kullanım alanlarının bir arada bulunması, mekândaki yaya aktivitelerini ve ilgiyi artırarak, yayaları mekâna çekmekte ve bu sayede mekânın daha etkin bir şekilde kullanılmasını teşvik etmektedir. (Paumier, 1990).

Arayüzdeki kullanım çeşitliliği, mekânın kullanımını olumlu bir şekilde etkiler. Farklı aktivitelerin bir arada bulunması, birçok insanı mekâna çekerek yaya alanındaki yaşam aktivitelerini zenginleştirir ve böylece yaya mekânının etkin kullanımına olanak tanır. (Gehl, 1987). Arayüzdeki farklı kullanımlar, yaya alanında çeşitli aktivitelerin bir arada bulunmasına imkân tanıyarak bu mekânın zenginliğini artırmakta ve aynı zamanda ticari ile sosyal özelliklerini de beslemektedir (Lillebye, 2001).

Kamusal mekânın bir türü olarak tanımlanan kentsel arayüz, esasen mekânın kendisinin kamusal olmasından ziyade, kentin dinamikleriyle kurduğu ilişki sayesinde toplumsallaşma ve özgürleşme alanlarının tasarlanabilmesine dayanır. Bu bağlamda, fonksiyonel kullanımın ötesinde bir sosyal etkileşim imkânı sunar. Buradaki önemli olan nokta; pragmatik yapısına dahil olunmadan, biçim özellikleriyle kamusal sunan “arayüzlere” sahip olma potansiyelinin sorgulanmasıdır.

Tablo 3.1 Kentsel arayüzler konusunda farklı teorisyenlerin görüşleri

İnsan ölçeği göz önünde bulundurulduğunda, kent ve kentsel mekânı inceleyen çalışmalarda yapılı çevre kadar sosyal yaşamın da önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Gehl (2001), kentsel alanda birbirine üç metreden daha kısa uzaklıkta olan kullanıcıların, iletişim kurma isteğinin arttığını vurgulamaktadır. Sosyal etkileşimlerin kurulmasında ve artırılmasında duyuların önemli olduğunu savunmaktadır. Duyuların kentsel mekân deneyimine dâhil olmasıyla beraber; kentsel mekân deneyiminin, algısının artacağını ve sürdürülebilir olacağını düşünmektedir (Gehl, 2001).

Ayrıca, mekânın biçimsel özellikleri olan biçim, malzeme, doku ve renk gibi somut unsurlar, zamanla kullanıcılar tarafından oluşturulan ve somut olarak tanımlanması zor olan kültürel faktörlerle birleşerek yere aidiyet duygusunun oluşmasını sağlar, mekânın yeni ruhunu oluşturur (Hashemnezhad, 2013). Kütleli olarak iç ve dış arasında sınır yaratan mekânlarda; kullanıcılar “kendisi için düzenlenmiş olma” hissine kapılırlar. Bu mekânlar kullanıcıların mekânı daha fazla kullanmasına, dolayısıyla mekânların kullanım sıklığını artırmasına sebep olmaktadır. Ewing ve Halu (2010), Mehta (2013) ve Özer (2014), insan ölçeğini göz önünde bulunduran

aramekan/arayüzlerin kullanıcıda belirgin ve tanımlanabilir bir mekân duygusunu artırdığını ve bu sayede insanların mekânı kendi deneyimleri üzerinden anlamlandırmasına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir.

Göz hizasındaki peyzaj; Gehl'in (2001; 2010) üzerinde durduğu bir diğer konudur. Kamusal gerçeklikte insan davranış ve deneyimlerinin sonucu olan göz hizasındaki peyzaj, yaya bakış açısıyla çevreyi değerlendirmektir. Göz hizasındaki peyzajda, yapının zemin düzlemiyle olan ilişkisi, yaya perspektifini artıran önemli bir faktördür. Yapının zeminle kurduğu ilişki, insan ve mekân arasındaki etkileşimi şekillendirir. Yapılan araştırmalar, yapı algısının yapının katlarıyla ters orantılı olduğunu göstermektedir. Yani yapının katları arttıkça, yapının algılanabilirliği azalmaktadır (Özüer, 2004).

3.3.1 Kentsel Arayüzlerin Özellikleri

Kentsel arayüzler bulunduğu bağlam içerisinde farklı özellikleriyle var olurlar ve bu özellikleri sayesinde kentte devamlılığı sağlarlar. Başarılı ve nitelikli bir arayüz oluşumu için hem soyut hem de somut bazı özelliklerin bulunması gerekmektedir. Bu bağlamda, çalışma kapsamında kentsel arayüzler biçimsel, işlevsel, sosyal ve algısal özellikler bakımından incelenmektedir.

3.3.1.1 Kentsel Arayüzlerin Biçimsel Özellikleri

Kentsel arayüzlerin yapı-kentsel mekân arasında kaldığı durumlardaki biçimsel özellikleri, arayüzün yüzeysel ve kütleli şekillenmesine bağlı olarak gelişmektedir. Arayüzdeki yüzeysel şekilleniş, yapının cephe elemanlarını (cephe malzemesi, stil, renk, doku, doluluk-boşluklar ve açıklıkların boyutları, oranları) ve yapının kullanımına bağlı olarak cepheye eklenen elemanları (tente, çiçeklik, saçak, pergola, güneşlik vb.) içerir. Arayüzdeki biçimsel şekilleniş ise, yapı formunun üçüncü boyuttaki değişimlerini (yükseklik farklılıkları, balkon, cumba vb. çıkıntılar, arkad, portik vb. geri çekilmeler, yatay ve düşeydeki hareketlilik) içerir (Özsel, 2009).

3.3.1.2 Kentsel Arayüzlerin İşlevsel Özellikleri

Kentsel arayüzlerin işlevsel özellikleri, kentsel arayüzde yer alan kullanım türlerinin çeşitliliğini, kalitesini ve mekânsal dağılımını ifade eder. İşlevsel özellikleri incelendiğinde, kentsel arayüzde bulunan işlevlerin çeşitliliğinin kullanıcı çeşitliliğini artırdığı, mekânın kullanım süresini uzattığı ve işlevselliği desteklediği görülmektedir. Yayaaların ihtiyaçlarını karşılayan ve yaya mekânını destekleyen kullanımların iç ve dış mekânlar arasında kullanım sürekliliği sağlaması gereklidir. Bu süreklilik, mekânın canlılığını korumasını ve yaya mekânının etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan önemli bir unsurdur. Arayüzde yer alan işlevlerin çeşitliliği ve niteliği, mekânda yaya hareketliliğini ve sirkülasyonunu artırarak dinamik ve yaşam dolu bir yaya alanının oluşumuna katkıda bulunur. Kentsel yaya mekânlarında, insan ihtiyaçlarına yönelik işlevler; yürüme, gezme ve alışveriş gibi "dinamik yaya aktiviteleri"ne yönelik işlevler, dinlenme, yemek yeme ve barınma gibi "sabit yaya aktiviteleri"ni destekleyen işlevler olarak iki kategoride değerlendirilebilir. Kentsel arayüzlerde, hem hareketli hem de durağan yaya aktivitelerini destekleyen işlevlerin yer alması, yaya mekânının canlılığını artırarak kullanım yoğunluğunu teşvik eder (Özsel, 2009).

Arayüzde görülen biçimsel özelliklerin ve işlevsel özelliklerin insan ölçeğindeki algısı, kullanıcıların yaya olarak arayüz mekânlarını deneyimlenmesine bağlı olarak gelişmektedir. İnsan-kent-arayüz etkileşiminde yaya yaklaşımları, ölçek ve oran oldukça önemlidir. Kentsel arayüzü tanımlı hale getiren ve işlevsel olmasını sağlayan ilişki buna bağlıdır.

3.3.1.3 Kentsel Arayüzlerin Algısal Özellikleri

Kentsel arayüzlerin algısal özellikleri ele alınırken; insanların çevrelerini nasıl algıladıkları ve bir mekânı nasıl deneyimledikleri, o mekânın kullanıcı üzerinde oluşturduğu anlam ve kimlik bağlamı önem arz etmektedir. Bu bağlamda, mekânın kimliği ve kullanıcıda uyandırdığı hisleri yansıtan terimler kullanılmaktadır.

Kent sakinlerinin kentsel mekânı kullanımı, yürüme, alışveriş, dinlenme, boş zaman değerlendirme ve spor gibi çeşitli aktivitelerle ortaya çıkar. Bununla birlikte, kentsel mekânın en belirgin özelliği, toplumsal ve kültürel değerleri yansıtmaya kapasitesidir (Özsel, 2009).

3.3.1.4 Kentsel Arayüzlerin Sosyal Özellikleri

Kentsel çevreye dâhil olan kentsel arayüzlerin sosyal özelliklerini belirleyen temel unsur, bireyler arasındaki ilişkiler ve etkileşimlerdir. İnsanların bir araya gelerek ortak etkinliklerde bulunduğu, deneyimlerini paylaştığı alanlar, kamusal mekânları oluşturur. Kent yaşamı, aynı zamanda kamusal yaşamın bir yansımasıdır ve bu kamusal yaşam, doğrudan kentsel mekânlarla kamusal -özel alanlar arasında kalan kentsel arayüzlerle beslenir (Özsel, 2009).

Tablo 3.2 Kentsel arayüzlerin özellikleri ve kentsel mekânlara etkisi

KENTSEL ARAYÜZLER	NİTELİKLER		KENTSEL MEKÂN LARA ETKİSİ
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	▪ Mekânın farklı işlevler barındırması, mekândaki kullanıcı çeşitliliğini etkiler ve mekâna dinamizm katar.
		Dinlenme	▪ Mekânın kullanımlardaki çeşitliliğin artması, kullanıcıların mekân kullanım süresini artırır.
		Dolaşma	▪ Mekânın farklı işlevlere sahip olması, mekânın, günün ve yılın farklı zamanlarında yaşayabilmesini sağlar ki bu da kullanım sıklığını ve sürekliliğini artırır.
		Alışveriş	
		Yürüme	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	▪ Mekândaki kullanıcının ihtiyaçlarına yönelik kullanımları barındırarak, kullanıcılar için bir çekim noktası haline gelir. Dolayısıyla mekânın canlılığının devamlılığına destek olur.
		Sosyal	▪ Zemin katta bulunan kamusal ve ticari kullanımlarla dış mekânda gerçekleşen aktiviteleri destekler ve besler.
		Kültürel	
		Yaşamsal	▪ Yaya mekanıyla ilişkili kullanımların yatayda dış mekâna, düşeyde yapının üst katlarına taşmasıyla, iç ve dış kullanımları birbirine bağlayarak kullanım ve yaşam sürekliliğini sağlar.
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	▪ Yapıyı tanımlayarak görsel ve estetik karakter kazandırır; imaj ve kimliğini güçlendirir. Bu da kullanıcılar için görsel ilgi yaratarak, onları mekâna çeker ve mekândaki kullanım yoğunluğunu artırır.
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüle vb.)	▪ Yapı ve yaya mekânının arasında görsel bağlantıyı ve sürekliliği sağlayarak iç ve dış mekân görülebilirliğini ve kullanımlara ilgiyi artırır, mekânın kullanımını destekler.
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar vb.)	▪ Yüzeye eklenen elemanlarla, dış hava koşullarına karşı fiziksel koruma sağlar ve kullanıcıların dış mekândaki hareketini, dış mekân kullanımını artırır.
		Doluluk-Boşluk (Geri çekilmeler, yatay ve düşey hareketler vb.)	▪ Kullanıcı mekânında insan ölçeğini ve yapı-kentsel mekân arasında oransal ilişkinin kurulmasını sağlayarak kullanıcıların mekân algılamalarını, kendilerini güvende ve rahat hissetmelerini sağlar.
		Geçiş Mekânları (Arkadlar, eşikler, saçaklar vb.)	▪ Kullanıcı mekânına hareket, çeşitlilik ve görsel zenginlik katarak mekâna ilgiyi artırır, dolayısıyla mekânın kullanım sıklığını ve yoğunluğunu artırır.
ALGISAL ÖZELLİKLER	Alanın Hissettirdikleri	Çekici/Sıradan	▪ Kullanıcının mekândaki hislerini gösterir.
		Güvenli/Tehlikeli	▪ Mekânın kullanımına ilişkin bilgi verir.
		Hareketli/Durağan	▪ Mekânın tercih edilme sıklığını, kullanım süresini etkiler.
		Düzenli/Karmaşık	▪ Kullanıcıların mekân kullanımındaki ruh hallerini belirler.
		Ferah/Boğucu	
		Keyifli/Sıkıcı	
Kalabalık/Sakin			

BÖLÜM 4

YURTIÇİ-YURTDIŞI KENTSEL ARAYÜZ ÖRNEKLERİ

4.1 Yurtiçi Kentsel Arayüz Örnekleri

Yurtiçinde bulunan, kentsel arayüzleri incelemek üzere seçilen örnekler Milli Reasürans Binası, Yapı Kredi Kültür Sanat Binası ve ODTÜ Teknokent Binası'dır. Milli Reasürans binası, Yapı Kredi Kültür Sanat binası ve ODTÜ Teknokent binaları kütleli biçimlenişi, geçirgenliği, kamusal kullanımlarının öne çıkması aynı zamanda özel kullanımlarının da bulunması sebebiyle örnek olarak seçilmiştir.

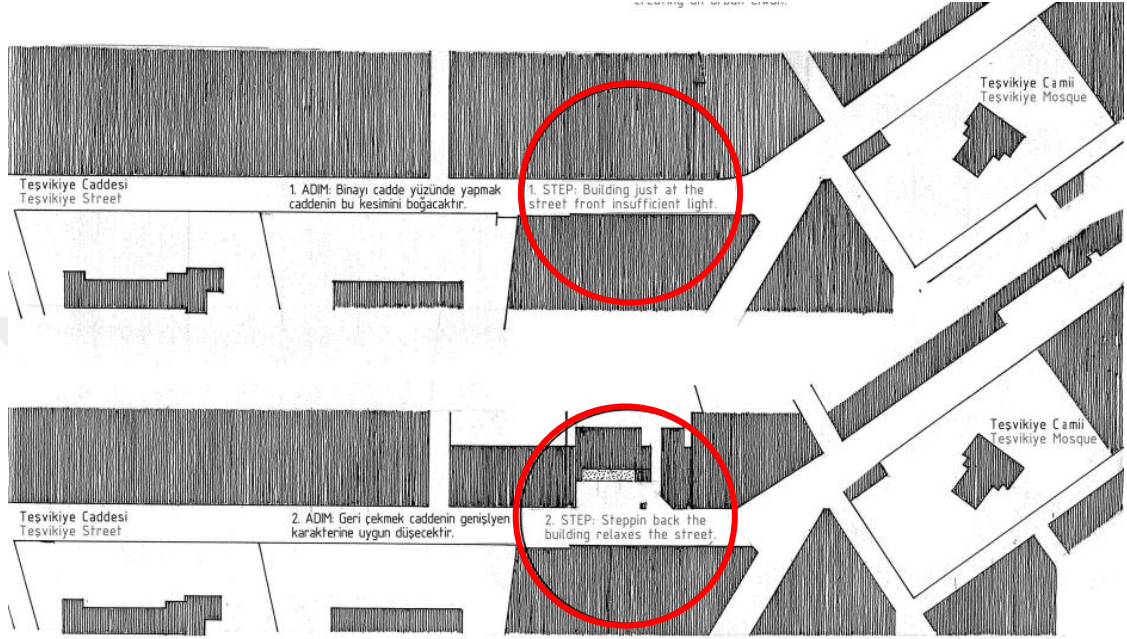
4.1.1 Milli Reasürans Binası Kentsel Arayüzü, İstanbul

İstanbul'un ŞiŐli ilçesindeki Maçka Caddesi'nde yer alan Milli Reasürans T. A. Ş. Genel Müdürlük Binası (Şekil 4.1), tasarımı Sevinç ve Şandor Hadi'nin üstlendiği bir yapıdır. Yapı, 1992 yılında proje dalında ve 1994 yılında ise yapı dalında Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülü kazanmıştır.

Şekil 4.1 Milli Reasürans Binası. Kaynak: <https://www.arkiv.com.tr/proje/milli-reasurans-tas-genel-mudurluk-binasi/6537>, Erişim Tarihi: 11.06.2023

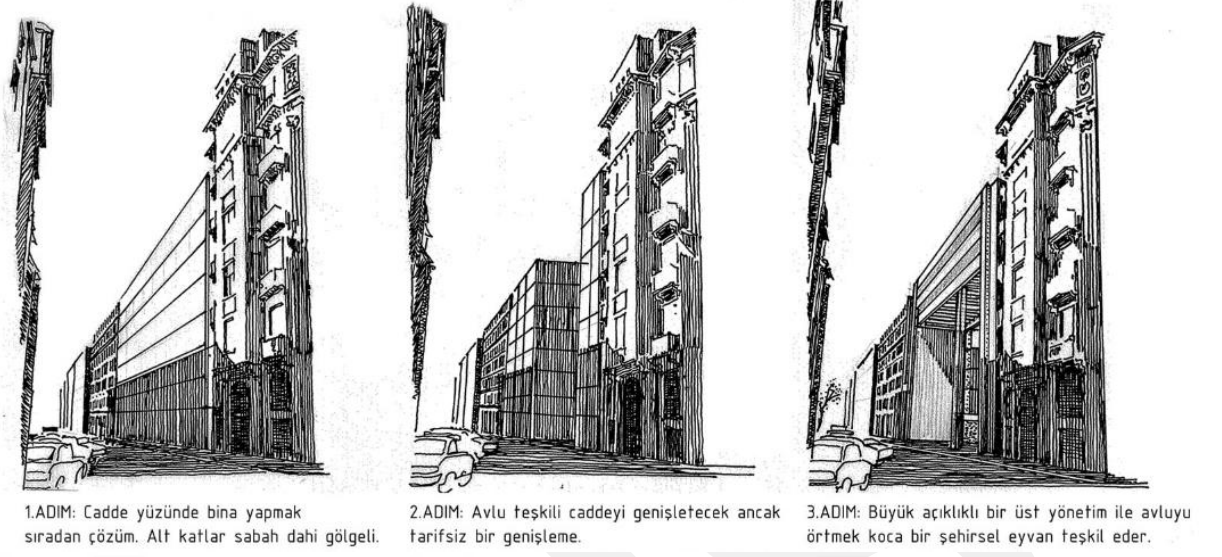
Yapının bulunduğu konum itibari ile üst ölçekte yoğun bir dokuya sahip oluşu, bölgedeki trafik yoğunluğu ve çevresindeki yapıların yola bakan rijit cepheleri arayüz sunma imkânını sınırlamaktadır. Ancak tasarımcının bu sorunları kentsel bağlamda ve insan ölçeğinde ele alışı, projenin bulunduğu bağlam ile olan bağlantısını ve işlevselliğini güçlendirmektedir.

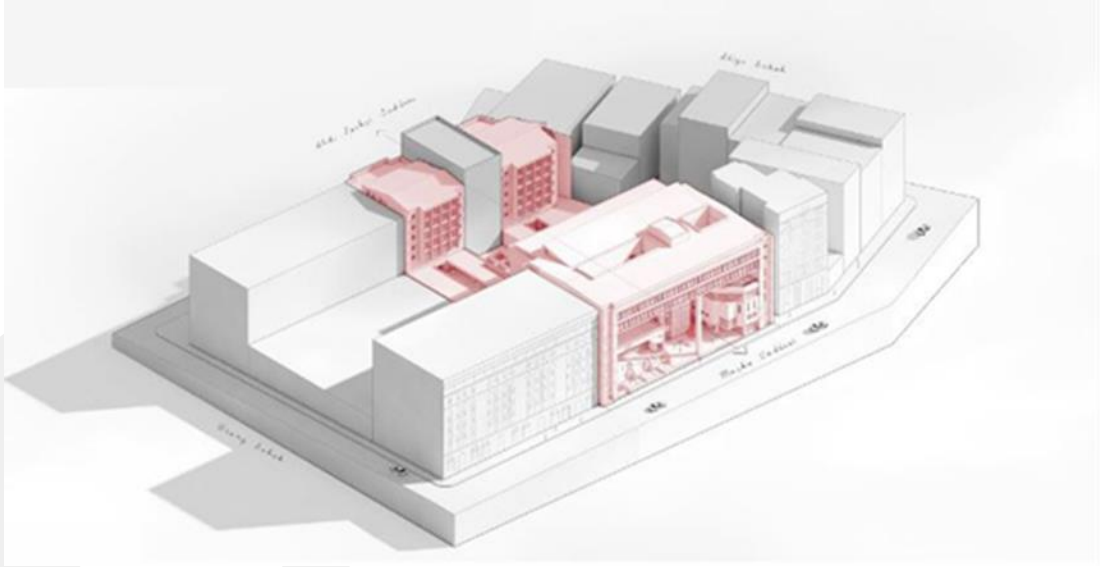
Şekil 4.2 Milli Reasürans Binası Kütleli Biçimlenişi. Kaynak:
<https://www.arkiv.com.tr/proje/milli-reasurans-tas-genel-mudurluk-binası/6537>
Erişim Tarihi: 11.06.2023

Yapı tasarımında, sokak çeperindeki sürekliliği artırmak adına, yapı kütlesi üst kotlarda sokak boyunca devam etmektedir. Üst kotta sokak boyunca devam eden kütle, zemin kotunda geri çekilerek kullanıcılar için davetkâr bir mekân oluşturmaktadır (Şekil 4.2). Bu geri çekilme hareketiyle beraber, hem kullanıcılar için insan ölçeğinde algılanabilir davetkâr bir boşluk yaratılmış, hem de mekânı bir geçiş, uğrak ve odak noktası haline getirmiştir (Karabacak, 2015). Yapının yola bakan cephesi, kütleli olarak içeri çekilerek, hem yapının girişinde tanımlı bir boşluk oluşturmuş hem de sokak boyunca devam eden duvarlaşmış cepheden tamamen ayrılmamıştır (Şekil 4.3).

TASARIMIN HAREKET NOKTALARI / DEPARTURE POINTS OF THE DESIGN

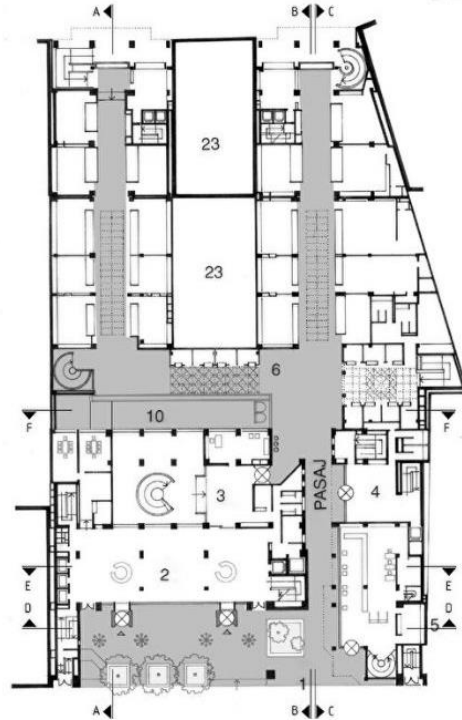
Şekil 4.3 Yapının Cephesi Tasarımının Hareket Noktaları Kaynak:
<https://www.arkiv.com.tr/proje/milli-reasurans-tas-genel-mudurluk-binasi/6537>
Erişim Tarihi: 11.06.2023

Şekil 4.4 Yapının Kütle Modeli Kaynak:
<https://www.youtube.com/watch?v=Bilq6XpxzUQ> Erişim Tarihi: 11.02.2025

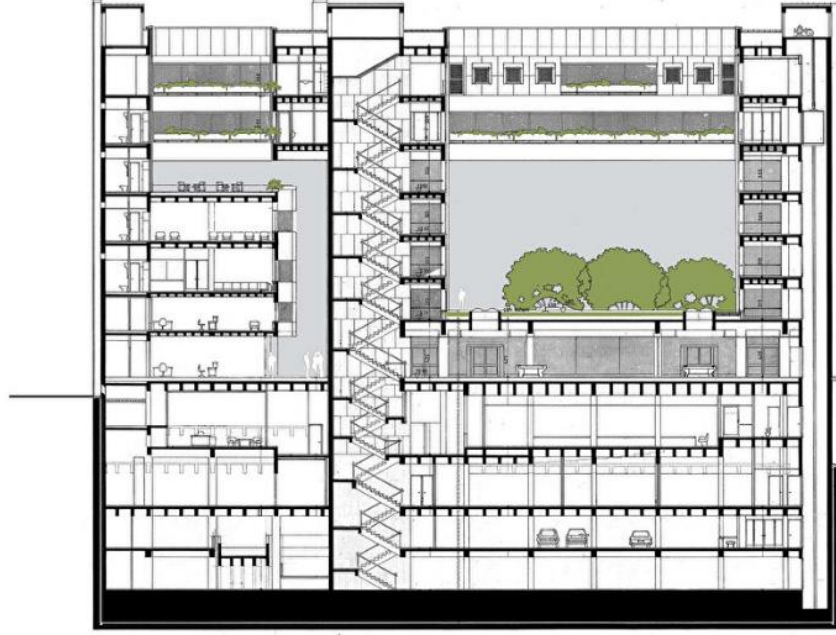
Şekil 4.5. Yapının giriş cephesindeki boşluğun oluşturduğu kamusal alan Kaynak:
<https://www.arkiv.com.tr/proje/milli-reasurans-tas-genel-mudurluk-binasi/6537>

1. Eyvan, Iwan
2. Giriş Holü, Entrance Hall
3. Fuaye, Foyer
- Sosyal Tesisler Girişi, Social Centre Entrance
5. Banka, Bank
6. Çarşı, Market
10. Çatı Bahçesi, Terraced Garden
23. Komşu Bina, Neighbour Building

ZEMİN KAT PLANI

Şekil 4.6 Milli Reasürans Binası Zemin Kat Planı Kaynak:
<https://www.arkiv.com.tr/proje/milli-reasurans-tas-genel-mudurluk-binasi/6537>
Erişim Tarihi: 11.02.2025

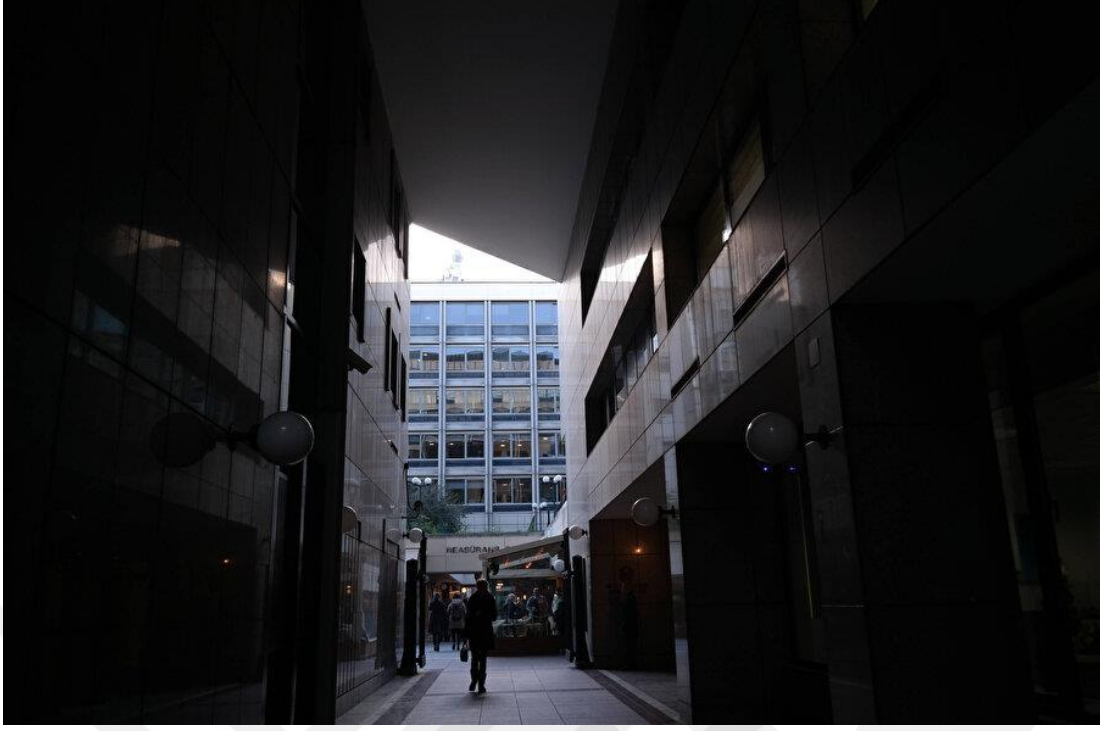

Kesit / Section E - E

Şekil 4.7 Milli Reasürans Binası Kesiti Kaynak:

<https://www.arkiv.com.tr/proje/milli-reasurans-tas-genel-mudurluk-binasi/6537>
Erişim Tarihi: 11.02.2025

Bu kadar yoğun, katı bir cephe karakteri içerisinde, yapının içine doğru kütleli olarak yapılan geri çekilme hareketiyle yaratılan boşluk ile iki paralel sokak arasında bağlantı sağlanmıştır. Fakat boşluk sadece iki sokağı birbirine bağlamakla kalmamakta aynı zamanda etrafında örgütlediği program elemanlarıyla birlikte kamusal arayüze dönüşmektedir. Yapının içinde zemin katta oluşan boşluğa, bu boşluğu tanımlı hale getirebilecek kafe, restoran ve sergi salonu gibi mekânlar eklenerek arayüzün işlevsel olarak desteklenmesi ve zemin kotun kamusal bir alana dönüşmesi sağlanmıştır. Ofis ve kurumsal kimlikli, özel kullanımın olduğu birimler diğer katlarda kurgulanmıştır. Bu bağlamda Milli Reasürans Binası kütleli biçimlenişi, içinde barındırdığı programların sosyal hayatı destekleyen tutumu ve oluşturduğu arayüzün kamusal aktiviteleri olumlu yönde beslemesi bakımından nitelikli bir arayüze verilebilecek örneklerdendir.

Şekil 4.8 Yapının içindeki doluluk-boşluk dengesi, Kaynak: Gültekin Çizgen Arşivi, Salt Araştırma. Erişim Tarihi: 11.02.2025

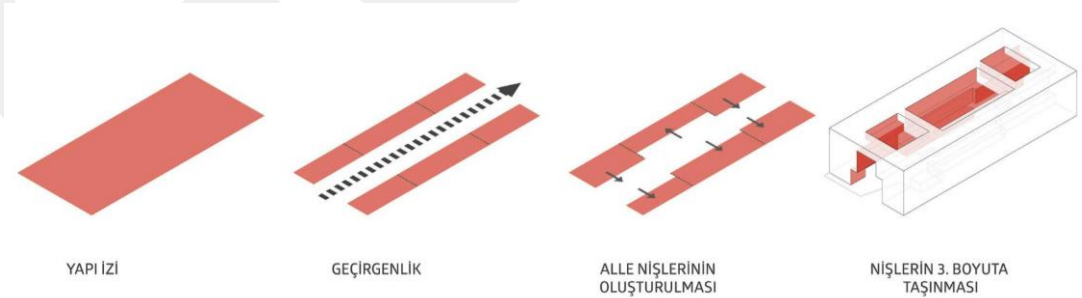
4.1.2 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi Allesi, Ankara

ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi (Şekil 4.9), Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) bünyesinde, bilişim ve iletişim teknolojileri alanında faaliyet gösteren şirketlere ev sahipliği yaparak, inovasyon ekosistemini güçlendirmeyi amaçlayan bir merkezdir. Yapının tasarımı Fatih Yavuz ve Ömer Emre Şavural'a aittir, inşası 2015 yılında başlayıp 2019 yılında tamamlanmıştır. ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi, 13.500 m² ofis ve 3.500 m² sosyal alan olmak üzere toplam 33.500 m² kapalı alana sahiptir. Merkezde, küresel yazılım ve teknoloji şirketlerinin yanı sıra, genç girişimciler için kuluçka alanları da bulunmaktadır. Ayrıca, bilim, Ar-Ge ve teknoloji kavramlarının kamuoyuyla buluşmasını sağlayacak fuar alanları, demo/deneyim merkezleri, gelecek teknoloji gösterim salonları ve konferans salonları gibi mekânlar da yer almaktadır.

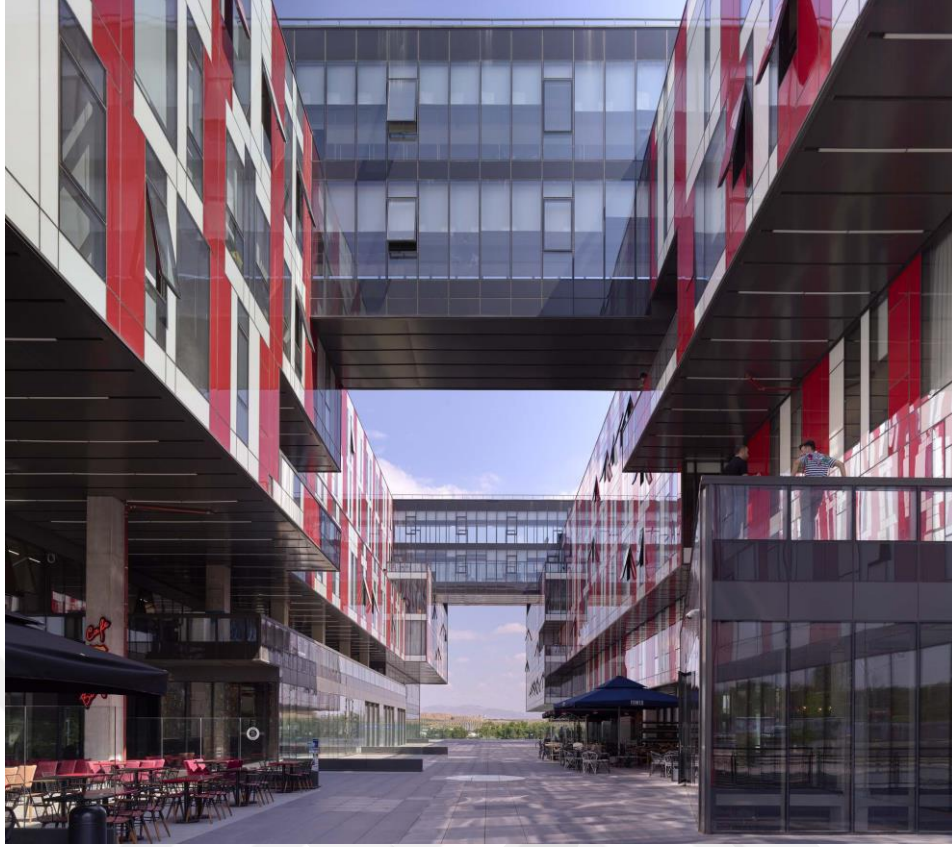

Şekil 4.9 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi Kaynak: <https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-03/proje/frea/bilim/094.jpg.jpeg> Erişim Tarihi: 10.02.2025

Yapının mimarisi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) kampüsünün karakteristik öğelerinden biri olan "alle" kavramının kampüs dışına taşınması fikri üzerine inşa edilmiştir. Bu yaklaşım, mekânsal hafızanın sürekliliğini sağlamayı ve mevcut mimari anlayışı güncel bir yorumla yeniden ele almayı hedeflemiştir. "İnovasyon Allesi" olarak adlandırılan bu merkezi aks, yapının omurgasını oluşturmak ve kullanıcılar arasında güçlü bir iletişim ile zengin bir sosyal etkileşim alanı sunmaktadır. Alle, zemin kottan başlayarak üçüncü boyuta taşınan bir boşluk hissi yaratmakta ve iç mekânda farklı kesitlerle zengin mekânsal deneyimler sağlamaktadır. Alle bu bağlamda bir ara mekân işlevi görmektedir.

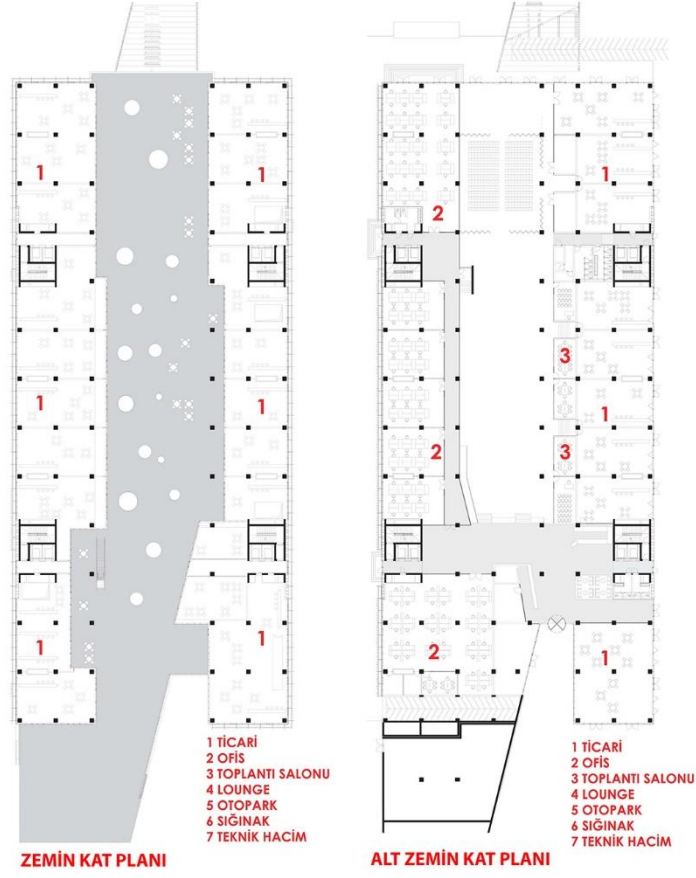
Şekil 4.10 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi kütleli oluşum şeması Kaynak <https://frea.com.tr/tr/proje/odtu-teknokent-bilisim-ve-inovasyon-merkezi/> Erişim Tarihi: 10.02.2025

Şekil 4.11 ODTÜ TEKNOKENT Bilgişim ve İnovasyon Merkezi alleşi
Kaynak:https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-03/proje/frea/bilim/90_ana%20imaj.jpg.jpeg Erişim Tarihi: 10.02.2025

Yapının yüksekliği, uçuş mania hattı kısıtlamaları nedeniyle alt zemin, zemin ve beş normal kat olacak şekilde planlanmıştır. Çatıdaki teknik birimler, parapet duvarlarıyla gizlenerek estetik bir bütünlük sağlanmıştır.

Yapının plan kurgusunda en temel kavramlardan biri “esneklik” olarak belirlenmiştir. Alt zemin katta; teknik hacimler ve servis birimleri, zemin katta; açık sosyal alanlar, toplantı odaları ve ortak çalışma alanları, üst katlarda ise ofisler ve kuluçka merkezleri yer almaktadır. Tüm katlarda çekirdek çevresinde dolaşımın genişlemesi ile koridorun konumu serbest hale gelebilmektedir. Böylece aynı plana sahip iki katta istenirse küçük ofislerin ortasından geçen, istenirse alle çeperine yaslanmış ve daha büyük ofislerin oluşabilmesi mümkün olmaktadır (<https://www.arkiv.com.tr/proje/odtu-teknokent-bilim-yapisi/11059>). Farklı kotlarda bulunan çalışma alanları ve sosyal alanlar, galeri boşlukları ve bağlantı köprüleri ile birbirine bağlanarak kullanıcıların mekân içinde kesintisiz bir deneyim yaşamasına olanak sunmaktadır.

Şekil 4.12 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi zemin kat ve alt zemin kat planı Kaynak: <https://www.arkiv.com.tr/galeri/detay/347571/19/Proje/11059> Erişim Tarihi: 10.02.2025

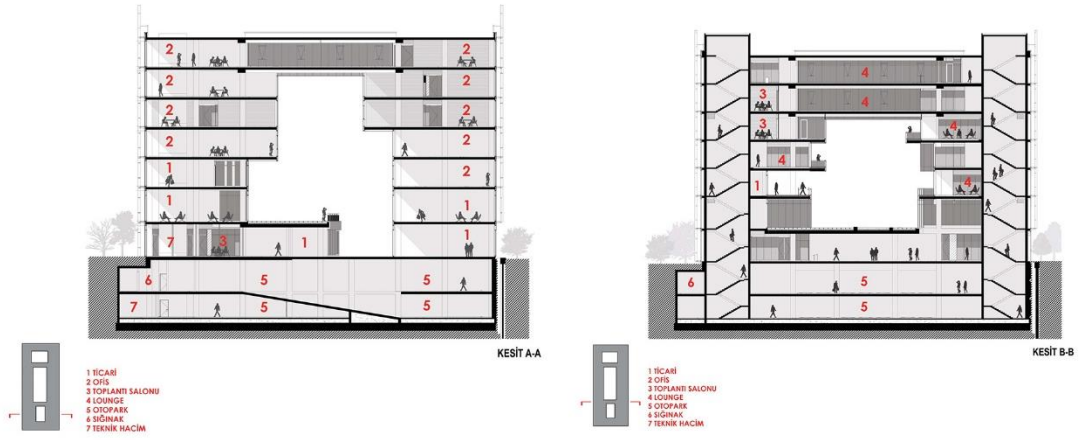

Şekil 4.13 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi zemin kat ve alt zemin girişi Kaynak: <https://www.arkiv.com.tr/galeri/detay/347571/19/Proje/11059> Erişim Tarihi: 10.02.2025

Alt zemin kat ve zemin katta konumlandırılan birimler oluşturulan alleyi besleyen, kamusal kullanımlara olanak tanıyan ve kentsel arayüzü destekleyen ticari, sosyal birimlerdir. Yapının zemin kat bölümündeki girişin açıldığı alle, her kullanıcının kolaylıkla erişim sağlayabildiği, deneyimleyebildiği sosyal bir alandır. Üst kotlardaki ofis kısmının bulunduğu bölümler ise, daha kontrollü geçişlerin sağlandığı, çalışanlara ayrılmış alanlardır. Fakat üst kotlarda yapının kullanımı özelleşmesine rağmen, çalışanlar için yapılmış balkonlar, katları birbirine bağlayan köprüler vb. öğeler kamusal-özel sınırında ara mekânlar oluşturmaktadır. Böylelikle tasarımda devamlılık, geçirgenlik sağlanmakta ve bu tasarım yaklaşımı yapının aktif ve etkin kullanılmasına olanak yaratmaktadır.

Yapının plan düzenindeki geçirgenlik ve dinamizmin izleri kesitlerde de görülmektedir. Katların birbirini üzerinden çekilmesi, çekildiği bölümlerde açık/yarı açık alanlar oluşturulması, balkon-köprü vb. öğelerle birbirine bağlanması, plan

düzeninde tasarlanan ve yapının programının devamlılığını sağlayan önemli öğelerdendir.

Şekil 4.14 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi A-A ve B-B Kesitleri Kaynak: https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-03/proje/frea/bilim/1124_MET_03_02_1_aa.jpg.jpegErişim Tarihi: 10.02.2025

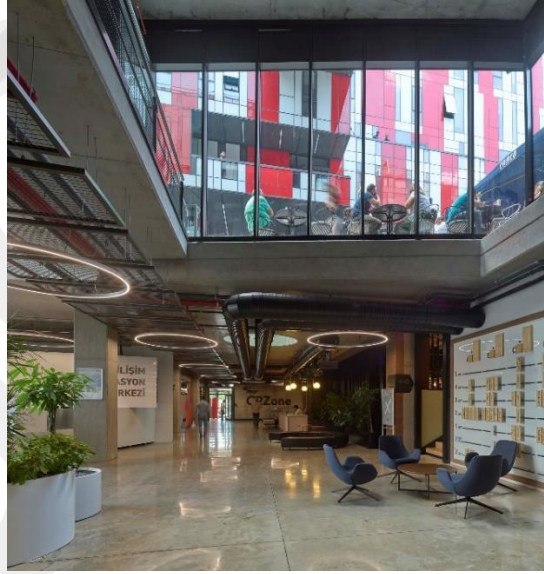
Cephe tasarımında, iç mekândaki hareketliliğe ve renkliliğe zıt olarak dış cephede sade ve çift cidarlı bir yapı tercih edilmiştir. Güneş ışığının geliş açısına göre farklı açılarda yerleştirilen dikey metal elemanlar, cephede ikinci bir yüzey oluşturarak estetik ve fonksiyonel bir katkı sunmaktadır.

Kamusal alan ve özel alan kullanımlarına olanak tanıyan, bu iki mekân arasında üçüncü bir ara mekân oluşturan ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi, tasarım yaklaşımı, kütleli özellikleri ve barındırdığı işlevler göz önünde bulundurulduğunda, nitelikli bir kentsel arayüz olarak nitelendirilebilmektedir. Oluşturduğu kentsel arayüzdeki devamlılığın sağlanması, bulunduğu bağlamda bir “kamusal yaşam” tanımlaması yapıyı bir küleden ziyade yaşayan bir mekâna dönüştürmektedir.

Şekil 4.15 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi cephesinde kullanılan dikey metal elemanlar

Kaynak:<https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-03/proje/frea/bilim/099.jpg.jpeg> Erişim Tarihi: 10.02.2025

Şekil 4.16 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi iç mekan-dış mekan arasındaki geçirgenlik Kaynak:<https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-03/proje/frea/bilim/099.jpg.jpeg> Erişim Tarihi: 10.02.2025

Şekil 4.17 ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve İnovasyon Merkezi katlar arasındaki bağlantılar ve yarı açık mekânlar

Kaynak: <https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-03/proje/frea/bilim/099.jpg.jpeg> Erişim Tarihi: 10.02.2025

4.1.3 Yapı Kredi Kültür Sanat Binası, İstanbul

1958 yılında Alman Mimar Paul Schmitthenner tarafından, Yapı Kredi Bankası'nın ofis binası olarak tasarlanan yapı (Şekil 4.18), ritmik pencereleri, revakı ve kütesiyle Modern mimarlık akımının önemli örneklerindedir. Yapı Kredi Kültür Sanat (Şekil 4.19) ise Teğet Mimarlık tarafından yürütülen, bu yapının dönüştürülerek ve işlevinin değiştirilerek bulunduğu meydana geri kazandırılmasını amaçlayan bir yenileme projesidir. Proje, iki cepheyi saran ve dışarı ile içerisi arasında bir ara mekân oluşturan sokak kotunda bir pasaj yaratmıştır. Kısa sürede yapı, İstiklal Caddesi'nin önemli bir kültürel noktası ve ikonu haline gelmiş, toplumsal hafızada yer almıştır.

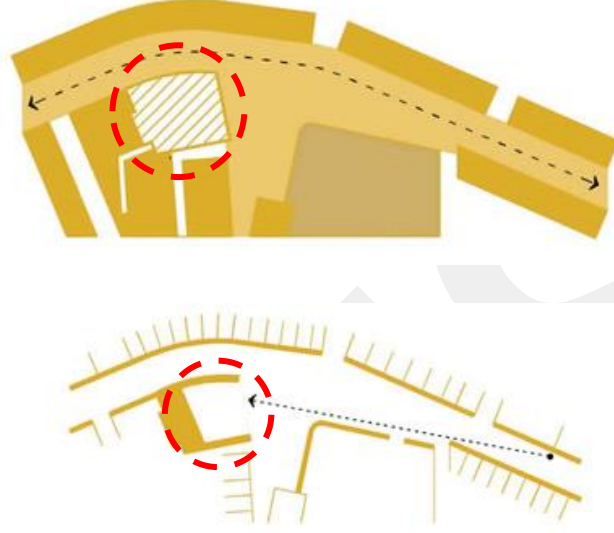
Şekil 4.18 Yapı Kredi Bankası Ofis Binası Kaynak: (https://www.mimarizm.com/kose-yazilari/elestirinin-onlenemez-zorunlulugu_129425)

Şekil 4.19 Yapı Kredi Kültür Sanat Binası Kaynak: (<https://teget.com/project/ykks/>)

Paul Schmitthenner'in yapısında cadde ve meydana bakan geçiş noktalarındaki kentsel arayüzler, Yapı Kredi Kültür Sanat'ın yeni binasının tasarımının çıkış noktası olmuştur. Tüm mimariyi belirleyen ana karar, bu kentsel arayüzlerden meydana cephe

veren yapı elemanlarını ortadan kaldırarak ve meydanın gerisinde rampa-merdivenlerden oluşan yeni bir kentsel arayüz oluşturarak sağlanmaktadır. Yeni oluşturulan kentsel arayüz yapının sınırından geriye çekilmesi ile yapı sınırları içinde kamusal alana katılacak bir kentsel mekân oluşturulmaktadır.

Şekil 4.20 Sokağı görsel olarak yapının içine alarak yapının algılanabilirliğini artıran yaklaşım Kaynak: Teğet Mimarlık

Yapı Kredi Kültür Sanat (YKKS), kültürel işlevinin yanı sıra kent için önemli bir mihenk taşıdır. Kentin en popüler ve önemli simgelerinden biri olan İstiklal Caddesi üzerinde yer almaktadır. Cadde üzerinde kamusal barındıran mekânların etkinliklerini devam ettirmemelerine rağmen, cadde hala kamusal yaşamı yoğun bir şekilde barındırmaktadır. Caddenin iki çeperinde yer alan yapılar, alt katlarda caddenin kamusal yaşamıyla etkileşim halindedir, ancak cadde ile etkileşimi zayıf olan üst katlarda deneyimler sunmaktadır. Yeni YKKS, kolay erişilebilirliğe ve kamusal etkinlikler için önemli bir kent meydanı olan Galatasaray Meydanı'na bakan şeffaf bir cepheye sahiptir (Erkartal ve Uzunkaya 2019). Kamusal alanın niteliğini, işlevini ve etkinliğini sürdürmesinde şeffaflığın olumlu etkileri bulunmaktadır.

Şekil 4.21 Yapı ve sokak arasındaki sınırın geçirgenliği Kaynak: Teğet Mimarlık

4.2 Yurtdışı Kentsel Arayüz Örnekleri

Yurtdışında bulunan, kentsel arayüzleri incelemek üzere seçilen örnekler Mothers' House, Sony Center ve First National Bank Plaza'dır. Mothers' House konut mekânlarında kentsel arayüzlerin nasıl ve ne şekilde oluştuğunu incelemek adına seçilmiştir. Sony Center, avlu bölümünde barındırdığı farklı kullanımlarla ve biçimsel özellikleri sebebiyle kentsel arayüze örnek olarak seçilmiştir. First National Bank Plaza Binası ise, çok katlı yapılarda kamusal kullanımların nasıl oluşturulduğunu ve kentsel arayüzlerin nasıl desteklendiğini incelemek adına seçilmiştir.

4.2.1 Mothers' House, Amsterdam

Mothers' House (Şekil 4.22), Amsterdam'da yer alan ve Hollandalı ünlü mimar Aldo van Eyck tarafından tasarlanmış bir yapıdır. 1966-1967 yıllarında yapımı tamamlanan Mothers' House, Van Eyck'in sosyal ve mimari anlayışının bir örneğidir. Bu yapı, Amsterdam'da kentsel yapılaşmanın ve sosyal yaşamın modern ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Van Eyck, özellikle "insan ölçeği"ne odaklanan bir tasarım anlayışına sahipti. Yapı, bir sosyal yaşam alanı olarak, yaşlı annelere ve annelikle ilgili sosyal işlevlere hizmet etmek üzere inşa edilmiştir.

Şekil 4.22 Mothers House Kaynak:

<https://radar.brookes.ac.uk/radar/items/677c5510-1f23-46dc-8b6a-85e98db4f6dd/1/>
Mothers' House'ın konumlandığı Plantage Middenlaan, ortasında tramvay rayları olan geniş bir caddedir. Başlangıçta caddenin etrafındaki alan bir banliyö alanı olarak kullanılmıştır ve caddenin cephesi zamanla Amsterdam'ın kanal kıyısı ile ilişkilendirilen silüetini oluşturmuştur. Cadde üzerindeki her bir yapı birbiriyle uyum içindeyken; Mothers' House mimari biçimi, boyutu ve stili bakımından diğer yapılardan ayrılmaktadır. Cephesinde kullanılan renkler ve çelik malzeme, bulunduğu bağlamdaki diğer yapılardan daha farklı, ince ve dayanıksız görünmesine sebep olsa da farklı mimari yaklaşımı yapıya şeffaflık ve derinlik hissi vermektedir. Farklı yükseklikteki kütleleri ise üçüncü boyutta yapıya hareketlilik katmaktadır (Şekil 4.24).

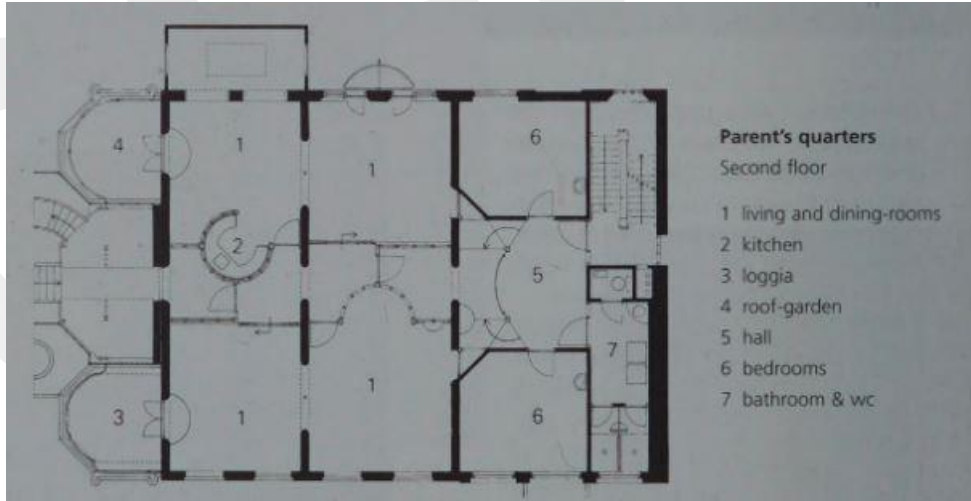

Şekil 4.23 Mothers' House yapısının girişi Kaynak: <https://www.architectural-review.com/buildings/street-urchin-mothers-house-amsterdam-by-aldo-van-eyck>

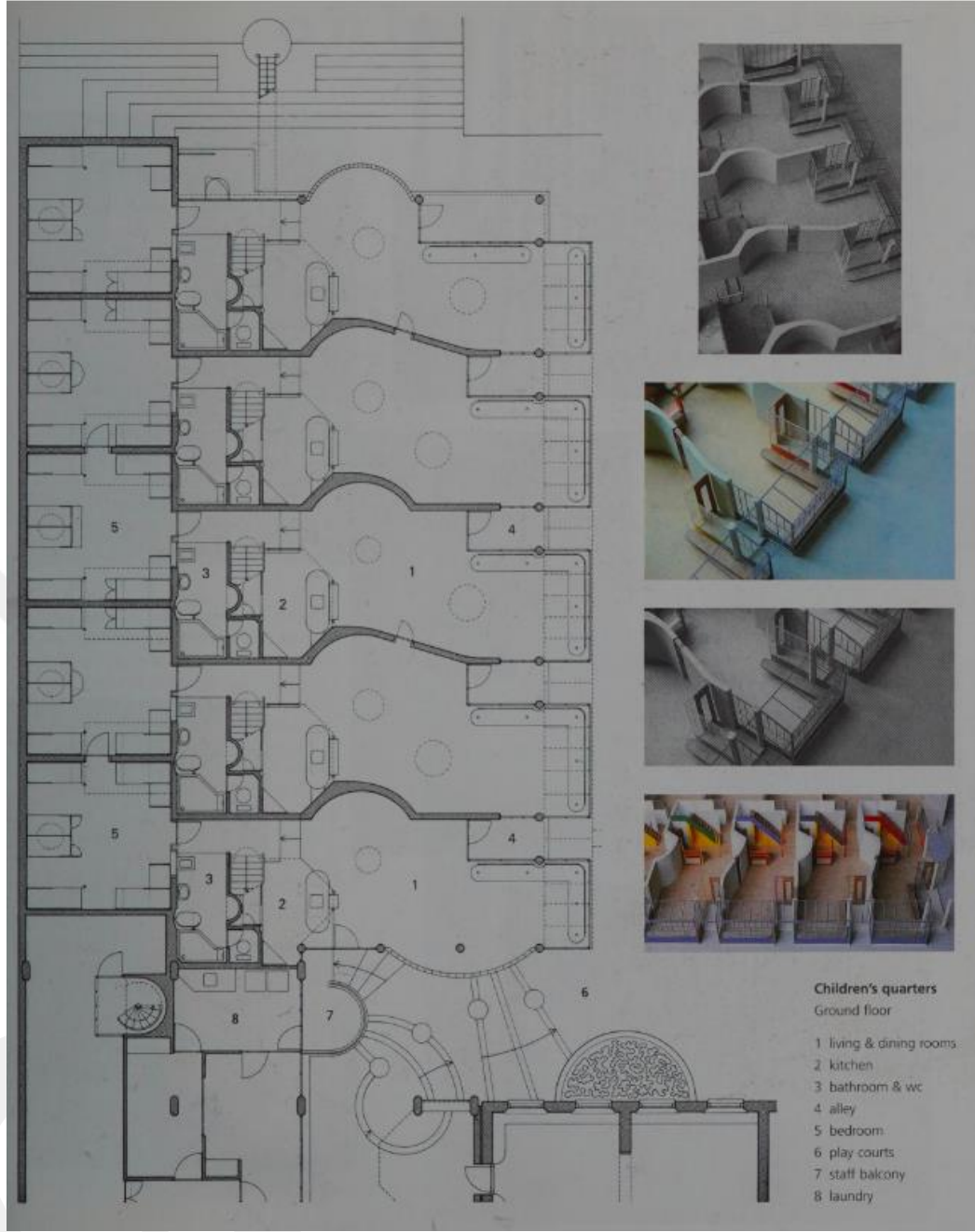

Şekil 4.24 Mothers' House kütlelerindeki yükseklik farklılıkları Kaynak: <https://www.architectural-review.com/buildings/street-urchin-mothers-house-amsterdam-by-aldo-van-eyck>

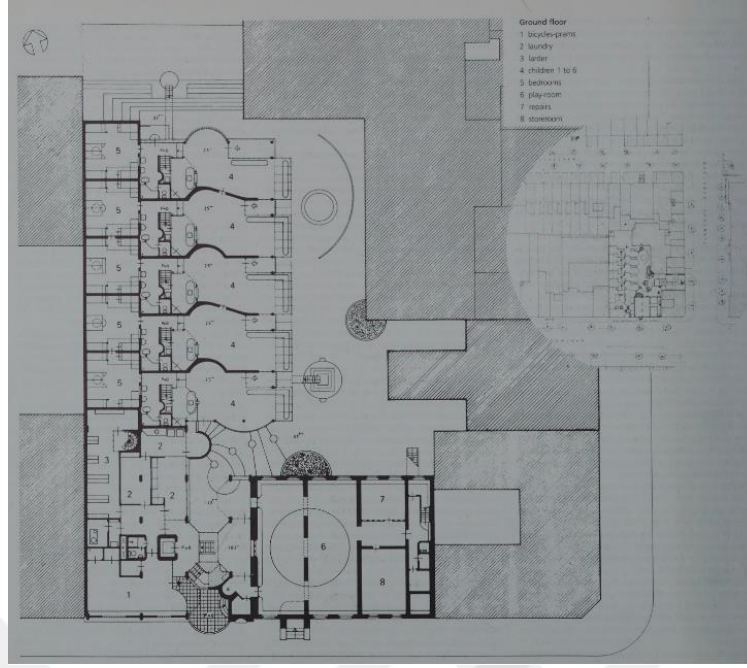
Plan kurgusunda anne ve çocuklar olmak üzere iki kullanıcı profiline odaklanılmış ve plan düzeni kurgulanmıştır. Anneler için odalar yapının üst kotlarında teraslı alanlar olarak kurgulanırken, çocuklar için odalar alt kotlarda sosyal alanlarla beraber kurgulanmıştır. Yapının merkezinde bulunan ve tüm katları birbirine bağlayan bir merdiven bulunmaktadır. Bu merdiven açık/yarı açık ve kapalı mekânlara erişimi kesintisiz bir şekilde sağlamaktadır. Yapının zemin katında bisiklet ve bebek arabalarının bulunduğu bir bölüm, çamaşır odası, 6 yaşından büyük çocukların anneleri isteyken bakıldığı çocuk odaları, yatak odaları ve oyun odaları bulunmaktadır. Zemin kata bağlı bulunan asma katında ise kafe, mutfak, misafir odaları, oyun köşesi, idari birimler, toplantı odası ve çatı bahçesi bulunmaktadır. Asma kattaki kafe annelerin, personelin ve ziyaretçilerin buluştuğu sosyal bir odak noktası olarak caddeye bakan şekilde konumlandırılmıştır. Aynı zamanda mutfak bölümü de sosyal bir alan olarak kurgulanmıştır. Mutfak bölümünde masa ve sandalyelerin bulunduğu şeffaf girinti, çocuk kanadına giden geçide doğru çıkıntı yapmaktadır ve kompleksin çoğundan görülebilmektedir. Yukarıdaki katların geri kalanı çalışma odaları ve danışmanlık ve terapi ve bir doktor muayenehanesi ile kaplıdır. Annelerin odalarının bulunduğu en üst iki katta ise, sokaktan ve aşağıdaki oyun alanından uzakta, açık terasların iki tarafına sarılmış ve annelerin odalarına yakın, bebekler için kreşler bulunmaktadır.

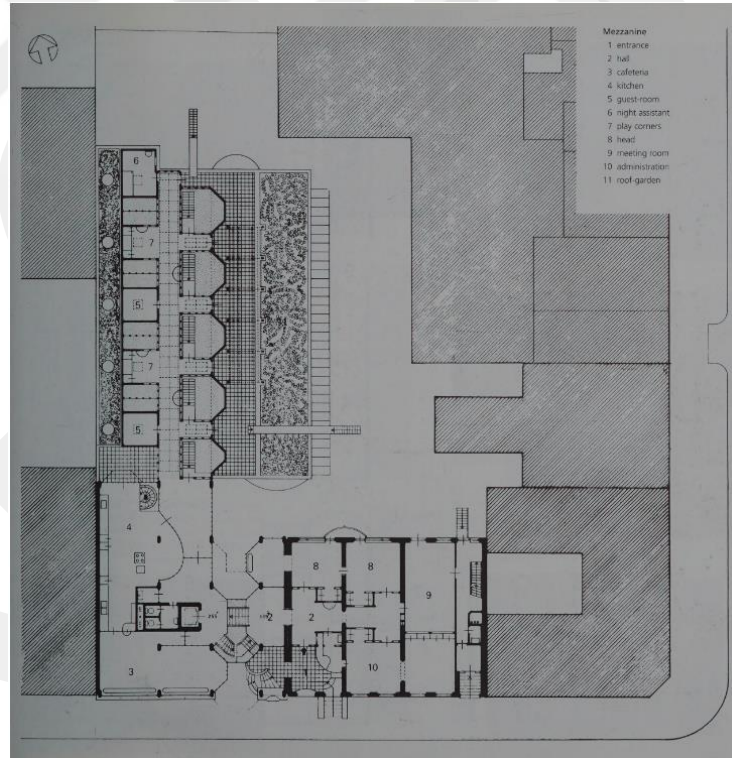
Şekil 4.25 Mothers' House anne odaları plan kurgusu Kaynak: <http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

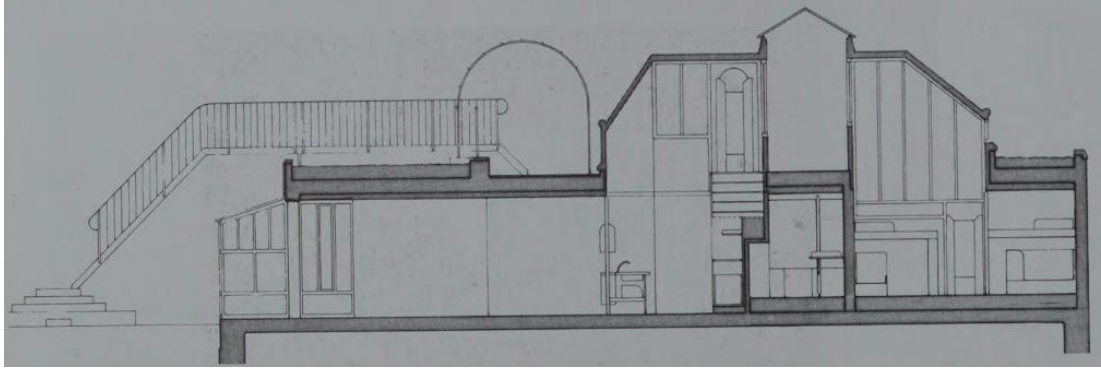
Şekil 4.26 Mothers' House çocuk odaları plan kurgusu Kaynak: <http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

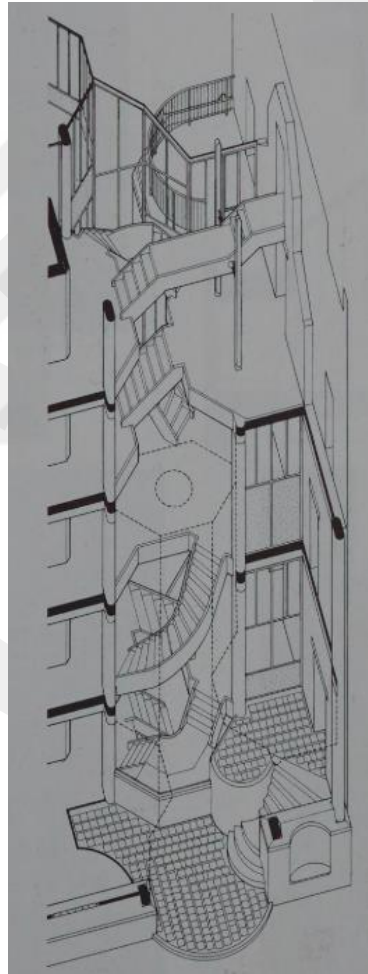
Şekil 4.27 Mothers' House zemin kat planı Kaynak: <http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

Şekil 4.28 Mothers' House asma kat planı Kaynak: <http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

Şekil 4.29 Mothers' House kesiti Kaynak: <http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

Şekil 4.30 Mothers' House merkezdeki merdiven ve katlar arasındaki geçişlik Kaynak: <http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

Şekil 4.31 Yapı arası oluşturulan boşluklar ve kotlar arasındaki bağlantılar Kaynak:
<http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

Şekil 4.32 Kapalı ve açık alanlar arasındaki sosyal mekânlar Kaynak:
<http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

Şekil 4.33 Katlar arasındaki oluşan açık/yarı açık mekânlar Kaynak:
<http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>

Biçimsel, işlevsel ve sosyal özellikleri göz önünde bulundurulduğunda Mothers' House yapısı nitelikli bir kentsel arayüze verilebilecek örneklerdendir. İçinde barındırdığı program, kütleli biçimlenişi, geçirgenliği, kent ile kurduğu ilişki, kamusal alan-özel alan kesişiminde kente olumlu etkiler bırakmaktadır. Özel alan mahremiyeti bulunan konut yapısı ve kamusal alanı barındıran sosyal birimleri kentsel arayüz oluşturmasına olanak tanımaktadır.

4.2.2 Sony Center Avlusu, Berlin

Almanya Berlin'deki Sony Center, şehrin en ikonik yapılarından biridir ve Potsdamer Platz bölgesinde yer almaktadır. Potsdamer Platz, Soğuk Savaş sırasında Berlin Duvarı'nın ayırdığı bir bölgedir. Sony Center, bu alanın yeniden canlandırılması ve modern Berlin'in yükselmesinde önemli bir rol almıştır. 2000 yılında açılan bu yapı, hem Berlin'in yeniden birleşme sonrası yeniden inşasının bir sembolü hem de önemli bir turistik cazibe merkezi haline gelmiştir.

Sony Center (Şekil 4.34), ünlü Alman mimar Helmut Jahn tarafından tasarlanmıştır. Kompleks, cam ve çelik gibi modern malzemeler kullanılarak inşa edilmiştir. Modern ve fütüristik bir tasarıma sahip olan Sony Center, şemsiyeye benzeyen büyük bir cam çatı ile kaplıdır (Şekil 4.36). Bu çatı, yapının merkezinde bulunan avluya ışık girmesini ve yapının geçirgenliğini sağlamaktadır.

Şekil 4.34 Sony Center, Berlin Kaynak:

https://www.archdaily.com/173305/flashback-sony-center-berlin-murphy-jahn/5015ecde28ba0d1598000211-flashback-sony-center-berlin-murphy-jahn-photo?next_project=no

Şekil 4.35 Sony Center giriş cephesindeki yaya erişiminin sağlandığı kütleli boşluklar Kaynak: https://www.archdaily.com/173305/flashback-sony-center-berlin-murphy-jahn/5015ece328ba0d1598000212-flashback-sony-center-berlin-murphy-jahn-photo?next_project=no

Şekil 4.36 Sony Center şemsiye biçimindeki çatı örtüsü Kaynak:
<https://www.archiweb.cz/en/b/sony-center>

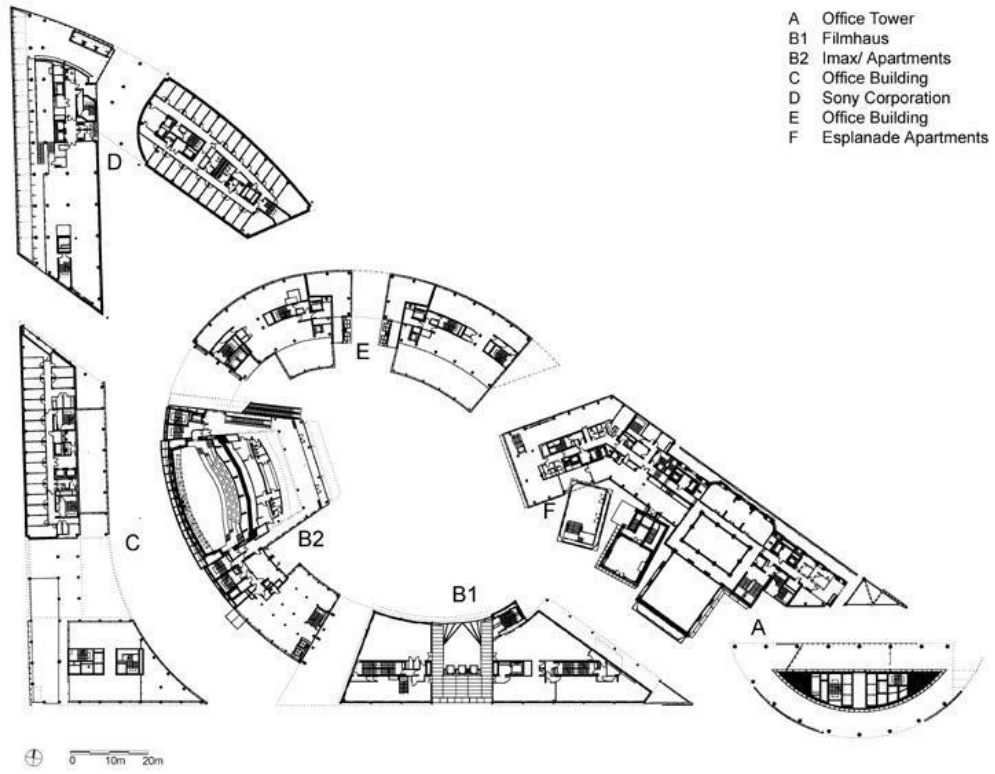
Avlu (Şekil 4.37) birçok kamusal kullanımı içerisinde barındırmaktadır. Sony Center, bir eğlence, iş ve yaşam kompleksi olarak tasarlanmıştır. Pek çok farklı işlevi bir arada barındıran bu mekân kamusal kullanımlarının yoğun olması sebebiyle kentsel arayüze verilebilecek örneklerdendir. İçerisinde sinema salonları, restoranlar, kafeler, mağazalar, ofisler ve konutlar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra kültürel aktivitelere olanak tanıyan Film ve Televizyon Müzesi gibi kültürel birimleri bulunmaktadır.

Şekil 4.37 Sony Center kamusal mekân kullanımının bulunduğu avlu Kaynak:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/Berlin-Sony_Center-1.jpg

Sony Center, farklı yüksekliklerde birbirinden farklı işlevlerde kütlelerden oluşmaktadır (Şekil 4.38). Bu kütleler işlevsel olarak ofisler, oteller, konutlar ve ticari

alanlara bölünmüştür. Yapıda sert dikdörtgen formlar yerine kavisli cepheler bulunmaktadır. Bu tasarım hem kubbenin organik formunu desteklemekte hem de mekâna akışkanlık katmaktadır. Yatay elemanlar, kütleyle daha geniş ve açık hissettirirken dikey elemanlar ise modern ve dinamik bir kent silüeti oluşturmaktadır. Yapıda kullanılan cam cepheler hem iç mekânları aydınlatmakta hem de dış dünya ile görsel bir bağlantı kurmaktadır. Bu şeffaflık, mimarın hafif ve davetkâr bir his yaratmasını sağlamakta ve çevresindeki alanlara (örneğin, Potsdamer Platz meydanına) kesintisiz geçiş sağlamaktadır. Avlu içerisindeki alanın tamamen yayalaştırılması ve yayalara açık olması sayesinde kamusal yaşamı desteklemektedir.

Şekil 4.38 Sony Center Zemin Kat Planı Kaynak:

https://cdn.archmedia.eu/cache/images/buildings/gallery/picture_4250_10.jpg-1600x1200-sony-center.jpg?algorithm=1&mtime=1642341858 Erişim Tarihi:
06.01.2024

Şekil 4.39 Sony Center'ın farklı yükseklikteki kütlelerinin uzaktan görünümü
Kaynak:
https://cdn.archmedia.eu/cache/images/buildings/gallery/picture_4250_3.jpg-1600x1200-sony-center.jpg?algorithm=1&mtime=1642341859 Erişim Tarihi:
06.01.2024

Sony Center, hem kütsel biçimlenişyle hem de işlevsel özellikleriyle Berlin'in modern yüzünü temsil eden bir yapıdır. İnsan ölçeğini gözetken bir kamusal mekân olarak öne çıkmaktadır. Doğal ışık, şeffaflık ve akışkan formlar, mekânı davetkâr ve dinamik kılmaktadır. Bu yönleri göz önünde bulundurulduğunda Sony Center binası kentsel bir arayüz oluşturmakta ve oluşturulan bu arayüzün devamlılığı sağlanmaktadır.

4.2.3 First National Bank Plaza, Chicago

Günümüzde Chase Tower olarak bilinen First National Bank Plaza (Şekil 4.40), Amerika Birleşik Devletleri'nin Illinois eyaletinde, Chicago şehir merkezinde bulunan önemli bir gökdeldir. Ünlü mimarlık firması C.F. Murphy Associates tarafından tasarlanmıştır. Yapımı 1969 yılında tamamlanmıştır. 1998 yılında, JPMorgan Chase'in yapıyı satın almasıyla adı Chase Tower olarak değiştirilmiştir. Bu yapı, modernist mimarisi ve işlevsel tasarımıyla öne çıkmaktadır. Yapı toplam 60 katlı olup, 259,1 metre yüksekliğindedir. Yapının plaza alanında kamusal etkinliklere yer

verilmesi ve kamusal hayatı desteklemesi sebebiyle kentsel arayüz örnekleri arasında yer verilmiştir.

Şekil 4.40 First National Bank Plaza (Chase Tower) Kaynak:
https://images.skyscrapercenter.com/building/chase-tower_john-w-cahill3.jpgErişim
Tarihi: 06.01.2024

Yapı, modernist mimarinin temel ilkelerine uygun olarak sade ve işlevsel bir tasarıma sahiptir. Gereksiz süslemelerden kaçınılmış, yapı estetiği form ve malzeme üzerinden şekillendirilmiştir. Modernist gökdelenlerde sıkça görülen dikey hatlar First National Bank Plaza’da da karşımıza çıkmaktadır. Bu hatlar, yapıya hem görsel bir dinamizm kazandırmaktadır hem de yükseklik algısını artırmaktadır. Cephesindeki cam ve alüminyum kullanımı, yapının kütesinin hafif ve modern görünmesini sağlamaktadır.

Binanın zemin katı Şekil 4.41’de görüldüğü gibi, geniş cam panellerle çevrili olup iç-dış mekân sınırını bulanıklaştırır. Bu, kamusal alanı davetkâr bir şekilde genişletir. Üst katlara doğru düzenli bir şekilde yükselen yapı, çevresindeki şehir dokusuna uyum sağlarken aynı zamanda Chicago’nun ikonik gökdelen silüetine katkıda bulunur.

Şekil 4.41 Yapının zemin katında, iç avludaki ve yol çeperindeki kurduğu kütleli ilişki Kaynak: [https://images.skyscrapercenter.com/building/chasetower_exterior-street_\(c\)perkinswill.jpg](https://images.skyscrapercenter.com/building/chasetower_exterior-street_(c)perkinswill.jpg) Erişim Tarihi: 06.01.2024

Açık alanlar tasarlanırken, plaza ile bina arasındaki ilişki özenle ele alınmıştır. Açık alanda yer alan avlu (Şekil 4.41), binanın modernist mimarisiyle uyumlu olacak şekilde geniş ve ferah bir kamusal alan olarak tasarlanmıştır. Avlunun en dikkat çekici unsuru, 1974 yılında yerleştirilen ünlü heykeltıraş **Alexander Calder**'in kırmızı renkli "Flamingo" adlı heykelidir. Heykel, plaza alanını yalnızca bir geçiş yeri olmaktan çıkararak, sosyal etkileşim ve estetik deneyim için bir odak noktası haline getirmektedir. Avlu, şehir merkezinin yoğunluğuna bir nefes alanı sağlamak amacıyla açık bir plana sahip olup, bina ile çevresindeki şehir dokusu arasında yumuşak bir geçiş alanı oluşturmaktadır. Chicago halkının ve turistlerin buluştuğu, dinlendiği ve şehri deneyimlediği bir sosyal mekân olarak işlev görmektedir. Hem çalışanların hem de ziyaretçilerin dinlendiği, yemek molası verdiği veya buluşma noktası olarak kullandığı bir alandır. Yaya sirkülasyonu için tasarlanmış geniş yürüyüş yolları bulunmaktadır. Gölge ve açık alanlarıyla farklı hava koşullarına uygun kullanım imkânı sunmaktadır. Yıl boyunca çeşitli açık hava etkinliklerine, sergilere ve performanslara ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle yaz aylarında müzik dinletileri veya sanatsal gösterimler için tercih edilen bir alandır.

Şekil 4.42 Yapı avlusu Kaynak:
[https://images.skyscrapercenter.com/building/chasetower_exterior-plaza_\(c\)perkinswill.jpg](https://images.skyscrapercenter.com/building/chasetower_exterior-plaza_(c)perkinswill.jpg) Erişim Tarihi: 06.01.2024

Şekil 4.43 Yapı avlusunun kamusal kullanımı Kaynak:
[https://images.skyscrapercenter.com/building/chasetower_exterior-plazaclose_\(c\)perkinswill.jpg](https://images.skyscrapercenter.com/building/chasetower_exterior-plazaclose_(c)perkinswill.jpg) Erişim Tarihi: 06.01.2024

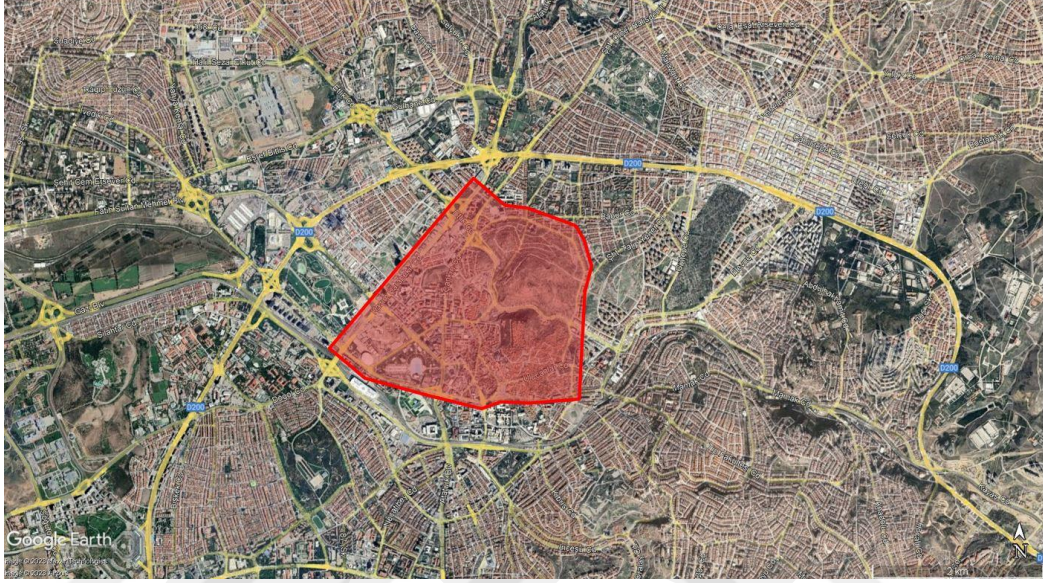
BÖLÜM 5

ÇALIŞMA ALANI: ULUS-BANKALAR CADDESİ

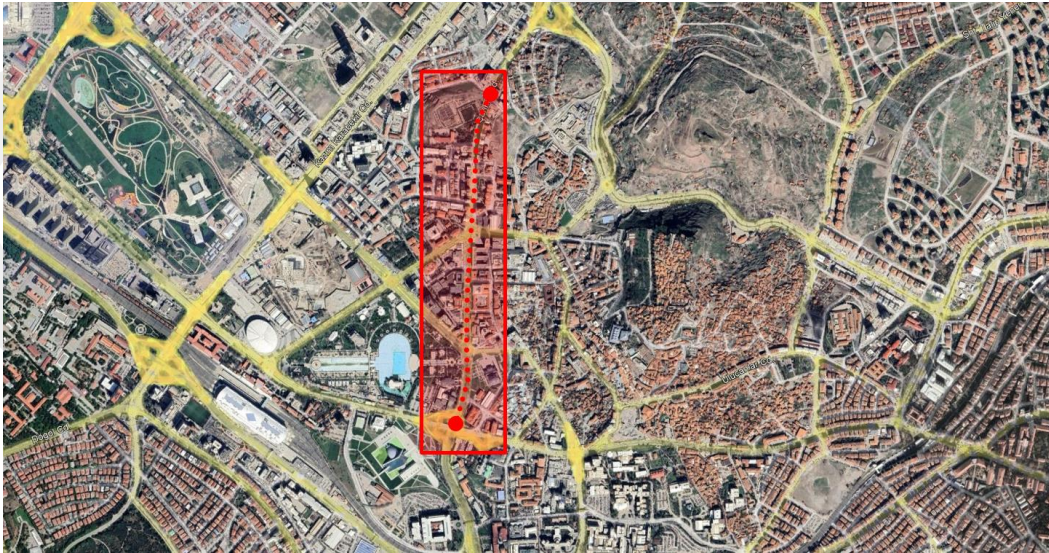
Ankara kenti, antik dönemlerden bu yana Orta Anadolu'nun önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Cumhuriyet döneminde yeniden inşa edilerek başkent ilan edildiği günden günümüze kadar birçok tarihi dönemi deneyimlemiş bir kenttir. (Ergut, Madran ve Özgönül, 2005:51). Ulus kent merkezi de tarihi boyunca önemli olaylara, kişilere ve yapılara ev sahipliği yapmıştır. Roma, Yunan ve Bizans gibi farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan Ulus; hem yer üstündeki tarihi güzellikleriyle hem de yer altındaki henüz keşfedilmemiş veya keşfedilmeyi bekleyen zengin geçmişiyle tarihi bir merkez olma özelliğini korumaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze kadar Ankara'nın odak noktası haline gelen Ulus, zamanla kimliği ve özellikleri bakımından birçok değişim geçirmiştir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren modernleşme hedefleri doğrultusunda şekillenen Ankara'nın Ulus'un gelişimi dört farklı dönemde incelenebilir. İlk dönem, 1923-1930 yılları arasını kapsamakta ve Cumhuriyet ideolojisinin yaygınlaştırılması ile toplumun bu ideolojiyi benimsemesi için yürütülen ikna çalışmalarının yoğunlaşmasına işaret etmektedir. İkinci dönem, 1930-1950 yıllarını kapsar ve Cumhuriyet'in kurumsal ile mekânsal inşa sürecini temsil eder. Bu dönemde, Ulus hem siyasi ve bürokratik bir merkez olarak önemli bir yer edinmiş, hem de kültürel, finansal ve ticari açıdan merkezi bir konumda olmuştur. Üçüncü dönem, 1950-1980 yılları arasını kapsar ve bu süreçte kentin modern görünümünden hızla uzaklaştığı, yeni politik ve ekonomik söylemler tarafından belirlendiği görülmektedir. Son olarak, 1980 yılından günümüze kadar uzanan dönem, kentte tüketim politikalarının belirleyici hale geldiği bir süreçtir. Bu bağlamda, Kavaklıdere mahallesinin merkez konumuna gelmesiyle birlikte, bürokratik ve politik özellikleri azalan Ulus, finansal niteliklerini kaybetmiş ve ticari anlamda özelleşmiştir. (Bayraktar, 2013).

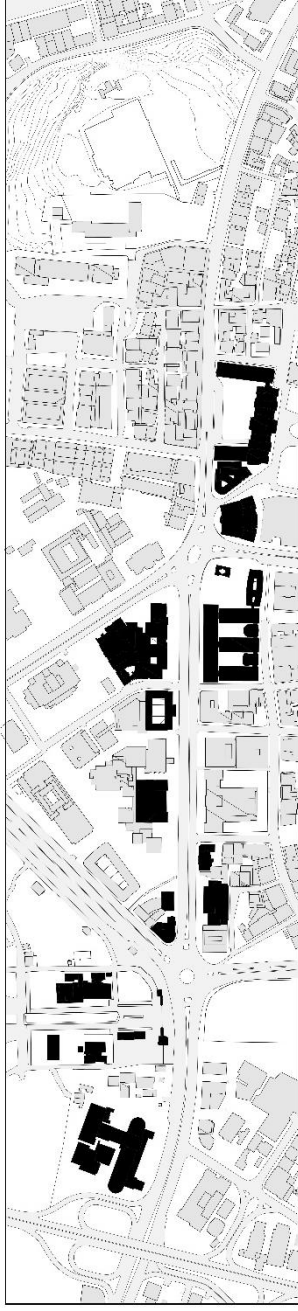
Araştırma Ankara kentinin Ulus semtinde yer alan Bankalar Caddesi üzerinden yürütülmüştür. Ankara Ulus semtinde, Atatürk Bulvarı ve Bankalar Caddesi'ni birbirini bağlayan bölümde yer alan araştırma alanı Şekil 5.2'de verilmiştir. Araştırma alanı Ankara Ulus'ta Bankalar Caddesi (Çankırı Caddesi) üzerindeki Roma Hamamı ile başlayıp, Opera Meydanı arasındaki aksta yola cephe veren iki çeperdeki yapıların incelenmesi kapsamında sınırlandırılmıştır.

Şekil 5.1 Ankara-Ulus bölgesi sınırları Kaynak: Google Earth Erişim Tarihi: 30.10.2023

Şekil 5.2 Ankara-Ulus Bankalar Caddesi çalışma alanı sınırları Kaynak: Google Earth Erişim Tarihi: 30.10.2023

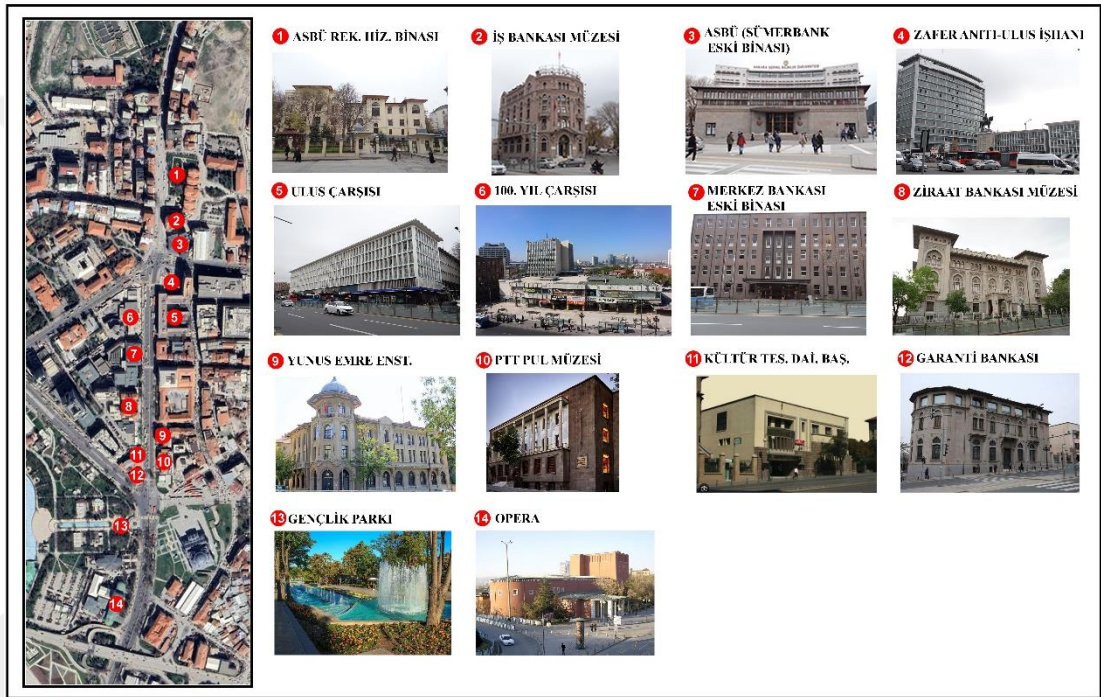
Şekil 5.3 Ankara-Ulus Bankalar Caddesi'ndeki incelenmek üzere seçilen yapılar

Çalışma kapsamında seçilen araştırma alanının sınırları ve araştırma alanındaki yapılar, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren hem kamusal hem de özel alan kullanımlarına olanak sağlamış, özel alan-kamusal arasındaki bağlantıların kurulmasıyla birlikte bölgenin ticari, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini destekleyen güçlü bir ulaşım aksı olmuştur. Bu sebeple seçilen örneklem alan Ulus Bankalar Caddesi, özel alan ve kamusal alan arasındaki ilişki sürekliliğini desteklemekte ve araştırmanın çıkış noktası olan “kentsel arayüz” kavramına olanak sağlayan, kamusal potansiyeli barındıran alanlar barındırmaktadır. Araştırma kapsamında seçilen yapılar geçirgenlik potansiyelleri taşıyan, kütleli çekilme veya taşma hareketi yaparak farklı nitelikte alanlar tanımlayan, kendi kütlesi içerisindeki boşlukları ile yarı açık/açık mekân oluşumuna katkı sağlayan yapılardır. Bu sebeple kentsel arayüz oluşturabilme ihtimali çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma kapsamında seçilmeyen yapılar ise kütleli, biçimsel ve işlevsel olarak arayüz olma niteliklerini sağlayamadığı için araştırma kapsamının dışında bırakılmıştır.

5.1.Çalışma Alanındaki Kentsel Arayüzler

Ön literatür çalışması ve yerinde yapılan detaylı gözlem/inceleme sonucunda, araştırma alanında kentsel açık alanlarda kamusal barındıran kentsel arayüzlerin tespitine etki edecek önemli yapılar belirlenmiş ve Şekil 5.4'te verilen harita üzerinde işaretlenmiştir. Araştırma alanı sınırları içinde, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Rektörlük Hizmet Binası (Eski Başvekâlet ve Maliye Vekâleti Binası), İş Bankası Müzesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (Eski Sümerbank Binası), Zafer Anıtı ve Ulus İşhanı, Ulus Çarşısı, Yüzüncü Yıl Çarşısı, Eski Merkez Bankası Binası, Ziraat Bankası Müzesi, Yunus Emre Enstitüsü, PTT Pul Müzesi, Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı, Garanti Bankası Binası, Gençlik Parkı ve Devlet Opera ve Bale Binası incelenmek üzere seçilen önemli yapılardır. Bu yapılar Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren, Ulus bölgesinde hem özel hem de kamusal kullanımlara olanak sağlamakta ve yapıların kamusal alanla kesiştiği kentsel açık alanlarda kamusalı besleyen kentsel arayüz mekânları oluşmaktadır.

Şekil 5.4 Çalışma alanındaki önemli yapılar ve kentsel arayüzler

(1) Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektörlük Hizmet Binası (Eski Başvekâlet ve Maliye Vekâleti Binası)

Günümüzde Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'ne tahsis edilen yapının özgün işlevi, ilk bakanlık yapısı olan Başvekâlet ve Maliye Vekâleti Binası'dır. Yapının ön cephesi, inşa edildiği dönemde Vilayet Meydanı'na bakıyordu, arka cephesi ise heykellerle süslü ve havuzlarla donatılmış bir park olarak düzenlenmişti; bu park, Çankırı Caddesi'ne doğru inen setlerle çevriliydi. (<http://www.mimarlarodasiankara.org/>).

(2) İş Bankası Müzesi

Eski İş Bankası Binası, dairesel girişiyle Ulus Meydanı'na bakan, orijinalinde ucu yuvarlatılmış ikizkenar bir üçgen formunda tasarlanmıştır. Ancak yapının zamanla gerçekleştirilen müdahaleler nedeniyle, üçgen şeklindeki üçüncü kenarı net bir şekilde okunamamaktadır. Beş katlı ve ortasında bir avlu bulunan bu yapı, simetrik bir plan düzeninde inşa edilmiştir. Yapıya köşedeki ana girişten ve yan cephelerdeki girişlerden erişim sağlanmaktadır. Yapının cephelerinde Batı ve Osmanlı mimari etkilerinin belirgin izleri gözlemlenmektedir. (<http://www.mimarlarodasiankara.org/>).

(3) Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (Sümerbank Eski Binası)

Eliptik bir giriş holüne sahip olan yapının tasarımı simetrik bir düzendedir. Plan, önden arkaya doğru genişleyerek açılmakta ve ön kısımda Sümerbank satış mağazası ile banka bölümü yer almaktadır. Bu bölümün yüksekliği, yapının diğer kısımlarına göre daha azdır. Yapının dışbükey saçağı, yapı formuyla zıtlık oluşturmaktadır.

(<http://www.mimarlarodasiankara.org/>).

(4-5) Zafer Anıtı-Ulus İşhanı ve Ulus Çarşısı

Ulus İşhanı, 1952 yılında Emekli Sandığı tarafından düzenlenen İşhanı ve Ulus Meydanı'nın Tanzimi adlı yarışmada birincilik ödülünü kazanan proje doğrultusunda inşa edilmiştir. Yapı, yedi farklı kütlede oluşmakta olup, avluya sahip olan alçak kütlelerin yapımı 1960 yılında tamamlanmış, yüksek kütlelerin inşası ise 1963'te sona ermiştir (Cengizkan ve Kılıçkiran, 2009). Avluya sahip olan bu yapıda, alt kattaki geri çekilme hareketi, zeminde çeşitli açıklıklar oluşturmakta ve bu sayede gündelik aktiviteler için uygun alanlar sunmaktadır.

(6) Yüzüncü Yıl Çarşısı

Ulus Yüzüncü Yıl Çarşısı, 1967 yılında "Ankara, Ulus Meydanı Çarşısı ve Büro Binası Proje Yarışması"nda birincilik ödülünü kazanmış ve 1981 yılında inşası tamamlanmıştır. Bu yapı, 1960'larda kendini gösteren modern mimarlık akımının önemli örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ankara'nın iki önemli aksı olan Atatürk Bulvarı ve Cumhuriyet Caddesi'nin kesişiminde yer alan Ulus Yüzüncü Yıl Çarşısı, alçak blokları ile bu iki caddeye cephe vermekte ve yüksek bloğun geri

çekilme hareketi sayesinde Ulus Meydanı ile uyumlu bir ilişki kurmaktadır. Yapının tasarımında, zemin katta bulunan boşluklar ve önündeki bloğun terasında oluşturulan alanlar, kamuya açık kullanım imkânları sunarak sosyal bir etkileşimi desteklemektedir. (<http://www.mimarlarodasiankara.org/>).

(7) Eski Merkez Bankası Binası

Merkez Bankası Binası, 1931-1933 yılları arasında Emlak Bankası olarak kullanılmış ve Avusturyalı mimar Clemens Holzmeister tarafından tasarlanmıştır. Atatürk'ün talebi doğrultusunda bina, Merkez Bankası'na dönüştürülmüştür. Yapının cephelerinde yer alan düşey hareket, dikey etkiyi vurgulamak amacıyla şeritlerle ayrılmıştır. Giriş cephesindeki kütsel geri çekilme ve yan cephelerdeki iki kat yüksekliğindeki mermer kaplamalı çıkmalar, binanın cephesinin monotonluktan kurtulmasına katkıda bulunmuştur. (<http://www.mimarlarodasiankara.org/>).

(8) Ziraat Bankası Müzesi (Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü)

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası olarak kullanılan yapı 1925-1929 yılları arasında İtalyan mimar Giulio Mongeri tarafından tasarlanmıştır. Yapı, dönemin önde gelen akımı olan 1. Ulusal Mimarlık akımı özelliklerini taşımaktadır. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası projesi ilk etapta ortada bir büyük bina ve bunun her iki yanında, ihtiyaç duyulması halinde yapılması düşünülen iki küçük binadan müteşekkil olarak hazırlanır. Dikdörtgen bir planda tasarlanan genel müdürlük binası; bodrum, zemin artı iki kat, bir asma kat ve çatı katından oluşan beş katlı bir yapı olup, içerisindeki mekânlar zemin ve üstündeki katlar boyunca uzanan, merkezi ve üstü ışıklık içeren bir banka holü çevresinde konumlanır. (Şener, 2016)

Yapı bodrum kat, yüksek girişli bir zemin katı, bir asma kat ve çatıdan oluşmaktadır. Simetri ekseninde yer alan giriş, üst katta balkon oluşturan üç açıklığı da basık kemerli bir vestibüldendir. Mekânlar, katların ortasında yer alan geniş bir hol etrafında düzenlenmiştir. Mermer döşememeli dikdörtgen banka holüne ışık, yapının katları boyunca üstten, demir strüktürlü ve vitrayla süslenmiş bir üst örtüden ulaşmaktadır. Holün çevresinde yer alan sivri kemerli arklar, üst kısımda Selçuk yıldız motifleriyle bezeli korkulukları taşıyan galeriyi desteklemektedir.

(<http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1485>)

(9) Yunus Emre Enstitüsü (İnhisarlar (Tekel) Başmüdürlüğü Binası)

1928 yılında yapımı tamamlanan, İnhisarlar (Tekel) Başmüdürlüğü Binası olarak yapı İtalyan mimar Giulio Mongeri tarafından tasarlanmıştır. Ulus meydanı yakınında köşe parselde konumlanan yapı 1. Ulusal mimarlık akımı özelliği göstermektedir.

[Kütleleri L biçiminde düzenlenen, bodrum ve zemin üzerine iki katlı yapının girişi köşedendir. Sekizgen şeklindeki bu köşe, yukarı doğru yükseltilmiş ve üzerine kurşunla kaplı bir kubbe eklenerek bir kule görünümü kazandırılmıştır. Bodrum katında ambarlar, mahzenler ve kömürlükler yer alırken, zemin katta da ambarlar ve satış büroları bulunmaktadır. Tonozların daire biçimine dönüştürdüğü tavanıyla zemindeki sekizgen giriş holü, çalışma alanlarının bulunduğu birinci katta başmüdür odası olarak kullanılmaktadır. Üst katlarda ise mekânlar, bir koridor etrafında dizilmiştir. En üst katın bir kısmı ise lojman olarak düzenlenmiştir.

(<http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1487>)

(10) PTT Pul Müzesi (Emlak ve Eytam Bankası)

Atatürk Bulvarı eski Bankalar Caddesi üzerinde, diğer bankaların genel müdürlük binalarının yer aldığı yerde, bodrum üzerine üç katlıdır. 1933-1934 yıllarında Mimar Clemens Holzmeister tarafından Neo -Klasik üslupta yapılmıştır. Günümüzde Emlak Kredi Bankası Şube binası olarak kullanılmaktadır. (VEKAM ARŞİVİ)

(<https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/AEFA/id/262/rec/2>)

Yapı, bir bodrum, zemin ve normal kat olmak üzere toplamda üç katlıdır. Bodrum ve zemin katta bulunan banka holü, arka planda, üst katlardan daha fazla bir yer kaplamaktadır. Üst katın tasarımında güney yönüne doğru geri çekilme yapılmıştır ve çalışma birimleri bir koridora bağlanmıştır. Yapının kuzey yönünde bulunan merdiven ile plan düzenindeki simetri bozulmuştur.

(<http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1494>)

(11) Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı (İlk Etibank)

Yapının mimarı Sami Arsev, 1935-1936 yıllarında inşa edilen bu yapının tasarımında üç farklı kütleli bir araya getirmiştir. Eğimli bir araziye inşa edilen yapı, ön kütlede

üç, arka kısımda ise bodrum katı dâhil dört katlıdır. Atatürk Bulvarı ve İstanbul Caddesi'nin kesiştiği noktada konumlanan bu iki kütle, ortasında koridor boyunca dizilmiş çalışma alanlarını barındıran üçüncü bir kütleyle, dairesel bir biçimde birleşmektedir.

Mermerle kaplı giriş ve banka holünün bulunduğu ön kütle, dönemin mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Köşeleri pahlanan giriş, hafif bir girinti içerisine yerleştirilmiştir. Ön cephede dikey ve yatay çizgilerle oluşturulmuş göze çarpan bir tasarım söz konusudur. Kütle, diğer cepheleri ise farklı anlatım dillerine sahip biçimde tasarlanmıştır. Arka kısım, ortada belirgin bir çıkmaya, yanlarda balkonlara ve pencere boyutları ile oranlarına uygun bir apartman görünümüne sahiptir.

Yapının giriş cephesinin alt kısmında, ince pencereleri ayıran dikey taş unsurlar ve yatay Ankara taşından yapılmış bordürler yer almaktadır. Ara kütle, kuzey cephesinde de benzer taş detaylarına yer verilmiştir. Diğer dış yüzeyler ise gri serpme sıva ile kaplanmıştır. Dönemin önemli özelliklerinden biri olan, ince bordürle sonlanan düz görünümdeki çatı da dikkat çekmektedir.

(<http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1495>)

(12) Garanti Bankası Binası (Osmanlı Bankası A.Ş. Ankara Şubesi)

İlk ulusal mimarlık üslûbunda tasarlanmış olan Ulus'taki bu yapı Giulio Mongeri tarafından tasarlanmıştır. Yapı 1926 yılında Osmanlı Bankası'nın kullanımı için inşa edilmiştir. Yapının konumu Atatürk Bulvarı'yla İstanbul Caddesi'nin kesişimindedir. Bodrum üzerine üç katlı yapıda iki kez basamaklarla çıkılan zemin katın ortasında banka holü ile çevresinde çalışma alanları vardır. Dar dikdörtgen şeklindeki banko holü, karelerle bölünmüş bir cam kaplama ile örtülmekte ve zarif kornişlerle çerçevelenmiş uzun bir altıgen ışıklıkla aydınlatılmaktadır. Bursa kemerleri ile desteklenen ayaklar, bu alanı yanındaki holden ayırmaktadır. Aynı zamanda bu holün pencerelerden gelen doğal ışıkla da aydınlanmasını sağlamaktadır. Yan mekânların sade kirişleri, yapının yapısal özelliklerini açıkça sergilemektedir. Birinci kat iki lojman olarak planlanmıştır. En üst katta ise tüm katı kaplayan yarı açık bir teras bulunmaktadır. Yapının ana girişinin, İş Bankası'nda olduğu gibi yuvarlatılmış bir köşeye sahip olması beklenirken, asıl cephesi Atatürk Bulvarı'na dönüktür.

Binanın, giriş cephesi simetrik özellik göstermektedir, ancak bu simetri eğim nedeniyle kısmen bozulmuştur. Tüm unsurlar, simetri ekseninin her iki yanında tekrarlanmıştır. Özellikle cumbalı cephe çıkmaları, bu simetrik etkiyi pekiştirmektedir. Diğer cepheler ise fonksiyonel gerekliliklere uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Yapı, taraklanmış taş kaplama ile bezenmiş olup, Osmanlı mimarisinden esinlenen pencere düzenleri ve cephe süslemeleri içermektedir. Ancak, bu cephelerin, mimarın aynı bölgede inşa ettiği diğer iki bina ile karşılaştırıldığında daha sade ve ölçülü bir süslemesi vardır. (<http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1498>)

(13) Gençlik Parkı

Ankara'nın Altındağ ilçesinde bulunan Gençlik Parkı, Ankara'nın önemli tarihi parklarından. 275.000 m2 alan üzerine kurulmuş olan parkta, çocuk oyun alanları, dinlenme alanları, yeşil alanlar, lunapark, yürüyüş yolları, havuzlar, yapı alanları vb. kullanıcıların sosyalleşebileceği rekreasyon alanları bulunmaktadır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'nın şehir planlamasını yapmak üzere ülkemize gelen Hermann Jansen, Gençlik Parkı'nı bir eğlence ve dinlenme mekânı olarak tasarlamıştır. Cumhuriyet'in ilanıyla beraber hem konumu hem de barındırdığı işlevler itibariyle, kentin modernleşme hareketine öncülük etmiştir.

(<https://www.ankara.bel.tr/cevrekorumavekontrol/peyzaj-uygulama/prestij-parklari/genclik-parki>)

(14) Devlet Opera ve Bale Binası

Devlet Opera ve Bale Binası 1933 yılında mimar Şevki Balmumcu tarafından bir yarışma projesi kapsamında sergi evi olarak tasarlanmıştır. İnşası yaklaşık 2 yıl kadar sürmüş, 1935 yılında Sergi Evi açılmıştır. 1940'ların sonunda Sergi Evi'nde gerekli değişikliklerin yapılarak işlevinin değiştirilmesine karar verilmiştir. Yapının mimarı Şevki Balmumcu henüz hayattayken, Sergi Evi için yenileme işi Alman mimar Paul Bonatz'a verilmiştir. Bu durum yapının asıl mimarı Şevki Balmumcu'nun mesleğine küsmesine sebep olmuştur. Yenilenen ve işlevi değiştirilen yapı opera binası olarak – kullanılmaya başlamıştır.

Yapının mimarisi, yalın bir estetik anlayış ve modern mimarlığın etkisiyle şekillenmiştir. İki dik şekilde kesişen kütlelerden oluşan yapı, caddeye paralel bir şekilde

uzanmakta; uçları yarım daire biçiminde sonlandırılmaktadır. Bu uzun kütleyle kesen kısa kütle ise, üç tesisat kulesi ve arkasında yer alan kare planlı bir kule ile desteklenmektedir. Uzun kütlede sıralanan pencereler, bu bölümdeki yataylık hissini daha da güçlendirmektedir (Söylemez, 2022, s.75).

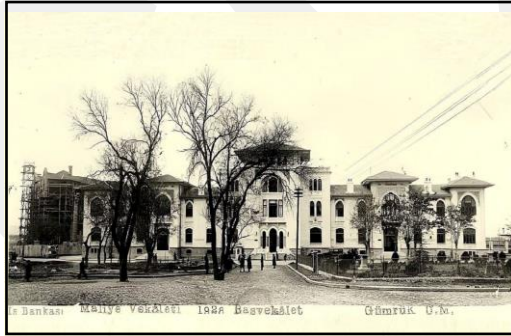
5.2.Çalışma Alanındaki Kentsel Arayüzlerin Analizi

Çalışma alanı sınırları içerisinde bulunan ve tespit edilen kentsel arayüzler, yöntemde gözlem ve analizlere dayanarak oluşturulan tablo ve anketler üzerinden değerlendirilmiştir.

5.2.1. ASBÜ Rektörlük Hizmet Binası (Eski Başvekalet ve Maliye Vekâleti Binası)

Tablo 5.1 ASBÜ Rektörlük Hizmet Binası Arayüz Analizi

ASBÜ REKTÖRLÜK HİZMET BİNASI	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	×	✓	
		Dinlenme	×	✓	
		Dolaşma	×	✓	
		Alışveriş	×	✓	
		Yürüme	×	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	×	✓	
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
		Yaşamsal	×	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	×	✓	

Şekil 5.5

Şekil 5.6

Solda; Başvekalet ve Maliye Vekâleti Binası, 1928, Kaynak: Atılım Üniversitesi Kadriye Zaim Kütüphanesi Ankara Dijital Kent Arşivi, sağda; ASBÜ Rektörlük Hizmet Binası, 2 Aralık 2022, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Cumhuriyet'in ilk bakanlık binası olan yapı, Mühendis İrfan Bey ve Mimar Halim Mehmed tarafından inşa edilmiştir. 1928 yılında ise bu binanın sol tarafına yine

Mühendis İrfan Bey koordinatörlüğünde Mimar Yahya Ahmed tarafından iki blok daha eklenerek nihai cephe görünümüne kavuşması sağlanmıştır (Sökmen Adalı, 2024:19). 1928 yılındaki değişimlerden 2017 yılına kadar yapının kütesine müdahale olmamıştır fakat 2017 yılında restorasyonu tamamlanan bina şuanda Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektörlük Hizmet Binası olarak kullanılmaktadır. Yapı, biçimsel özellikleri açısından kentsel arayüz niteliği taşımaktadır. İnşa edildiği dönemde, Bankalar Caddesi'ne (Çankırı Caddesi'ne) inen yeşil alanın, özel ve kamusal alanlar arasındaki iletişimi sağladığı gözlemlenmektedir. Yeşil alanlar, kullanıcıların bir ara gelip sosyalleşebildiği, kamusal etkinliklere zemin hazırlayan ve kentsel arayüzün sürekliliğini sağlanması açısından önemli alanlardır. Ancak günümüzde, yapının kamuya ait bir kurum olmasının yanı sıra, yapının çevresindeki açık alan da demir parmaklıklarla sınırlandırılmıştır. Bu durum, açık alanın kamusal niteliğini kaybetmesine neden olmuştur. Bu yönüyle özel alan-kamusal alan geçişine imkân tanıyan kentsel arayüz, geçirgenliğini yitirip, geçirimsiz bir hale gelmiştir. ASBÜ Rektörlük Hizmet Binası'nın yapı formunun fiziksel biçimlenişinin kentsel arayüz olma niteliği baki kalsa da işlevsel olarak açık alanında kamusal barındıramamaktadır.

5.2.2. İş Bankası Müzesi

Tablo 5.2 İş Bankası Müzesi Arayüz Analizi

İŞ BANKASI MÜZESİ	NİTELİKLER		ALAN ÇALIŞMASI	
			Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	✓	✓
		Dinlenme	×	✓
		Dolaşma	✓	✓
		Alışveriş	×	✓
		Yürüme	✓	✓
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	×	✓
		Sosyal	✓	✓
		Kültürel	✓	✓
		Yaşamsal	×	✓
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓
		Doluluk-Boşluk	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓

Şekil 5.7

Şekil 5.8

Solda; Eski İş Bankası Binası, T.Y., Kaynak: wikimapia.org, sağda; İş Bankası Müzesi, 2 Aralık 2022, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

İş Bankası eski binası biçimsel özellikleri incelendiğinde, cephesinin sokakla, yaya yürüyüş yollarıyla ve meydanla kurduğu ilişki açısından, kamusal alanla etkileşim

kurmakta, kentsel arayüz olma özelliği göstermektedir. Yapının girişinde yer alan giriş saçağı (Şekil 5.9), özel alan ile kamusal alan arasında bir geçiş noktası oluşturmaktadır. Mermer merdivenler ise, zemin üzerindeki yaya aksıyla birleşerek yapının önemli bir geçiş ve uğrak noktası haline gelmesini sağlamaktadır.

Yapı konumlandığı parselde kuzey yönü doğrultusunda, bir cephe oluşturmakta ve bu cephesi oluşturduğu arayüzün yatayda devamlılığını sağlamaktadır. Yapının cephelerindeki farklılıklar, yapının cephesini tekdüzelikten kurtarmaktadır (Şekil 5.9). Bunun yanı sıra cephe üzerinde yapılan çıkmalar ve geri çekilme hareketleri kentsel arayüz niteliğini güçlendirmektedir. Yapı formunun oluşumu ve kentsel açık alanla kurduğu ilişki açısından kentsel arayüzü tanımlayan bu yapı, inşa edildiği dönemde kamusal işlevsellik taşıma potansiyeline sahiptir. Ancak zamanla, güvenlik kaygıları nedeniyle etrafına yerleştirilen cam korkuluklar, bu alanın yaya erişimini ve etkileşimini olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla yaya erişiminin sınırlandırıldığı ve kontrollü hale getirildiği yapının çevresindeki kentsel açık mekânda, kamusal alan kullanımları azalmış ve kentsel arayüz kamusal barındırma özelliğini kaybetmiştir.

Şekil 5.9

Şekil 5.10

Solda; İş Bankası Müzesi girişi, sağda; İş Bankası Müzesi cephesi, 2 Aralık 2022,
Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

5.2.3. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (Sümerbank Eski Binası)

Tablo 5.3 Sümerbank Eski Binası Arayüz Analizi

ASBÜ (SÜMERBANK ESKİ BİNASI)	NİTELİKLER		ALAN ÇALIŞMASI	
			Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	✓	✓
		Dinlenme	✓	✓
		Dolaşma	✓	✓
		Alışveriş	×	✓
		Yürüme	✓	✓
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	×	✓
		Sosyal	✓	✓
		Kültürel	✓	✓
		Yaşamsal	✓	✓
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve dikey hareket vb.)	✓	✓
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓
		Doluluk-Boşluk	✓	✓
		Geçiş Mekanları	✓	✓

Şekil 5.11

Solda; Sümerbank ve İş Bankası, 1940, Kaynak: researchgate.net, sağda; Sümerbank Eski Binası, 2 Aralık 2022, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Şekil 5.12

Sümerbank Eski Binası, bulunduğu parselin sınırlarının gerisinde yer alarak cephenin zemin kotunda oluşturduğu boşluk sayesinde bölgedeki yaya kullanımını artırmayı amaçlamaktadır. Yapının formunda oluşturulan bu boşluk ve saçak ile (Şekil 5.13) kentsel açık alanda yaya kullanımına ilişkin bir dağılım/toplanma alanı yaratmaktadır. Yapının girişini tanımlı hale getiren giriş saçığı (Şekil 5.13), yayaları davetkâr bir

biçimde karşılamaktadır. Yapının biçimsel formu, arayüz olma özelliğini olumlu şekilde etkilerken, işlevsel açıdan kamusal kullanıma imkân tanımamaktadır. Yapının Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'ne tahsis edilmesiyle yapının kullanımı özelleşmiş, bu durum özel alan ve kamusal alanın geçirimsizliğine sebep olmuştur. Dolayısıyla kentsel arayüz niteliğini zedelemiştir. İnşa edildiği yıllarda meydan ile bütünleşen, kamusal mekân olma özelliği gösteren ve davetkâr bir giriş mekânına sahip olan yapının günümüzdeki girişi, yan cephedeki giriş tanımı olmayan bir kapıdan yapılmaktadır. Ön cephede tasarlanmış olan giriş saçağı ve boşluğu işlevini yitirmiştir. Yapının işlevinde ve kullanımında meydana gelen değişiklikler, kentsel arayüz olma özelliğini olumsuz etkilemiştir. Günümüzde, meydana bakan cephesinde hâlâ bir buluşma ve toplanma alanı sunan saçağı mevcut olsa da iç ve dış mekân arasındaki etkileşimi sağlamaması, kamusal ve özel alanlar arasındaki geçişliliği ortadan kaldırmıştır. Yapının formu ve eski giriş cephesi, biçimsel özellikleri bakımından kentsel arayüz işlevi gösterebilmesine rağmen, kullanımının özel hale gelmesi, bu işlevin etkin bir şekilde kullanılmamasına yol açmıştır. Özel alanın mahremiyet kaygısı, yapıyla kentsel açık alan arasında bir sınır oluşturmuş ve dolayısıyla kamusal alanla entegrasyonunu engellemiştir.

Şekil 5.13

Şekil 5.14

Solda; Sumerbank Eski Binası'nın kütleli biçimlenişi ile oluşan dağılma/toplanma alanı arayüzü, sağda; Sumerbank Eski Binası giriş kapısı, 2 Aralık 2022, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

5.2.4. Zafer Anıtı-Ulus İşhanı ve Ulus Çarşısı

Tablo 5.4 Zafer Anıtı-Ulus İşhanı-Ulus Çarşısı Arayüz Analizi

ZAFER ANITI ULUS İŞHANI ULUS ÇARŞISI	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	✓	✓	
		Dinlenme	✓	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	✓	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Yürüme	✓	✓	
		Ticari	✓	✓	✓
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Yaşamsal	✓	✓	
		Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
Geçiş Mekânları	✓	✓			

Şekil 5.15

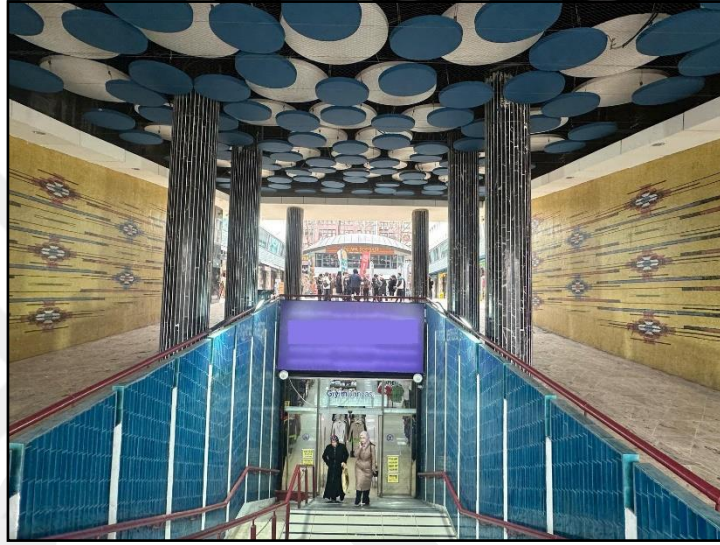

Şekil 5.16

Solda; Zafer Anıtı ve Ulus İşhanı, sağda; Ulus İşhanı, 2 Aralık 2022, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Avlulu yapının (Şekil 5.16) zemin katında yaptığı geri çekilme hareketi, yaya kaldırımının genişlemesine olanak tanımıştır. Bu cephelerde yer alan çeşitli ticari

faaliyetler, yaya aktivitelerini artırmış ve iç mekân ile dış mekân arasındaki etkileşimi ve iletişimi güçlendirmiştir. Kamusal aktivitelerin devamlılığını sağlayan bu durum, kentsel arayüzü güçlendirmektedir. Kentsel arayüz kamusal kullanımlara olanak sağlamakta ve alandaki ticari faaliyetleri olumlu yönde etkilemektedir. Farklı ticari faaliyetlerin bir arada bulunması, bu alandaki kullanıcıların çeşitli etkinliklerini gerçekleştirmesine imkân tanımaktadır. Farklı etkinliklere imkân veren bu kentsel arayüz kamusal yaşamı canlandırmakta ve bölgenin yaşayan, dinamik, bir yapıya sahip olmasına katkıda bulunmaktadır.

Şekil 5.17 Bankalar Caddesi'nden Ulus İşhanı avlusuna bakış, 24 Mart 2024, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

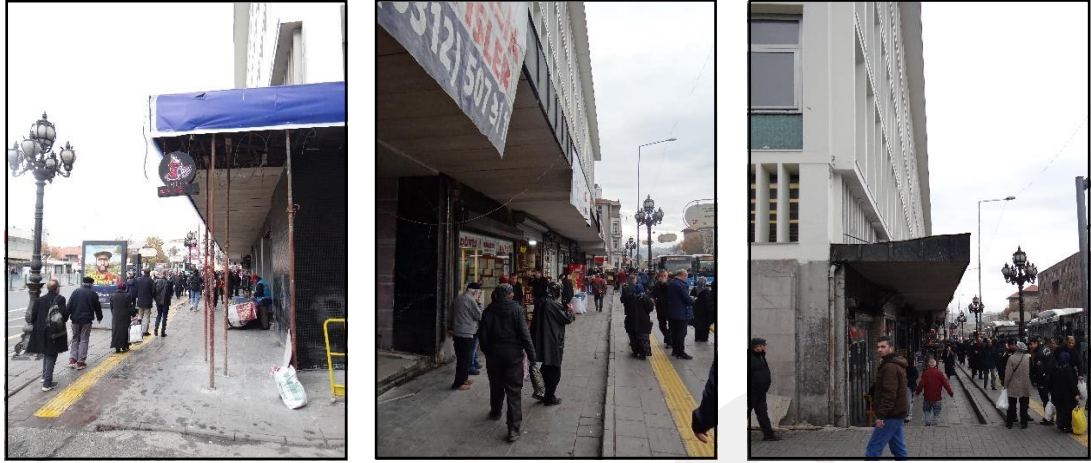

Şekil 5.18 Ulus İşhanı avlusu, 24 Mart 2024, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Şekil 5.19 Ulus İşhanı avlusundaki ticari birimlere geçişi sağlayan yaya aksı, 24 Mart 2024, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Cephede oluőturulan geri çekilme ile birlikte zemin kotunun kaldırım kotundan dűőürűlmesi o alanın kentsel arayűz olarak özelleőmesine imkân tanımaktadır. Bu tasarım yaklaőımı, alanı kullanacak kullanıcıların iç mekândaki insanla iletiőime geçmesine olanak sunmakta ve özel alan-kamusal alan arasındaki geçiőin etkileőimini kuvvetlendirmektedir. Kamusaldan özele kademeli geçiőini sağlayan bu kentsel arayűz kullanıcıların aktif olarak kullandığı ve kamusal-özel kullanımların bir arada ele alınarak desteklendiğı bir kentsel arayűz haline gelmektedir. Günümüzde Ulus İşhanı'nın yarattığı kentsel arayűz, hem biçimsel olarak hem de işlevsel olarak kamusal kullanımlara imkân tanımakta, yayaların geçiő, duraklama, buluőma mekânı olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.20

Ulus İşhanı zemin katındaki açıklıkların ve ticari mekânların oluşturduğu arayüz, 2 Aralık 2022, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

5.2.5. Yüzüncü Yıl Çarşısı

Tablo 5.5 Yüzüncü Yıl Çarşısı Arayüz Analizi

YÜZÜNCÜ YIL ÇARŞISI	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	✓	✓	
		Dinlenme	✓	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	✓	✓	
		Yürüme	✓	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	✓	✓	✓
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
		Yaşamsal	✓	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓	

Şekil 5.21

Şekil 5.22

Solda; Yüzüncü Yıl Çarşısı, T.Y., Kaynak: Mimarlar Odası, sağda; âtil durumdaki Yüzüncü Yıl Çarşısı, 2 Aralık 2022, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Yüzüncü Yıl Çarşısı'nın biçimsel özelliklerine bakıldığında, zemin katın yaya kaldırımıyla olan ilişkisi ve çeşitli aktiviteleri içeren ticari kullanımları, yayalar için etkileşim ve iletişim olanakları sunmaktadır (Şekil 5.23). Yapıldığı dönemde, zemin katta yer alan geçirgenliği sağlayan boşluklar, kentsel arayüz oluşumuna desteklemektedir. Farklı ticari kullanımların zemin katta kullanılmasıyla beraber, kamusal alan ve özel alan arasındaki etkileşimini güçlendirmekte, bu arayüzün kamusal bir nitelik kazanmasını sağlamaktadır. İnşa edildiği yıllardan itibaren Ankara kentini ve Ulus'u ticari olarak besleyen Yüzüncü Yıl Çarşısı, günümüzde âtil durumda bırakılmıştır. Biçimsel olarak arayüz niteliğini korumasına rağmen, bu alanda kentsel mekân aktivitesinin olmayışı nedeniyle işlevsel anlamda arayüz özelliğini tamamen yitirmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Şubat 2022'de "Yüzüncü Yıl Çarşısı ve Yakın Çevresi Fikir Proje Yarışması"nı duyurdu. Bu yarışmanın amacı, Yüzüncü Yıl Çarşısı ve çevresinin korunarak yeniden işlev kazandırılmasıydı. Ancak, aynı yılın Temmuz ayında Başkent Mobil uygulaması üzerinden Yüzüncü Yıl Çarşısı'nın yıkım kararını etkileyecek bir anket gerçekleştirildi. Ankette, "Ulus'a kentsel bir meydan yapılmasını tercih ediyorum" ve "Yüzüncü Yıl Çarşısı'nın korunarak yeniden işlevlendirilmesini tercih ediyorum" şeklinde iki seçenek sunuldu. Halkın katılımıyla yapılan ankette, Yüzüncü Yıl Çarşısı'nın yıkımını destekleyen görüşler daha fazla oy almıştır. 2022 yılında yapılan analizler sonucunda, zamanla kullanımını yitirmiş olan bu yapının yıkımına, 2023 yılının Ocak ayında başlanmıştır (T. C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022). Yıkımın ardından, Yüzüncü Yıl Çarşısı'nın bulunduğu alanda, yol ve kaldırım seviyesinden yükseltilmiş bir kentsel açık alan oluşturulmuştur. Bu durum, çarşının

bulunduğu bağlamla ilişkisiz bir kentsel boşluğa dđnüşmesine neden olmuştur (şekil 5.25). Bđylece, meydanla ve çevresindeki yapılarla bir bütđn oluşturun Yüzüncü Yıl arşısı kentsel bellekten silinmiştir.

şekil 5.23

şekil 5.24

Solda; Yüzüncü Yıl arşısı yaya aksında oluşan arayüzden güney yönüne bakış, sağda; Yüzüncü Yıl arşısı yaya aksında oluşan arayüzden kuzey yönüne bakış, 2 Aralık 2022, Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

şekil 5.25 Yüzüncü Yıl arşısı Yerine Yapılan Kentsel Açık Alan Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi, 15 Nisan 2024

5.2.6. Merkez Bankası Eski Binası

Tablo 5.6 Merkez Bankası Eski Binası Arayüz Analizi

MERKEZ BANKASI ESKİ BİNASI	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	×	✓	
		Dinlenme	×	✓	
		Dolaşma	×	✓	
		Alışveriş	×	✓	
		Yürüme	×	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	✓	✓	✓
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
		Yaşamsal	✓	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekanları	✓	✓	

Şekil 5.26

Şekil 5.27

Solda; Merkez Bankası Binası, 1973 Kaynak: VEKAM Kütüphanesi ve Arşivi, sağda; Merkez Bankası Eski Binası, 2 Aralık 2022 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Dönemin mimari özelliklerini yansıtan bu yapıda, kentsel arayüz kavramını destekleyen cephe hareketlerini bulunmaktadır. Giriş cephesinde tasarlanan saçak ile giriş kapısı boyunca uzanan geri çekilme (Şekil 5.28), bir arayüz oluşumuna imkân sunmaktadır. Ayrıca, yan cephelerdeki çıkmalar (Şekil 5.29), yapının konumlandığı bağlam ve sokakla olan etkileşiminin devamlılığını sağlamaktadır.

Şekil 5.28

Şekil 5.29

Solda; Merkez Bankası Eski Binası giriş cephesi, sağda; Yan Ceph Çıkmaları, 2 Aralık 2022 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Yapının formu ve cephe biçiminin kentsel mekân ile kurduğu ilişkinin kentsel arayüz oluşturmasının yanı sıra, yapının kullanımı itibariyle kamuya açık alan bulundurmaması kamusal barındırmamasına sebep olmaktadır. İçeride dönük bir kullanıma sahip olması ve iç-dış mekân arasındaki geçirimsizliği, yapının kentsel arayüz niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. 1940'lı yıllarda inşa edilen Merkez Bankası Binası, yaya erişimine uygun ve ulaşılabilir bir yapı olarak öne çıkarken (Şekil 5.26), sonradan güvenlik amacıyla yapılan revizyonlarla çevresine yerleştirilen cam korkuluklar, yaya geçişini engellemiştir (Şekil 5.27). Bunun yanı sıra yapının girişindeki yaya kaldırımıyla bütünleşen yeşil alanların demir korkuluklarla çevrilmesi, bulunduğu bağlamla bir sınır oluşturarak kentsel arayüzün kesintiye uğramasına ve yaya aktivitelerinin engellenmesine neden olmaktadır. Merkez Bankası Eski Binası biçimsel özellikleri ile kentsel arayüz kavramının taşıdığı niteliklere olanak sağlarken, yapılan değişimler/düzenlemeler sonucunda, işlevsel niteliğini kaybederek, kentsel arayüz olma özelliğini yitirmiş, yaya aktivitelerinin gerçekleşmesine imkân tanımamaktadır.

5.2.7. Ziraat Bankası Müzesi (Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası)

Tablo 5.7 Ziraat Bankası Müzesi Arayüz Analizi

ZİRAAT BANKASI MÜZESİ	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	x	✓	
		Dinlenme	✓	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	x	✓	
		Yürüme	✓	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	x	✓	✓
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
		Yaşamsal	x	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓	

Şekil 5.30

Şekil 5.31

Solda; Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, T.Y., Kaynak: <https://www.arkitera.com>, sağda; Ziraat Bankası Müzesi, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Yapının cephe düzeni incelendiğinde, cephesindeki doluluk-boşluk oranı, pencere açıklıklarının tekdüze olmayışı, yükseklik farklılıkları arayüzü beslemektedir. Yapının

Bankalar Caddesi'ne bakan giriş cephesi, ana kütlede ayrılmakta, kütleli bir taşma hareketi ile giriş vurgulanmakta ve arayüz oluşumuna katkı sağlamaktadır. (Şekil 5.32). Kullanımı göz önünde bulundurulduğunda işlevinin müze olarak değiştirilmesi, yapının kamusal kullanımına olanak sağlamaktadır. Arayüzü besleyen bu özelliklerinin aksine yapının bugünkü durumu, kullanımı ve işlevi incelendiğinde tanımlı ve nitelikli bir arayüz oluşturmadığı görülmektedir.

Şekil 5.32 Ziraat Bankası Müzesi Girişi, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

5.2.8. Yunus Emre Enstitüsü (İnhisarlar (Tekel) Başmüdürlüğü Binası)

Tablo 5.8 Yunus Emre Enstitüsü Arayüz Analizi

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ	NİTELİKLER		ALAN ÇALIŞMASI		
			Gözlem	Harita Analizi	
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	x	✓	
		Dinlenme	✓	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	x	✓	
		Yürüme	✓	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	x	✓	✓
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
		Yaşamsal	x	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓	

Şekil 5.33

Şekil 5.34

Solda; İnhisarlar Tekel Başmüdürlüğü, 1970'li yıllar, Kaynak: <https://archives.saltresearch.org/>, sağda; Yunus Emre Enstitüsü, 23 Mart 2024
Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Günümüzde Yunus Emre Enstitüsü, yapıldığı yıllarda Tekel Başmüdürlüğü olarak kullanılan yapı, kütleli biçimlenişi itibarıyla bulunduğu parselin köşesinden iki yöne-

doğu ve güney yönüne- doğru uzanmakta ve cephede kütlesel devamlılığı sağlamaktadır. Yapının cephesindeki hareketlilik, katların pencere düzenlerinin farklılaşmasıyla birbirinden ayrılması, yükseklik farklılıkları sayesinde düşey düzlemdeki hareketler arayüzü destekler niteliktedir.

Yapının kullanımının değişmesi kamusalılığını arttırmıştır fakat bugünkü kullanımında Şekil 5.34'te görüldüğü üzere bölgedeki otopark alanı eksikliğinden kaynaklı araçlarını otopark alanı olmayan yerlere bırakan kullanıcılar, yapının erişilebilirliğini, kamusalılığını dolayısıyla oluşan arayüzün devamlılığını olumsuz etkilemektedir.

5.2.9. PTT Pul Müzesi

Tablo 5.9 PTT Pul Müzesi Arayüz Analizi

PTT PUL MÜZESİ	NİTELİKLER			ALAN ÇALIşMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	×	✓	
		Dinlenme	✓	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	×	✓	
		Yürüme	✓	✓	
İşLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	×	✓	✓
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
		Yaşamsal	×	✓	
BİÇİMSEL ZELİLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, rtler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓	

Şekil 5.35

Şekil 5.36

Solda; Emlak ve Eytam Bankası, 16 Kasım 1946, Kaynak: <https://archives.saltresearch.org/>, sağda; PTT Pul Müzesi, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

PTT Pul Müzesi binasının oluşturduğu arayüz biçimsel nitelikleri ile öne çıkmaktadır. Yapının anıtsal girişinin bulunduğu ön cephede, cepheyi ortalayacak şekilde hizalanmış zemin kattaki yedi aks dışarı çıkarılmış, bu taşma birinci katta bir balkon oluşturmuştur. Bu balkon taşmalarının üzerinde, birinci ve ikinci katlar boyunca mermerden, daire kesitli sekiz sütun yükseltilmiştir (Şekil 5.37). Kütleli biçimlenişi, doluluk-boşluk oranı, cephe düzeni göz önünde bulundurulduğunda yapı nitelikli bir arayüz olarak nitelendirilebilmektedir. Bunun yanı sıra bu anıtsal girişin altındaki, yapının giriş kısmında bulunan merdivenler, yapının hizasından taşıp yaya kaldırımına uzanmaktadır (Şekil 5.38). Bu yönüyle yapı, yaya hareketinin bulunduğu alandan kendi alanına doğru yönlendiren bir tutum sergilemektedir.

Şekil 5.37

Şekil 5.38

Solda; PTT Pul Müzesi sütunlu balkon bölümünde oluşan arayüz, sağda; PTT Pul Müzesi girişi, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Yapı Emlak ve Eytam Bankası olarak kullanıldığı dönemlerde ticari-kamusal işleve sahipken, günümüzde işlevinin müzeye dönüştürülmesiyle beraber kültürel-kamusal özellik kazanmıştır.

5.2.10. Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı (İlk Etibank)

Tablo 5.10 Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı Arayüz Analizi

VAKIFLAR KÜLTÜR TESCİL DAİRE BAŞKANLIĞI	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	×	✓	
		Dinlenme	×	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	×	✓	
		Yürüme	✓	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	×	✓	✓
		Sosyal	×	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
		Yaşamsal	×	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓	

Şekil 5.39

Şekil 5.40

Solda; İlk Etibank Binası, 01.01.1940 Kaynak: AA Arşiv - Faruk Küçük Arşivi - [instagram.com/ankaradayasam/p/DDL4R6ENqxS/](https://www.instagram.com/ankaradayasam/p/DDL4R6ENqxS/) sağda; Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı Binası, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Yapının Bankalar Caddesi üzerinde bulunan giriş cephesinde, düşeyde ve yatayda hareketlilikler bulunmaktadır. Yapının giriş kısmındaki düşey hareketlilik zemin kattan birinci kata uzanan yükseklik farklarıyla sağlanmıştır. Yataydaki hareketlilik ise pencere ve kapı açıklıklarıyla sağlanmış, balkonlarla desteklenmiştir. Giriş kısmında ise yapı sınırından bina kütesinin içine doğru yapılan geri çekilme hareketi (Şekil 5.41), yaya hareketinin bina içine alınmasına olanak sunmaktadır. Bu yönüyle yapının kütleli biçimlenişi göz önünde bulundurulduğunda yapı nitelikli bir arayüz olarak nitelendirilebilmektedir.

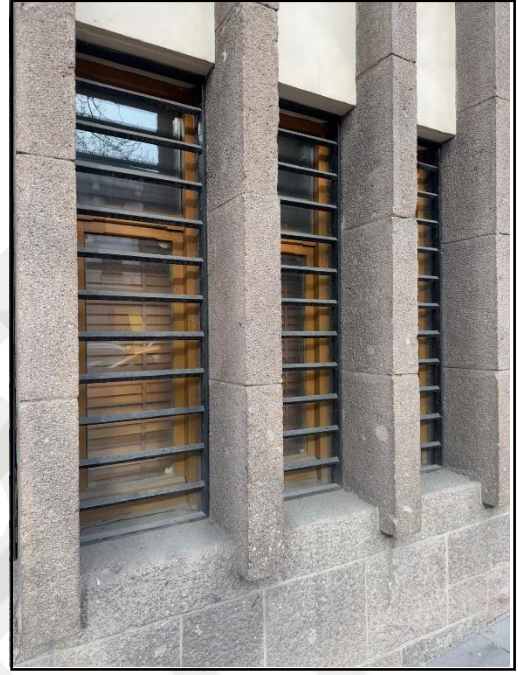

Şekil 5.41 Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı Giriş Cephesinde oluşan arayüz, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Fakat bunun yanı sıra cephede pencere açıklıklarıyla sağlanan düşey hareketlilik incelendiğinde, pencere açıklıklarının kullanılmadığı görülmektedir. Biçimsel olarak oluşturulan arayüzün, işlevsel olarak devamlılığı sağlanamamıştır. Yapının işlevinin değişmesi ve ilk yapıldığı yıllara göre kullanımının özelleşmesi ise kamusalılığı dolayısıyla nitelikli bir arayüz oluşturmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Şekil 5.42

Şekil 5.43

Solda; Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı Binası Cephesinde düşeyde pencere açıklıklarının oluşturduğu arayüz, sağda; pencere açıklıklarının kullanılmaması sebebiyle düşeyde oluşturulan arayüzün işlevini kaybetmesi, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

5.2.11. Garanti Bankası Binası

Tablo 5.11 Garanti Bankası Binası Arayüz Analizi

GARANTİ BANKASI BİNASI	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	✓	✓	
		Dinlenme	×	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	×	✓	
		Yürüme	✓	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	✓	✓	✓
		Sosyal	×	✓	✓
		Kültürel	×	✓	✓
		Yaşamsal	✓	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓	

Şekil 5.44

Şekil 5.45

Solda; Osmanlı Bankası Binası, T.Y. Kaynak: <https://archives.saltresearch.org/> sağda; Garanti Bankası Binası, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Atatürk Bulvarı ve İstanbul Caddesi'nin çeperinde konumlanan yapının kütlesi, yol çeperleri boyunca devam ederek cepheyi tutmaktadır. Yaya yaklaşımlarında

yönlendirmeyi sağlayan bu kütleli hareket yapının ana kütleli oluşmasında ve arayüzün devamlılığının sağlanmasında etkili olmuştur. Cephe düzenine bakıldığında, her bir katın pencere açıklıklarının birbirinden farklı ölçüde ve düzende olduğu görülmektedir. Her katın pencere düzeninin farklı dilde olması yataydaki devamlılığı sağlayarak, kütleli düşeydeki rijitliğini kırmaktadır. Fakat bunun yanı sıra kütleli doluluk-boşluk oranının yetersiz olması yapının biçimsel olarak oluşturduğu arayüzü olumsuz etkilemektedir.

İlk yapıldığı yıllardaki banka işlevinin, günümüzde de sürdürülmesi yapının işlevsel olarak arayüzü oluşturma biçimini zedelediğini göstermektedir. Fakat yerinde yapılan incelemeler ve gözlemler sonucunda yapının, bulunduğu bağlam içerisinde kamusalık sağlayamadığı ve etkin kullanımının olmadığı gözlemlenmiştir.

5.2.12. Gençlik Parkı

Tablo 5.12 Gençlik Parkı Arayüz Analizi

GENÇLİK PARKI	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	✓	✓	
		Dinlenme	✓	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	x	✓	
		Yürüme	✓	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	x	✓	✓
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	x	✓	✓
		Yaşamsal	✓	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	x	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	x	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	x	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓	

Şekil 5.46

Şekil 5.47

Solda; Gençlik Parkı, 1950'li yıllar Kaynak: eskiturkiye.net/3120/ankara-genclik-parki sağda; Gençlik Parkı, 12 Eylül 2023 Kaynak: <https://mimdap.org/gozlem/gecmithten-gunumuze-genclik-parky/>

Gençlik parkı, kamusal açık alan kullanımıyla arayüzü oluşturabilecek en nitelikli alanlardan biridir. Parkların kullanımları kamusaldır, toplumun her kesiminden insanın kullanabileceği alanlardır. Gençlik Parkı da Cumhuriyet'in ilk yıllarında modernleşme hareketi ile beraber, Ankara kentinin modern kent imajı için tasarlanan kamusal bir alandır. Park yerleşkesi ilk tasarlanmaya başlandığı yıllarda park içerisinde, meydana büyük bir havuz, üzerinde bir adacık bulunan havuzda motor ve sandallar yer alması ve ayrıca adaya iki de köprü yapılması planlanmıştır. Parkta gül bahçesi, kahve ve gazinolar, Ankara ikliminde yaşayabilecek kuşlar için bahçe, açık hava halk tiyatrosu, çocuk bahçesi, labirent, yüzme havuzu yapılması hedeflenmiştir. Nitekim yapıldığı yıllarda bu işlevlerin birçoğunu bünyesinde barındıran Gençlik Parkı, kentte modernleşme adına büyük adımların atılmasına katkıda bulunmuştur. Fakat güncel durumundaki işlevsel özelliklerine bakıldığında, park her ne kadar yenileme çalışmaları adı altında tadilat geçirmiş olsa da, kurgulandığı yıllardaki canlılığını, hareketini ve devamlılığını sağlayamamaktadır. Geçmişten günümüze parkın durumu incelendiğinde, oluşturduğu arayüzü besleyemediği ve devamlılığını sağlayamadığı görülmektedir.

5.2.13. Devlet Opera ve Bale Binası (Sergi Evi)

Tablo 5.13 Devlet Opera ve Bale Binası Arayüz Analizi

DEVLET OPERA VE BALE BİNASI	NİTELİKLER			ALAN ÇALIŞMASI	
				Gözlem	Harita Analizi
SOSYAL ÖZELLİKLER	Yaya Aktiviteleri	Oturma	✓	✓	
		Dinlenme	✓	✓	
		Dolaşma	✓	✓	
		Alışveriş	×	✓	
		Yürüme	✓	✓	
İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	Yapı Kullanımı	Ticari	✓	✓	✓
		Sosyal	✓	✓	✓
		Kültürel	✓	✓	✓
		Yaşamsal	✓	✓	
BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	Yapı Formu	Cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.)	✓	✓	
		Cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler)	✓	✓	
		Cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar)	✓	✓	
		Doluluk-Boşluk	✓	✓	✓
		Geçiş Mekânları	✓	✓	

Şekil 5.48

Şekil 5.49

Solda; Sergi Evi, T.Y. Kaynak: <https://saltonline.org/tr/2560/ankara-sergi-evi/> sağda; Devlet Opera ve Bale Binası, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlı kişisel arşivi

Günümüzde Devlet Opera ve Bale Binası olarak kullanılan yapı, biçimsel özellikleri incelendiğinde farklı büyüklükte ve yükseklikte kütlelerin bir araya gelmesinden meydana gelmiştir. İlk yapıldığı yıllarda düşeydeki yükseklik farklılıkları daha belirgin ve tanımlı iken (Şekil 5.48), yapının işlevinin değişmesiyle beraber kütlelerinin de değişimlere uğraması düşeydeki algılanabilirliğini azaltmıştır (Şekil 5.49). Yapının sağ ve sol iki kütledeki yatay bant pencereleri, yapılan düzenlemeler sonucunda yerini dört köşe yatayda devamlılığı olmayan parçalı pencerelere bırakmış, cephedeki yataylık etkisini yitirmiştir. Yapı Sergi Evi olarak kullanıldığı zamanlarda doğal ışık ihtiyacından dolayı daha çok açıklık ve boşluğa sahipken, Devlet Opera ve Bale Binası'na dönüştürüldüğünde bu ihtiyaçlar yerini daha fazla kapalı yüzey ve daha az ışık ihtiyacına bırakmıştır. İşlevi biçimini destekler nitelikte olsa da, yapının güncel mimarisi, oluşturduğu arayüzü olumsuz etkilemektedir.

Şekil 5.50 Devlet Opera ve Bale Binası bahçesi ve kolonatlđ geçiş holü, 23 Mart 2024 Kaynak: Esra Kıratlđ kişisel arşivi

Yapının bahçe bölümü boyunca uzanan, birimler arası dış mekandan geçişi sağlayan kolonatlđ geçiş holü (Şekil 5.50) arayüzün oluştuğu bir diğer alandır. İç-dış arasında iletişimi sağlayan bu kolonatlđ geçiş holü bahçe bağlantısıyla beraber kamusal alan kullanımını desteklemektedir. Fakat bunun yanı sıra, bu alanın sadece Devlet Opera ve Bale çalışanları tarafından kullanılması ve Şekil 5.50'de görülen bahçe sınırında demir korkuluklar bulunması kamusal niteliğini zedeleyip, kullanımını sınırlamaktadır.

Şekil 5.51 Devlet Opera ve Bale Binası giriş cephesinde oluşan arayüz, 23 Mart 2024
Kaynak: Esra Kıratlı Kişisel Arşivi

Bunun yanı sıra güncel işlevi kütle göz önünde bulundurulduğunda, yapıya girişlerin sağlandığı giriş cephesinin (Şekil 5.51), kütle sinin yola taşması, kolonların taşan kütle yi çevrelemesi ve üstündeki saçağıyla bir arayüz oluşturduğu görülmektedir. Yarı açık bir mekan olarak kabul edilebilecek bu alan, tamamen kamu kullanımına açık bir mekandır. Hem işlevsel hem de kütle sel olarak oluşan arayüzün devamlılığı sağlanmaktadır.

5.3. Anket Değerlendirmeleri

Ulus Bankalar Caddesi'nin kullanıcılarının bireysel özelliklerinin ve kentsel arayüzlere dair görüşlerini içeren mekânsal özelliklerin ortaya çıkartılması amacıyla alanda belirlenen farklı noktalarda, Haziran-Ağustos 2024 tarihleri arasında, tesadüfi seçilen ve ankete gönüllü katılmak isteyen kişilerle anket görüşmeleri yapılmıştır. Anket, çalışma alanı olarak belirtilen alanda, alanı sürekli kullanan veya alanı deneyimlemiş kişiler tarafından online 32 kişiye, yüz yüze 38 kişiye uygulanmıştır. Yüz yüze yapılan anketler ağırlıklı olarak Gençlik Parkı, Ulus İşhanı avlusu ve Zafer Anıtı çevresinde uygulanmıştır. Online yapılan anketler ağırlıklı olarak, Atılım Üniversitesi Ulus Alan Gezisi sırasında çalışma alanını deneyimleyen öğrencilere uygulanmıştır. Anket çalışmasında, online ve yüz yüze olmak üzere toplam 70

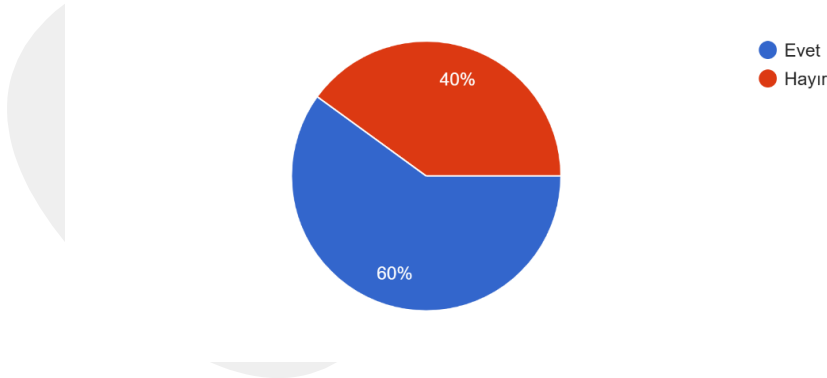
kullanıcıya “Kullanım ve Aktiviteler”, Konfor ve İmaj”, Erişim ve Bağlantılar”, “Duyumsal/Algısal Değerlendirme” ana başlıklı seçmeli sorulardan oluşan anket uygulanmış, oluşturulan sorularla, kullanıcıların alandaki sosyal faaliyetlerini belirtmelerini ve alanın biçimsel özellikleriyle ilgili düşüncelerini tanımlamaları istenmiştir. Alanda kullanıcıların algısını değiştiren özellikler ortaya çıkartılmıştır. Bu sorulardan elde edilen cevaplar bir araya getirilerek, değerlendirmeler yapılmıştır. Geniş bir kullanıcı katılımının sağlanması amaçlanmıştır. Değerlendirmeler, ağırlıklandırma yöntemi ile yüzde olarak, ortaya çıkartılmıştır.

Alanın tamamındaki anketler değerlendirildiğinde ankete katılan katılımcıların; %52’i kadın, %48’si erkek ve %20’si 18-25 yaş arası, %41’i 25-40 yaş arası, %30’si 40-60 yaş arası, %9’sı 60 yaş üstüdür. %62’si çalışan, %8’i ev hanımı, %18’i öğrenci, %9’u emekli, %3’ü ise işsiz/çalışmayandır. Yarısından fazlası üniversite mezunu %52, lise mezunu %38, ilkokul mezunu %10’dur.

Anketteki ikinci bölümde katılımcılara, çalışma alanı sınırlarını kapsayan alan içerisindeki “kullanım ve aktiviteler” başlığı altındaki Evet/Hayır sorularını ve ölçekli soruları cevaplandırmaları istenmiştir.

KULLANIM VE AKTİVİTELER

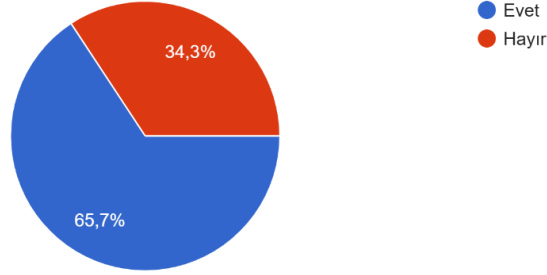
1. Çalışma alanındaki aktiviteler (ticari, sosyal, kültürel, kamusal, özel vb.) birbirini besliyor mu?
70 yanıt

Sorusuna %40 oranında (28 kişi) “Hayır” %60 oranında (42 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi aktiviteler birbirini besliyor?” sorusuna, “ticari ve kültürel” faaliyetlerin birbirini beslediği yanıtını vermiştir.

2. Çalışma alanındaki kamusal (sosyal/kültürel) aktiviteleri etkileyen herhangi bir olumsuz çevre etkeni var mı?

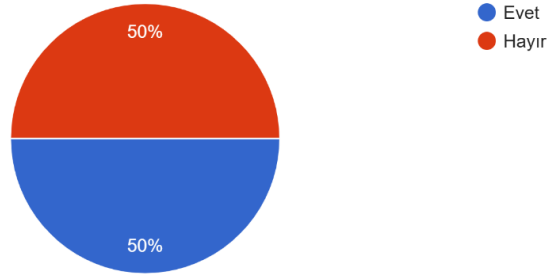
70 yanıt

Sorusuna %34,3 oranında (24 kişi) “Hayır” %65,7 oranında (46 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi olumsuz çevre etkenleri var?” sorusuna “Trafik” yanıtını vermiştir.

3. Çalışma alanındaki yapıların zemin kat kullanımları sosyalleşmeyi sağlıyor mu?

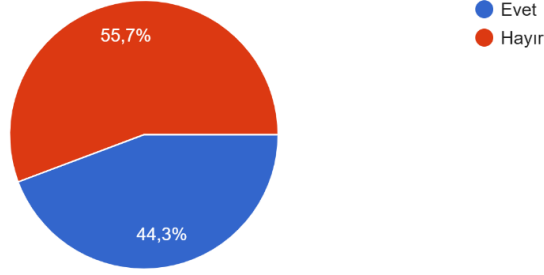
70 yanıt

Sorusuna %50 oranında (35 kişi) “Hayır” %50 oranında (35 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi kullanımlar (ticari, sosyal, kültürel, kamusal, özel vb.) sosyalleşmeyi sağlıyor?” sorusuna “ticari ve kültürel” yanıtını vermiştir.

4. Çalışma alanındaki yapılar farklı toplumsal grupların (dernekler, şirketler, meslek grupları, turistler, öğrenciler vb.) etkinliklerine imkân sağlıyor mu?

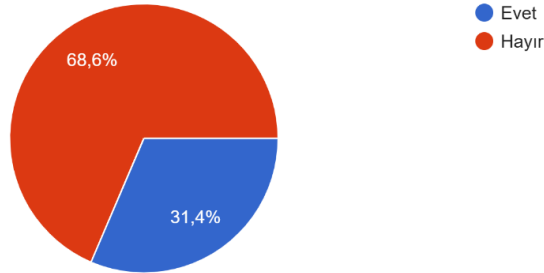
70 yanıt

Sorusuna %55,7 oranında (39 kişi) “Hayır” %44,3 oranında (31 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi farklı toplumsal gruplar, nasıl etkinliklere imkân sağlıyor?” sorusuna “Öğrenciler ve Turistler” yanıtını vermiştir.

5. Çalışma alanı yaşlı, çocuk, hamile ya da engelli kullanıcıların kullanımına olanak tanıyor mu?

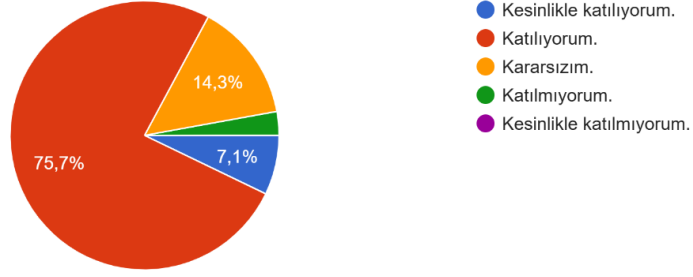
70 yanıt

Sorusuna %68,6 oranında (48 kişi) “Hayır” %31,4 oranında (22 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise nasıl olanak tanıyor?” sorusuna “Engelli yürüme yolları” yanıtını vermiştir.

6. Çalışma alanı zorunlu aktivitelere (alışveriş, geçiş vb.) olarak sağlamaktadır.

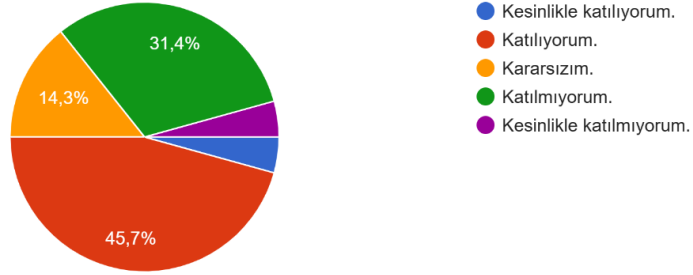
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %75,7'si (53 kişi) “Katılıyorum”, %14,3'ü (10 kişi) “Kararsızım”, %7,1'i (5 kişi) “Kesinlikle katılmıyorum”, %2,9'u (2 kişi) “Katılmıyorum” yanıtını vermiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir katılımcı tarafından seçilmemiştir.

7. Çalışma alanı isteğe bağlı aktivitelere (yürüyüş vb.) olarak sağlamaktadır.

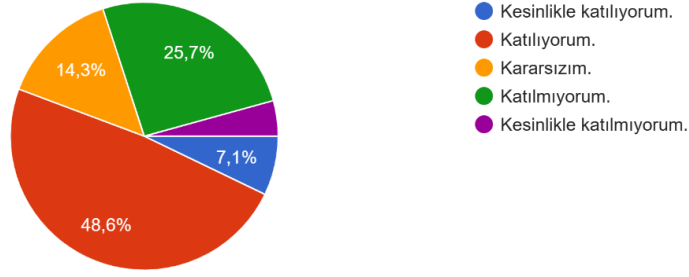
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %45,7'si (32 kişi) “Katılıyorum”, %31,4'ü (22 kişi) “Katılmıyorum”, %14,3'ü (10 kişi) “Kararsızım”, %4,3'ü (2 kişi) “Kesinlikle katılmıyorum”, %4,3'ü (2 kişi) “Kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir.

8. Çalışma alanı sosyal aktivitelere (sohbet etme, yeme-içme vb.) olanak sağlamaktadır.

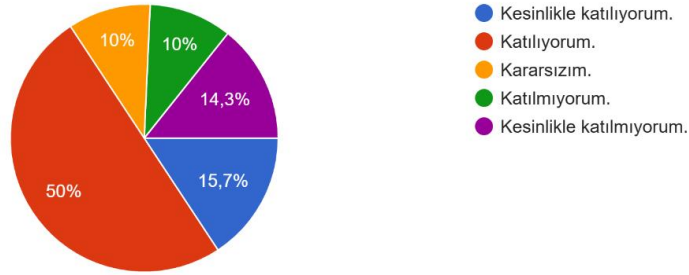
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %48,6'sı (34 kişi) "Katılıyorum", %25,7'si (18 kişi) "Katılmıyorum", %14,3'ü (10 kişi) "Kararsızım", %7,1'i (5 kişi) "Kesinlikle katılıyorum", %4,3'ü (2 kişi) "Kesinlikle katılmıyorum" yanıtını vermiştir.

9. Çalışma alanı günlük yaşamın bir parçası olarak kabul edilebilir.

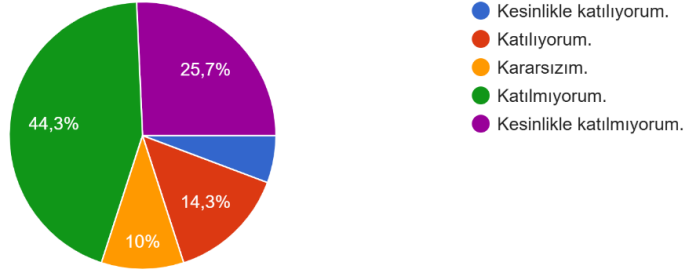
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %50'si (35 kişi) "Katılıyorum", %15,7'si (11 kişi) "Kesinlikle katılıyorum", %14,3'ü (10 kişi) "Kesinlikle katılmıyorum", %10'u (7 kişi) "Katılmıyorum", %10'u (7 kişi) "Kararsızım" yanıtını vermiştir.

10. Çalışma alanındaki aktivite ve kullanımlar, gece kullanımına teşvik etmektedir.

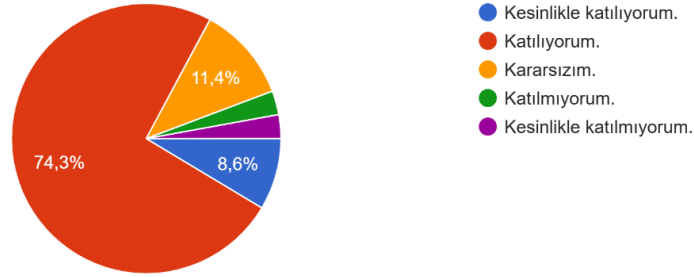
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %50'si (35 kişi) "Katılıyorum", %15,7'si (11 kişi) "Kesinlikle katılıyorum", %14,3'ü (10 kişi) "Kesinlikle katılmıyorum", %10'u (7 kişi) "Katılmıyorum", %10'u (7 kişi) "Kararsızım" yanıtını vermiştir.

11. Çalışma alanı günün ya da yılın farklı zamanlarında ziyaret için ilgi çekicidir.

70 yanıt

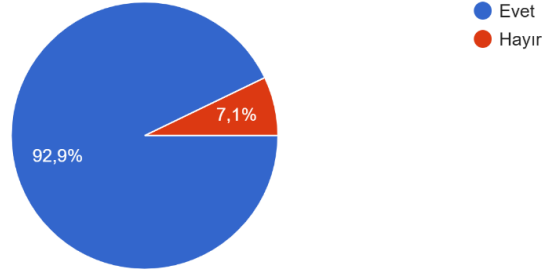
İfadesine katılımcıların %74,3'ü (52 kişi) "Katılıyorum", %11,4'ü (8 kişi) "Kararsızım", %8,6'sı (6 kişi) "Kesinlikle katılıyorum", %2,9'u (2 kişi) "Katılmıyorum", %2,9'u (2 kişi) "Kesinlikle katılmıyorum" yanıtını vermiştir.

KONFOR VE İMAJ

Anketteki üçüncü bölümde katılımcılara, çalışma alanı sınırlarını kapsayan alan içerisindeki "konfor ve imaj" başlığı altındaki Evet/Hayır sorularını ve ölçekli soruları cevaplandırmaları istenmiştir.

1. Çalışma alanında fotoğraf çekmeye değer öğeler var mı?

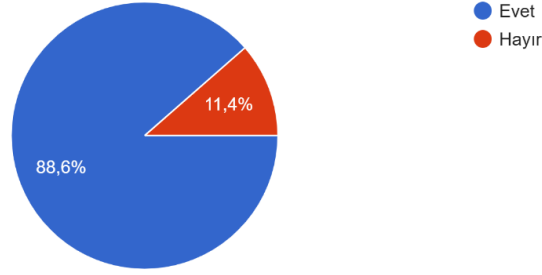
70 yanıt

Sorusuna %7,1 oranında (5 kişi) “Hayır” %92,9 oranında (65 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi öğeler/alanlar/yerler? sorusuna “Tarihi yapılar/yerler, Cumhuriyet dönemi yapıları” yanıtını vermiştir.

2. Çalışma alanı tarihi referanslara sahip mi?

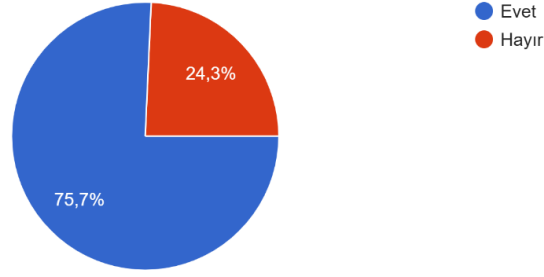
70 yanıt

Sorusuna %11,4 oranında (8 kişi) “Hayır” %88,6 oranında (62 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi öğeler/alanlar/yerler?” sorusuna “Müzeler, Tarihi Yapılar ve Atatürk Heykeli” yanıtını vermiştir.

3. Taşıt yoğunluğu ve yollar, kamusalılığı zedeliyor mu?

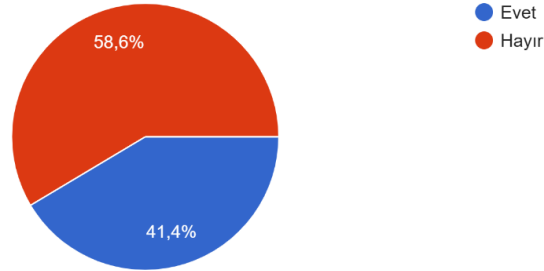
70 yanıt

Sorusuna %24,3 oranında (17 kişi) “Hayır” %75,7 oranında (53 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise nasıl zedeliyor?” sorusuna “Taşıt yoğunluğu, yaya erişimini ve alan kullanımını kesintiye uğratmasından dolayı kamusalılığı olumsuz etkiliyor” yanıtını vermiştir.

4. Çalışma alanında kent mobilyaları (oturma elemanları, ışıklandırmalar vb.) uygun yerlere yerleştirilmiş mi?

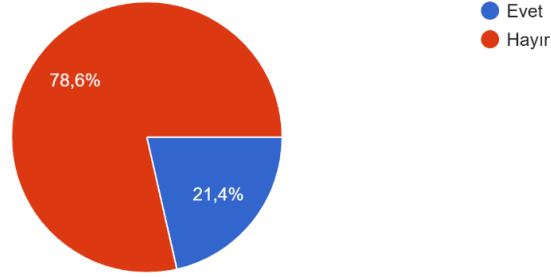
70 yanıt

Sorusuna %58,6 oranında (41 kişi) “Hayır” %41,4 oranında (29 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Hayır” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız hayır ise neden?” sorusuna “Alan içerisindeki oturma alanları ve ışıklandırmalar yetersiz” yanıtını vermiştir.

5. Çalışma alanındaki yeşil alanların yoğunluğu sosyal etkinliklere imkân sağlıyor mu?

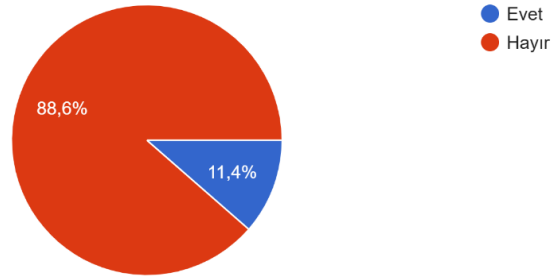
70 yanıt

Sorusuna %78,6 oranında (55 kişi) “Hayır” %21,4 oranında (15 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Hayır” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız hayır ise sosyal etkinliklere neden/nasıl imkân sağlamıyor?” sorusuna “Alan içerisindeki yeşil alanlar yetersiz/yok denecek kadar az/hiç yok ” yanıtını vermiştir.

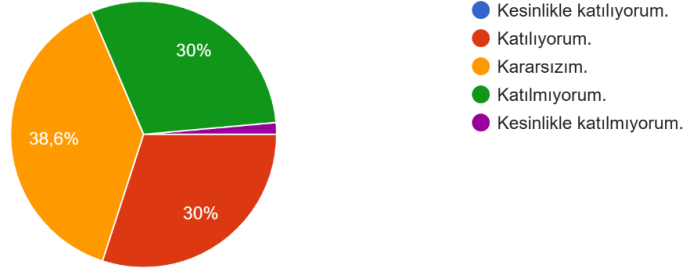
6. Çalışma alanında kamusal açık alanların güneş, rüzgâr vb. etkilerden korunma olanağı var mı?

70 yanıt

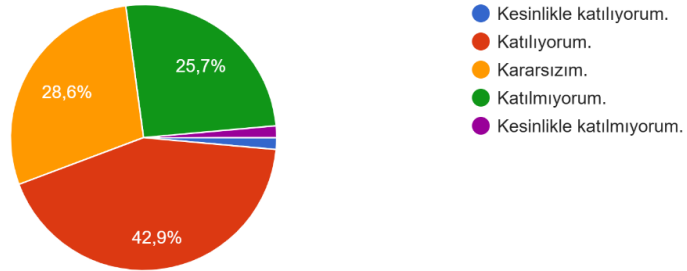
Sorusuna %88,6 oranında (62 kişi) “Hayır” %11,4 oranında (8 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise nasıl?” sorusuna “Yapı cepheleri/Avlular” yanıtını vermiştir.

7. Çalışma alanı kullanıcılar üzerinde kamusal yaşamı destekleyici olumlu etkiler bırakmaktadır.
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %38,6'sı (27 kişi) “Kararsızım”, %30'u (21 kişi) “Katılmıyorum”, %30'u (21 kişi) “Katılıyorum”, %1,4'ü (1 kişi) “Kesinlikle katılmıyorum” yanıtını vermiştir. “Kesinlikle katılıyorum” seçeneği hiçbir katılımcı tarafından seçilmemiştir.

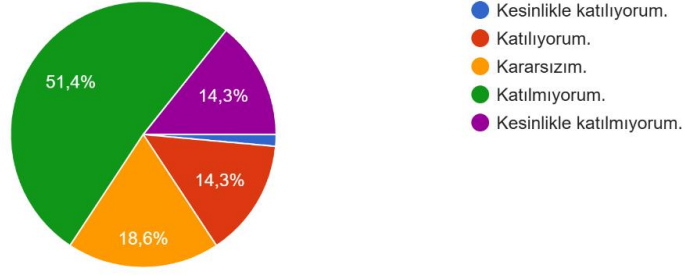
8. Çalışma alanındaki yapıların cephelerinde kullanılan malzeme seçimleri ve mimari biçimler (saçak, tente, çıkma vb.) sosyal faaliyetleri destekler niteliktedir.
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %42,9'u (30 kişi) “Katılıyorum”, %28,6'sı (20 kişi) “Kararsızım”, %25,7'si (18 kişi) “Katılmıyorum”, %1,4'ü (1 kişi) “Kesinlikle katılmıyorum”, %1,4'ü (1 kişi) “Kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir.

9. Çalışma alanındaki kent mobilyaları (oturma elemanları, ışıklandırmalar vb.) yeterlidir.

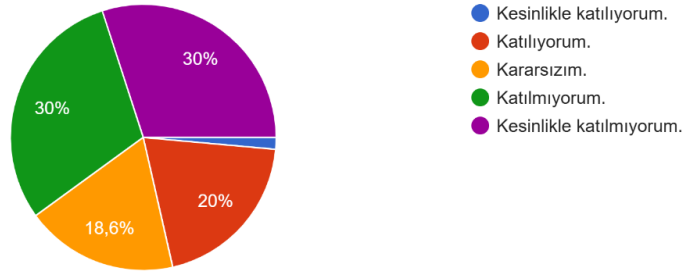
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %51,4'ü (36 kişi) “Katılmıyorum”, %18,6'sı (13 kişi) “Kararsızım”, %14,3'ü (10 kişi) “Katılıyorum”, %14,3'ü (10 kişi) “Kesinlikle katılmıyorum”, %1,4'ü (1 kişi) “Kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir.

10. Çalışma alanı kullanıcılar üzerinde güven hissi uyandırmaktadır.

70 yanıt

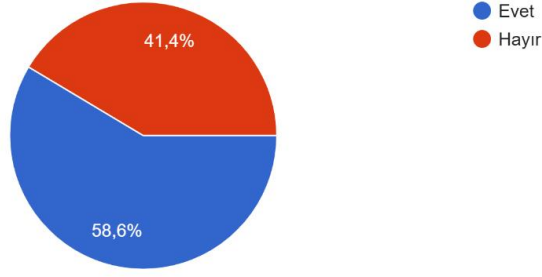
İfadesine katılımcıların %30'u (21 kişi) “Kesinlikle katılmıyorum”, %30'u (21 kişi) “Katılmıyorum”, %20'si (14 kişi) “Katılıyorum”, %18,6'sı (13 kişi) “Kararsızım”, %1,4'ü (1 kişi) “Kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir.

ERİŞİM VE BAĞLANTILAR

Anketteki dördüncü bölümde katılımcılara, çalışma alanı sınırlarını kapsayan alan içerisindeki “erişim ve bağlantılar” başlığı altındaki Evet/Hayır sorularını ve ölçekli soruları cevaplandırmaları istenmiştir.

1. Kullanıcılar çalışma alanına yürüyerek ulaşabiliyorlar mı?

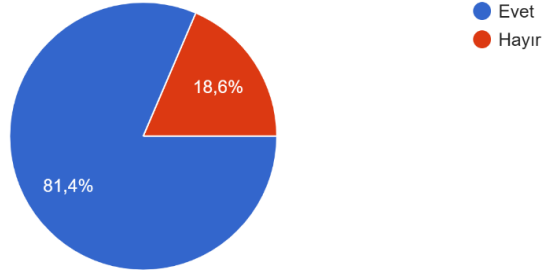
70 yanıt

Sorusuna %41,4 oranında (29 kişi) “Hayır” %58,6 oranında (41 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise genelde hangi arterler yaya yolu/aksı olarak kullanılıyor?” sorusuna “Atatürk Bulvarı-Sıhhiye-Ulus istikameti” yanıtını vermiştir.

2. Kullanıcılar çalışma alanına erişimde farklı ulaşım alternatiflerini kullanabiliyorlar mı?

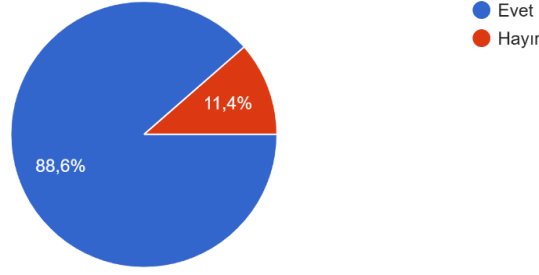
70 yanıt

Sorusuna %18,6 oranında (13 kişi) “Hayır” %81,4 oranında (57 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise sıklıkla hangi ulaşım alternatifleri kullanılıyor?” sorusuna “Toplu taşıma araçları (Metro, otobüs, dolmuş vb.)” yanıtını vermiştir.

3. Çalışma alanı içerisinde toplu taşıma araçlarına ait durak ya da istasyon var mı?

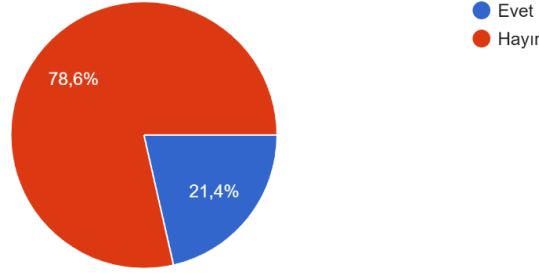
70 yanıt

Sorusuna %11,4 oranında (8 kişi) “Hayır” %88,6 oranında (62 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir.

4. Çalışma alanı içerisinde, yaya yürüyüş yolları yeterli mi?

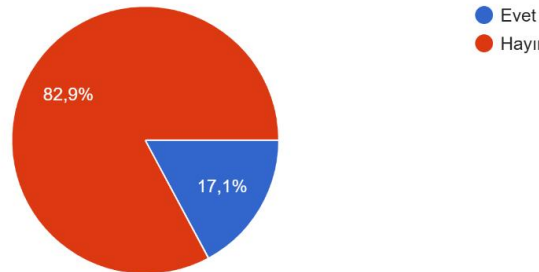
70 yanıt

Sorusuna %78,6 oranında (55 kişi) “Hayır” %21,4 oranında (15 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir.

5. Çalışma alanı otopark alanına sahip mi?

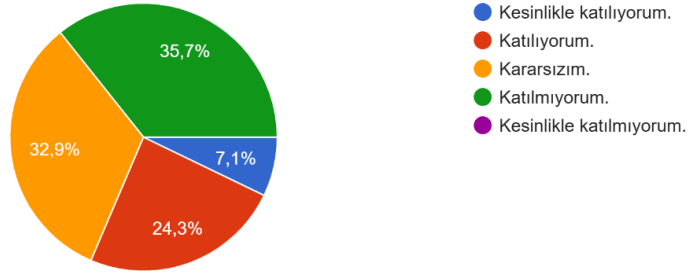
70 yanıt

Sorusuna %82,9 oranında (58 kişi) “Hayır” %17,1 oranında (12 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir.

6. Çalışma alanının planı, bölgeyi ilk kez kullananlar için yaya ölçeğinde algılanabilir.

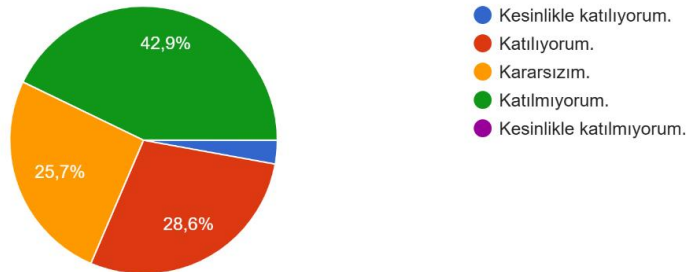
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %35,7’si (25 kişi) “Katılmıyorum”, %32,9’u (23 kişi) “Kararsızım”, %24,3’ü (17 kişi) “Katılıyorum”, %7,1’i (5 kişi) “Kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir katılımcı tarafından seçilmemiştir.

7. Çalışma alanı içerisinde geçişler kolayca sağlanabilmektedir/Bölge geçirebilir.

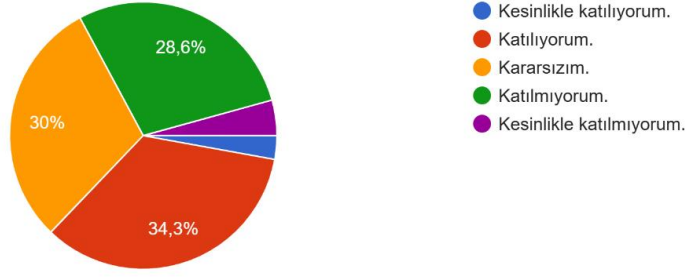
70 yanıt

İfadesine katılımcıların %42,9’u (30 kişi) “Katılmıyorum”, %28,6’sı (20 kişi) “Katılıyorum”, %25,7’si (18 kişi) “Kararsızım”, %2,9’u (2 kişi) “Kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir katılımcı tarafından seçilmemiştir.

8. Yürüyüş yolları yönlendirici ve tanımlıdır.

70 yanıt

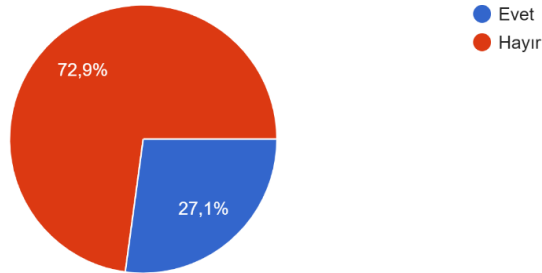
İfadesine katılımcıların %34,3'ü (24 kişi) "Katılıyorum", %30'u (21 kişi) "Kararsızım", %28,6'sı (20 kişi) "Katılmıyorum", %4,3'ü (3 kişi) "Kesinlikle katılmıyorum", %2,9'u "Kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir.

SOSYALLİK

Anketteki beşinci bölümde katılımcılara, çalışma alanı sınırlarını kapsayan alan içerisindeki "sosyallik" başlığı altındaki Evet/Hayır sorularını ve ölçekli soruları cevaplandırmaları istenmiştir.

1. Kullanıcıların sosyalleşebileceği aktivite alanları (rekreasyon alanları, piknik alanları, açık yeşil alanlar, eğlence mekanları vb.) çalışma alanının çevresinde görülebiliyor mu?

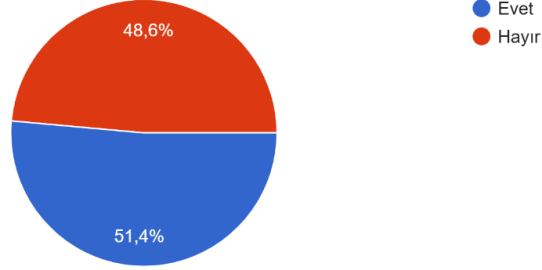
70 yanıt

Sorusuna %72,9 oranında (51 kişi) "Hayır" %27,1 oranında (19 kişi) "Evet" yanıtını vermiştir. "Evet" yanıtını veren katılımcıların geneli "Cevabınız evet ise bu aktivite alanları sizce hangileri?" sorusuna "Gençlik Parkı" yanıtını vermiştir.

2. Çalışma alanı toplumun farklı kesimlerini (gelir düzeyi, eğitim düzeyi vb. farklı olan) bir araya getirme özelliğine sahip mi?

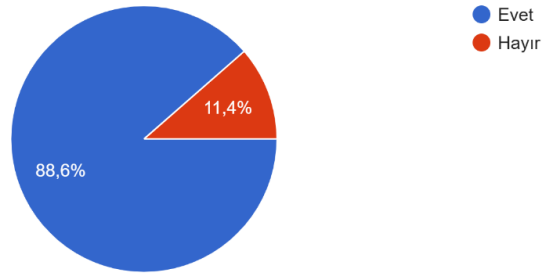
70 yanıt

Sorusuna %48,6 oranında (34 kişi) “Hayır” %51,4 oranında (36 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi farklı kesimleri bir araya getirme özelliğine sahip?” sorusuna “Gelir düzeyi ve kültür düzeyi farklı olan insanları bir araya getirme özelliğine sahip” yanıtını vermiştir.

3. Çalışma alanı kullanıcılar tarafından buluşma noktası olarak kullanılıyor mu?

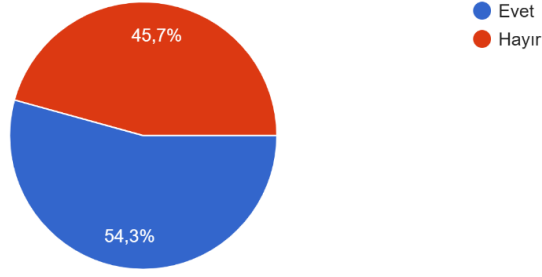
70 yanıt

Sorusuna %11,4 oranında (8 kişi) “Hayır” %88,6 oranında (62 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi alanlar buluşma noktası olarak kullanılıyor?” sorusuna “Atatürk Heykeli/Zafer Anıtı/Ulus Meydanı” yanıtını vermiştir.

4. Çalışma alanında kadın kullanıcı ve erkek kullanıcı oranı dengeli mi?

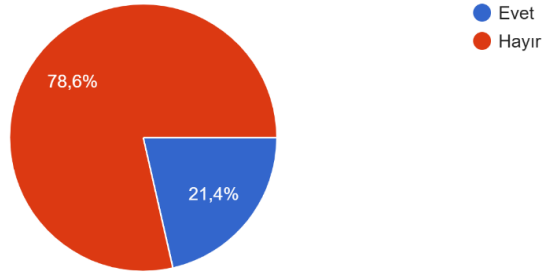
70 yanıt

Sorusuna %45,7 oranında (32 kişi) “Hayır” %54,3 oranında (38 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir.

5. Çalışma alanı bireysel kullanıcılara (tek kişilik aktiviteler için) hitap ediyor mu?

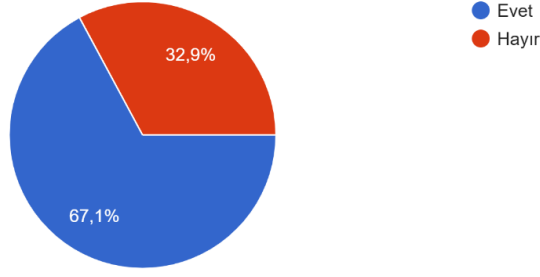
70 yanıt

Sorusuna %78,6 oranında (55 kişi) “Hayır” %21,4 oranında (15 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise bireysel kullanıcılar hangi aktiviteler için alanı kullanıyor?” sorusuna “Gündelik ihtiyaçlar/Alışveriş” yanıtını vermiştir.

6. Çalışma alanındaki kullanıcılar birbirleriyle iletişim kuruyorlar mı?

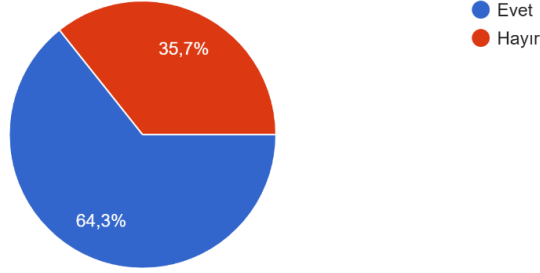
70 yanıt

Sorusuna %32,9 oranında (23 kişi) “Hayır” %67,1 oranında (47 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise daha fazla hangi aktiviteler (ticari, sosyal, kültürel, kamusal, özel vb.) için iletişim kuruyorlar?” sorusuna “Ticari ve Kültürel aktiviteler için iletişim kuruyorlar” yanıtını vermiştir.

7. Çalışma alanı içerisinde toplanma noktası var mı?

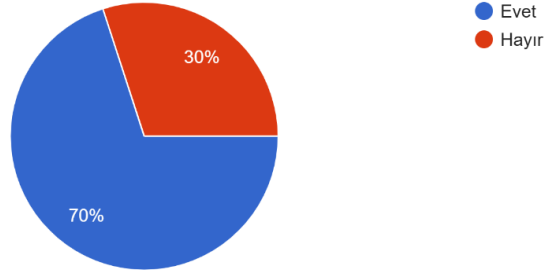
70 yanıt

Sorusuna %35,7 oranında (25 kişi) “Hayır” %64,3 oranında (45 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren katılımcıların geneli “Cevabınız evet ise hangi noktalar/alanlar toplanma noktası olarak kullanılıyor?” sorusuna “Atatürk Heykeli/Ulus Meydanı” yanıtını vermiştir.

8. Çalışma alanı kısa süreli yeme-içme aktivitesine olanak tanıyor mu?

70 yanıt

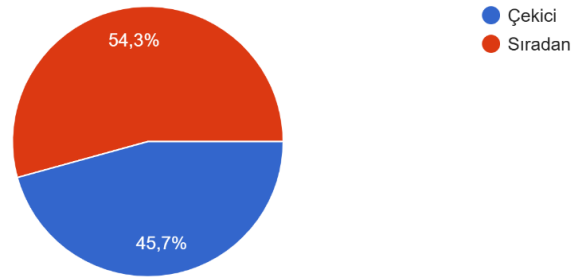

Sorusuna %30 oranında (21 kişi) “Hayır” %70 oranında (49 kişi) “Evet” yanıtını vermiştir.

DUYUMSAL/ALGISAL DEĞERLENDİRME

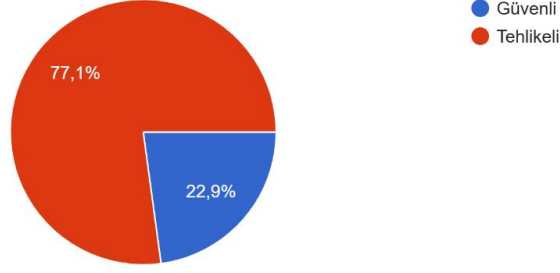
Anketteki son bölümde katılımcılara, çalışma alanı sınırlarını kapsayan alan içerisindeki “duyumsal/algısal değerlendirme” başlığı altında, çalışma alanını en iyi tanımlayan sıfat çiftlerinden birini tercih etmeleri istenmiştir.

70 yanıt

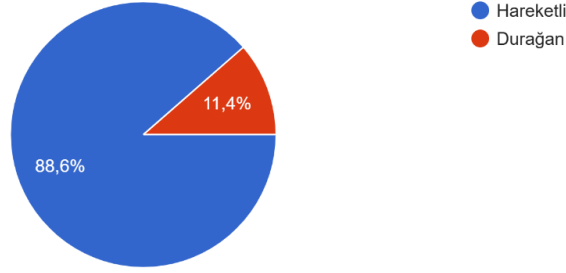
Katılımcılar, çalışma alanını %54,3 oranında (38 kişi) “Sıradan”, %45,7 oranında (32 kişi) “Çekici” bulmaktadır.

70 yanıt

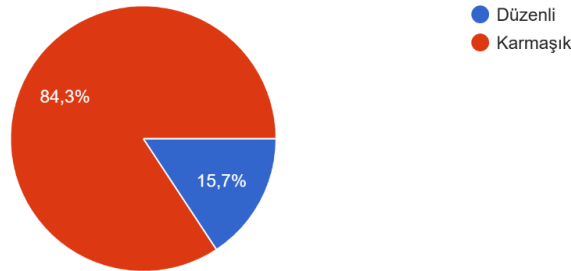
Katılımcılar, çalışma alanını %77,1 oranında (54 kişi) “Tehlikeli”, %22,9 oranında 16 kişi) “Güvenli” bulmaktadır.

70 yanıt

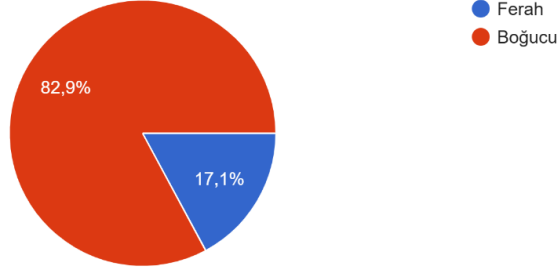
Katılımcılar, çalışma alanını %88,6 oranında (62 kişi) “Hareketli”, %11,4 oranında (8 kişi) “Durağan” bulmaktadır.

70 yanıt

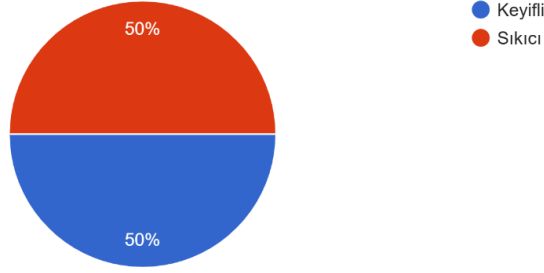
Katılımcılar, çalışma alanını %84,3 oranında (59 kişi) “Karmaşık”, %15,7 oranında (11 kişi) “Durağan” bulmaktadır.

70 yanıt

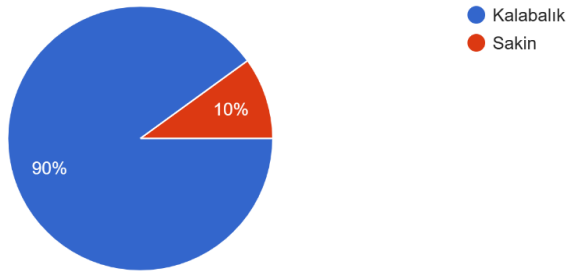
Katılımcılar, çalışma alanını %82,9 oranında (58 kişi) “Boğucu”, %17,1 oranında (12 kişi) “Ferah” bulmaktadır.

70 yanıt

Katılımcılar, çalışma alanını %50 oranında (35 kişi) “Keyifli”, %50 oranında (35 kişi) “Sıkıcı” bulmaktadır.

70 yanıt

Katılımcılar, çalışma alanını %90 oranında (63 kişi) “Kalabalık”, %10 oranında (7 kişi) “Sakin” bulmaktadır.

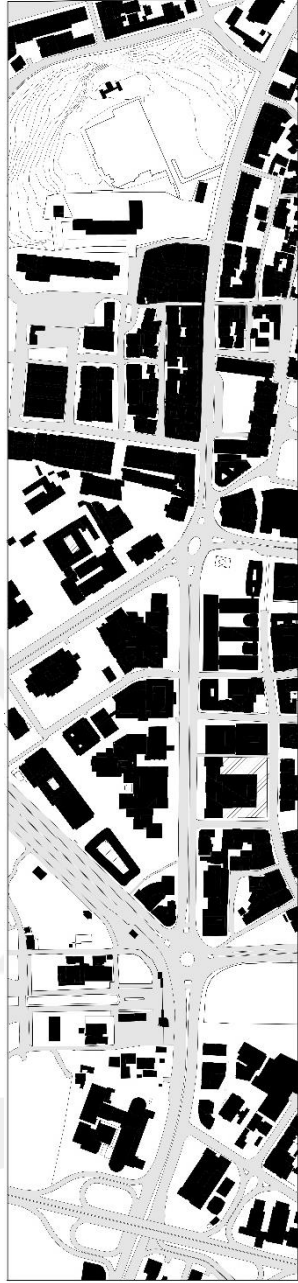
5.4.Bölüm Değerlendirmeleri

Bu bölümde harita analizleri, anket verileri ve gözlemler sonucunda yapılan değerlendirmeler bulunmaktadır.

Harita 1’de dolu-boş analizlerine bakıldığında bölgedeki yapılaşmanın oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bölgedeki boşluklar azdır ve var olan boşluklar ise tanımlı değildir. Boşlukların yeterli olmaması, var olan boşlukların ise tanımsız olması bölgenin biçimsel ve fiziksel niteliğini olumsuz etkilemektedir.

Harita 2’de bölgedeki tescilli yapıların analizi görülmektedir. Çalışma alanını kapsayan alan içerisindeki tescilli yapıların yoğunluğu, bölgenin tarihi açıdan önemini vurgulamaktadır. Cumhuriyet’in ilk yıllarından bugüne dek önemli bir merkez olan Ulus, tarihi bir merkez olma özelliği göstermektedir. Çalışma alanı sınırları içerisindeki tarihi yapıların işlevleri değiştirilmiş, kültürel/sosyal (müze vb.) işlevler verilerek bölgenin canlandırılması hedeflenmiştir. Fakat Ulus’un ticari bir merkez olma özelliği daha baskın geldiğinden kültürel işlevler yeterli değeri görememiştir.

Harita 3’de yapı kullanım analizi yapılmıştır. Kırmızı renk ticari kullanımları, mavi renk kamusal(kültürel/sosyal) kullanımları, turuncu renk özel kullanımları ve yeşil renk yeşil alanları göstermektedir. Harita 3’e bakıldığında ticari ve kamusal kullanımların ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bölgedeki yapıların zemin kat kullanımları genellikle ticari kullanımlar için ayrılmıştır ve bölgeyi kullanan kullanıcılar ticari (alışveriş vb.) sebeplerle bölgeyi ziyaret etmektedir. Yeşil alanlar oldukça azdır ve var olan yeşil alanlar ise plansız/düzensizdir.

HARİTA 1
DOLU BOŞ

HARİTA 2
TESCİLLİ YAPI

HARİTA 3
YAPI KULLANIM

Tablo 5.14 Çalışma Alanındaki Arayüzlerin Genel Analizi

ARAYÜZLER	DEĞİŞKENLER															
	SOSYAL ÖZELLİKLER					İŞLEVSEL ÖZELLİKLER				BİÇİMSEL ÖZELLİKLER					ALAN ÇALIŞMASI	
	Yaya Aktiviteleri					Yapı Kullanımı				Yapı Formu					Gözlem	Harita Analizi
	Oturma	Dinlenme	Dolaşma	Alışveriş	Yürüme	Ticari	Sosyal	Kültürel	Yaşamsal	Cephe düzenlemeleri	Cephe elemanları	Cephe açıklıkları	Doluluk-Boşluk	Geçiş Mekânları		
ASBÜ HAZİNE MÜZESİ	×	×	×	×	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓
İŞ BANKASI MÜZESİ	✓	×	✓	×	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
SÜMERBANK BİNASI	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ZAFER ANITI-ULUS ÇARŞISI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
100. YIL ÇARŞISI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
MERKEZ BANKASI BİNASI	×	×	×	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ZİRAAT BANKASI MÜZESİ	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
PTT PUL MÜZESİ	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
VAK. KÜL. TES. DAİRE BAŞ.	✓	✓	✓	×	✓	×	×	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
GARANTİ BANKASI BİNASI	✓	✓	✓	×	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
GENÇLİK PARKI	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×	✓	×	×	×	✓	✓	✓	✓
DEVLET OPERA VE BALE BİNASI	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Çalışma alanındaki kentsel arayüzler sosyal, işlevsel ve biçimsel özelliklerine göre gözlem ve harita analizleri ile değerlendirilmiştir. Sosyal özellikler yaya aktivitelerini, işlevsel özellikler yapı kullanımını biçimsel özellikler ise yapı formunu içermektedir. Sosyal özellikler oturma, dinlenme, dolaşma, alışveriş ve yürüme aktiviteleri ile değerlendirilmiştir. Yapı kullanımı ticari, sosyal kültürel ve yaşamsal olarak sınıflandırılmıştır. Yapı formu, yapının cephe düzenlemeleri (Malzeme, renk ve doku farklılıkları, yatay ve düşey hareket vb.), cephe elemanları (Saçaklar, kornişler, tente ve güneşlikler, örtüler), cephe açıklıkları (Pencereler ve kapılar), doluluk-boşluk ve geçiş mekânlarının analizi ile değerlendirilmiştir.

ASBÜ Rektörlük Hizmet Binası'nın harita analizleri ve yapılan gözlemler sonucunda, sosyal özelliklerden hiçbiri bulunmamakta, yapının kullanımı sosyal ve kültürel kullanımlara olanak sağlamaktadır. Yapının formu incelendiğinde ise cephe düzenlemeleri, cephe elemanları, cephe açıklıkları, doluluk-boşluk oranı bulunduğu görülmektedir.

İş Bankası Müzesi, oturma ve dolaşma aktivitelerine olanak tanırken, dinlenme, alışveriş ve yürüme aktivitelerine olanak tanımamaktadır. Yapının kullanımı sosyal ve kültürel dir. Biçimsel özellikleri incelendiğinde ise cephe düzenlemeleri, cephe elemanları, cephe açıklıkları bulunmaktadır. Doluluk-boşluk oranı orantılıdır ve yapının içerisindeki bölümler birbirleri arasında geçişe olanak sağlamaktadır.

Sümerbank Binası, oturma, dinlenme, dolaşma ve yürüme aktivitelerine olanak tanırken, alışveriş aktivitesine olanak tanımamaktadır. Yapının kullanımının Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'ne geçmesiyle beraber yapının ticari kullanımı değişmiş, ticari kullanımının yerini sosyal, kültürel ve yaşamsal kullanımlar almıştır. Cephe düzenlemeleri, cephe elemanları, cephe açıklıkları bulunmaktadır. Doluluk-boşluk oranı dengelidir ve geçiş mekânı olarak kabul edilmektedir.

Zafer Anıtı-Ulus İşhanı ve Ulus Çarşısı oturma, dinlenme, dolaşma, alışveriş ve yürüme aktivitelerinin tümünü barındırmaktadır. Ticari, sosyal, kültürel ve yaşamsal kullanımlar barındırmaktadır. Cephe düzenlemeleri, cephe açıklıkları, doluluk-boşluk oranı bulunmaktadır. Geçiş mekânları olarak kullanılabilir.

Yüzüncü Yıl Çarşısı günümüzde yıkılmış olsa da yıkılmadığı zamanlarda oturma, dinlenme, dolaşma, alışveriş ve yürüme aktivitelerinin tümüne imkân sunmaktaydı. Kullanımı ticari, sosyal, kültürel ve yaşamsaldı. Cephe düzeni, doluluk boşluk oranı ölçekliydi. Bölgede geçişlere olanak sunmaktaydı fakat günümüzde yerini, tanımsız bir yeşil alana bırakmıştır.

Merkez Bankası Binası, oturma, dinlenme, dolaşma, alışveriş ve yürüme yaya aktivitelerinin hiçbirine olanak sunmamaktadır. Yapının kullanımı ticari, sosyal, kültürel ve yaşamsaldır. Yapının biçimsel özelliklerine göz önünde bulundurulduğunda, cephe açıklıkları bulunmaktadır, cephe düzeni, doluluk-boşluk oranı orantılıdır.

Ziraat Bankası Müzesi, alışveriş dışındaki yaya aktivitelerinin tümüne olanak sağlamaktadır. Yapının kullanımı sosyal ve kültürel dir. Yapının biçimsel özellikleri incelendiğinde, cephe düzenlemeleri, cephe elemanları cephe açıklıkları ve doluluk-boşluk oranı dengelidir.

Yunus Emre Enstitüsü, oturma, dinlenme, dolaşma ve yürüme aktivitelerine olanak tanımaktadır. Yapının kullanımı sosyal ve kültürel dir. Yapının cephe dizini, cephe açıkları dengelidir ve doluluk-boşluk barındırmaktadır.

PTT Pul Müzesi, oturma dinlenme, dolaşma ve yürüme aktivitelerinin gerçekleştirebildiği bir yapıdır. Yapının kullanımının müze olarak değiştirilmesiyle beraber sosyal ve kültürel kullanım özellikleri göstermeye başlamıştır. Cephe düzeni, cephe açıklıkları, doluluk-boşluk oranı dengelidir ve geçiş mekânları bulundurmaktadır.

Vakıflar Kültür Tescil Daire Başkanlığı, oturma, dinlenme, dolaşma ve yürüme aktivitelerine olanak tanımaktadır. Yapının kullanımı kültürel dir ve cephe düzeni, açıklıkları, doluluk boşluk oranı bulunmaktadır.

Garanti Bankası Binası, oturma, dinlenme, dolaşma ve yürüme aktivitelerine olanak tanırken, alışveriş aktivitesine olanak tanımamaktadır. Yapının kullanımı ticari ve yaşamsaldır. Yapının biçimsel özelliklerine bakıldığında, cephe açıklıkları bulunmaktadır, cephe düzeni, doluluk-boşluk oranı orantılıdır. Geçiş mekânları barındırmaktadır.

Gençlik Parkı sosyal özellikleri incelendiğinde alışveriş dışındaki tüm yaya aktivitelerini barındırdığı görülmektedir. Parkın kullanımı sosyal ve yaşamsaldır. Park alanı içerisinde doluluk-boşluklar vardır ve açık/yarı açık mekânlar arasında geçişe olanak tanımaktadır.

Devlet Opera ve Bale Binası, oturma, dinlenme, dolaşma ve yürüme aktivitelerine olanak sağlamaktadır. Yapı ticari, sosyal, kültürel ve yaşamsal kullanımların tümünü barındırmaktadır. Cephe düzenlemeleri, cephe açıklıkları, doluluk-boşluk oranı dengelidir ve mekânlar içerisinde geçişler sağlanabilmektedir.

Anket soruları değerlendirmelerinde “Kullanım ve Aktiviteler”, Konfor ve İmaj”, Erişim ve Bağlantılar” “Duyumsal/Algısal Değerlendirme” ana başlıklarını içeren aşağıdaki genel tablo oluşturulmuştur.

Tablo 5.15 Anket Sorularının Genel Analizi

ANKET SORULARI		ULUS BANKALAR CADESİ
KULLANIM VE AKTİVİTELER	Kullanımların birbirini desteklemesi	%60 Evet (42 Kişi) %40 Hayır (38 Kişi)
	Kamusal kullanımı etkileyen olumsuz çevre etkenleri	%65,7 (46 kişi) Evet %34,3 (46 kişi) Hayır
	Engelli/hamile/yaşlı kullanımı	%68,6 (48 Kişi) Hayır %31,4 (32 Kişi) Evet
KONFOR VE İMAJ	Fotoğraf çekmeye değer öğeler	%92,9 (65 kişi) Evet %8,1 (5 kişi) Hayır
	Tarihi referanslar	%88,6 (62 kişi) Evet %11,4 (8 kişi) Hayır
	Yeşil alan sıklığı	%78,6 (55 Kişi) Hayır %11,4 (15 Kişi) Evet
ERİŞİM VE BAĞLANTILAR	Yürüme	%58,6 (41 Kişi) Evet %41,4 (29 Kişi) Hayır
	Toplu Taşıma (Otobüs, metro vb.)	%81,4 (57 Kişi) Evet %18,6 (13 Kişi) Hayır
	Yürüyüş Yolları	%78,6 (55 Kişi) Hayır %11,4 (15 Kişi) Evet
	Otopark Alanı	%82,9 (58 Kişi) Hayır %17,1 (12 Kişi) Evet
SOSYALLİK	Rekreasyon Alanları	%72,9 (51 Kişi) Hayır %17,1 (12 Kişi) Evet
	Buluşma Noktası	%88,6 (62 Kişi) Evet %11,4 (8 Kişi) Hayır
	Toplanma Noktası	%67,1 (47 Kişi) Evet %32,9 (23 Kişi) Hayır
	Kısa süreli yeme-içme	%70 (49 Kişi) Evet %30 (21 Kişi) Hayır
DUYUMSAL/ ALGISAL DEĞERLENDİRME	Sıradan	%54,3 (38 Kişi)
	Tehlikeli	%77,1 (54 Kişi)
	Hareketli	%88,6 (62 Kişi)
	Karmaşık	%84,3 (59 Kişi)
	Boğucu	%82,9 (58 Kişi)
	Sıkıcı	%50 (35 Kişi)
Kalabalık	%90 (63 Kişi)	

BÖLÜM 6

SONUÇ

Kentsel mekânlar, toplumsal yönüyle kentlinin ortak kültürünü, hayat tarzını yansıtan; bireysel yönüyle kişinin toplum içinde yer edindiği, kendi anılarını, deneyimlerini ve mekân algısını oluşturduğu yerdir. Dolayısı ile kent içinde her bireyin kent hakkındaki düşünceleri ve davranışları kendine özgü olmaktadır. Kentlilerin düşünce ve davranışlarındaki bu farklılığı; mekânı deneyimleyen bireylerin sosyo-psikolojik ve fizyolojik özelliklerinin yanı sıra, mekânın sosyal etkileşimi desteklemesi, güven ve aidiyet hissini karşılaması, farklı kullanımları içermesi, erişilebilir olması ve estetik koşullarını sağlaması gibi mekânsal özellikleri belirlemektedir. Bu mekânsal özellikleri içeren alanlar, kentliler tarafından çokça kullanılan gece-gündüz yaşayan, tercih edilen ve her bireyin ihtiyaçlarını karşıladığı yaşayan kent parçalarını oluşturmaktadır.

Tez kapsamında, kentsel arayüzlerin biçimsel, işlevsel, sosyal ve algısal özellikleri ve kullanıcı arasındaki etkileşimi görmek üzere Ulus Bankalar Caddesi seçilmiştir. Araştırmanın alan çalışmasında Bankalar Caddesi'nde gözlemler yapılmı, analizler oluşturulmuş ve kullanıcılara yönelik anket soruları sınıanmıştır. Elde edilen veriler sayesinde Bankalar Caddesi'nin biçimsel özelliklerine bağlı olarak hem kullanım şekilleri hem de kullanılamama nedenleri, dolayısı ile kullanıcıların alandaki sosyal aktiviteleri, alandaki algısal deneyimleri, beklentileri ve ihtiyaçları tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında yapılan analizlerden elde edilen sonuç bulguları şu şekilde özetlenebilir; Cumhuriyet'in yapı tipine yansıyan ilk etkileri Ulus ve çevresinde görülmüştür. Bu sebeple alan içerisinde tarihi yapılar sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Ulus Cumhuriyet'in ilk yıllarında bir ticaret merkezi olarak kurgulanmıştır. Öyle ki çalışma kapsamında incelenen alan halk arasında "Bankalar Caddesi" olarak bilinmektedir.

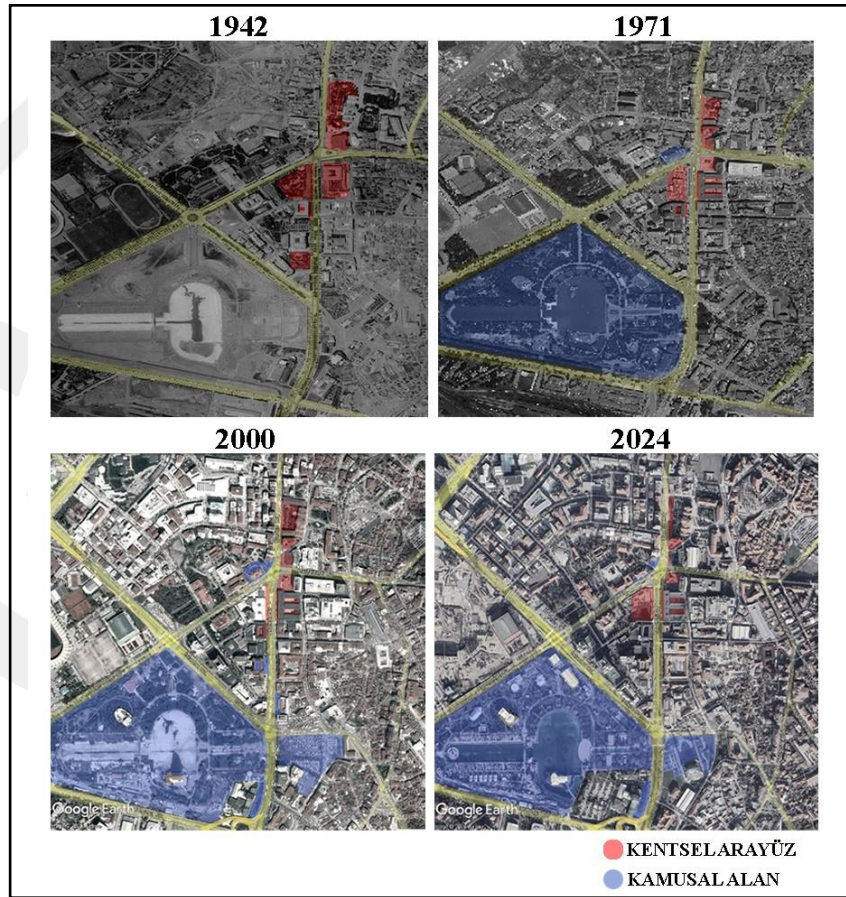
Fakat zaman içerisinde yapıların kullanımlarının değişmesi, işlevlerinin de değişmesine sebep olmuş ve Ulus ticari bir merkezden, ticari-kültürel bir merkez haline dönüşmüştür. Kültürel aktivite alanlarının artmasıyla beraber, alandaki kullanıcı profili değişmeye başlamış, fakat ticari anlamına yönelik izler silinememiştir. Ulus'a ticari aktiviteler için gelen kullanıcı profiline de oldukça fazla olduğu görülmüştür.

Anket çalışmasından elde edilen sonuç bulguları; alanın günlük yaşamın bir parçası olarak kabul edilebilirliğini ve ticari, kültürel, kamusal vb. farklı kullanımları barındırdığını göstermektedir. Bunun yanı sıra farklı kullanımların bir arada bulunduğu çalışma alanının, kullanım şekli ve yoğunluğu gece ve gündüz olarak birbirinden tamamen ayrılmakta ve alan iki farklı bağlam gibi varlığını sürdürmektedir.

Özetle, Ulus-Bankalar Caddesi, çalışmada bahsedilen günlük hayatın sunduğu potansiyelleri barındıran bir alan olarak öne çıkmaktadır. Farklı fonksiyonları bir araya getirmesi, sanatsal ve kültürel unsurları barındırması ve alanı deneyimleyen kullanıcılarla buluşturması gibi önemli özelliklere sahiptir. Fakat, cadde üzerinde bazı sorunlar da bulunmaktadır. Özellikle, alan içerisinde kullanımı yoğun olan ticari birimlerin akşam saatlerinde kapanmasının ardından alanın güvensiz hale gelmesi, cazibesini kaybetmesi, kullanıcıların dinlenme ve mevsimsel koşullardan korunma gibi temel konfor ihtiyaçlarını karşılamaması dikkat çekmektedir. Sonuç olarak Bankalar Caddesi, tüm kullanıcıları kendine çekme potansiyeline sahip olmasına rağmen, bazı eksiklikler ve iyileştirilmesi gereken yönler sebebiyle var olan potansiyelini kaybetmektedir.

Araştırma sınırları içerisindeki alanın ve yapıların inşa edildiği yıllarda bütüncül olarak değerlendirilmesi yapıldığında, kamusal özellik barındırdığı, yapıların işlevsel ve biçimsel nitelikleri bakımından kentsel arayüz olma özelliği taşıdığı ortaya çıkmıştır. Yaya erişimine ve kullanımına olanak sağlayan, özel alan-kamusal alan arasında bir eşik olan kentsel arayüzler, eylem barındıran, etkileşim alanları olarak değerlendirilmiştir. Çalışma alanında tespit edilen kentsel arayüzlerin, kamusal alanı özel alanla birleştirerek kentin kamusal kullanımına olanak sağlayan farklı özellikler barındırdığı tespit edilmiştir. Kentsel arayüzlerin yıllara göre bulunduğu çevreye

kazandırdığı kamusal alanlar haritalar üzerinden karşılaştırmalı olarak incelenmiştir (Şekil 6.1). Alan araştırması sırasında tespit edilen ve incelenen kentsel arayüzlerin, cephe ve form özellikleri açısından bıraktıkları boşluk ve kamusal alanla kurduğu ilişki geçmiş yıllarda süreklilik gösterirken, günümüzde yapıların çevrelerinde oluşturulan sınırlar bu sürekliliği yok etmiştir. Yüzüncü Yıl çarşısının yıkılarak, bıraktığı boşlukta yapılan kentsel açık alan fiziki olarak kamusal alan oluşturma potansiyeli göstermiş olsa da, yapılan gözlemlerde alanın sosyal ve kültürel aktiviteleri içinde barındırmadığı tespit edilmiştir. Bu da fiziki alanın tek başına yeterli olmadığını, birçok teorisyenin kullanım, kullanıcı, faaliyet ilişkisini içeren kamusal alan tanımına karşılık vermediğini göstermektedir. Zafer Anıtı, Ulus İşhanı ve Çarşısı ve Gençlik Parkı'nın barındırdığı boşluklar ve kentsel arayüzler, çevresindeki aktivitelerle beslenemediği için bütüncül bir kamusal alan sunmamaktadır. Yıllar içerisinde kamusal mekanların arttığı görülse de gerçek ve nitelikli bir kamusal alan oluşumunun desteklenmediği görülmektedir.

Şekil 6.1 Ulus Bankalar Caddesi'ndeki Kentsel Arayüzler ve Kamusal Alanların yıllara göre dönüşümü Kaynak: Gizem Deniz Güneri Söğüt Arşivi, Google Earth.

Kentlinin deneyimlediği kentsel mekânlar, toplumun yaşamına yön verecek niteliktedir. Bu niteliğin verimli kullanılması için kentsel tasarımların, alanlarında uzman olan mimar, şehir plancılar, psikologların iş birliği ile yapılması gerekmektedir. Alandaki kamusal etkinliklerin sürekliliğini, çeşitliliğini arttırmak ve kamusal alanların niteliğini geri kazandırmak için, öncelikli olarak yaya mekânları arttırılmalı, yaya öncelikli alanlar kurgulanmalıdır. Bunun yanı sıra Ulus'ta, gece ve gündüz kullanım güvenliği ve konforun sağlanması alanın kamusal potansiyelini arttıracaktır. Yapılan analizlerde çalışma alanının, ticari, sosyal ve kültürel bir odak olma potansiyeli taşıdığı görülmüş ancak mevcut durumda bir geçiş alanı olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Yarı açık mekânların tasarlanması, yeşil alanların arttırılması ve alanda hâlihazırda bulunan meydan, park, dağılma-toplanma mekânlarının daha tanımlı hale getirilmesi kamusal alan-özel alan sınırındaki kentsel arayüzlerin oluşmasına ve kullanımına katkı sağlayacaktır. Kamu kullanımına açık yapıların, onarım/düzenlemeleri yapılırken, yapının inşa edildiği dönem, kullanan kullanıcı profili, işlevi göz önünde bulundurulmalıdır. Kamusal açık alan kullanımı olan yapılarda, kullanımların özelleşmesi kentsel arayüzlerin niteliklerini ve etkinliklerini yok etmektedir. Kullanımları özelleştirmek yerine, alandaki yapıların kamusal kullanımları destekleyecek aktivitelerle işlevlendirmek Ulus'un tarihindeki kentsel belleği ve kimliğini korumasına katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak bu çalışma Ankara'nın tarihinde önemli bir yer barındıran Ulus Bankalar Caddesi'ndeki kentsel arayüzlerin kullanımını değerlendirmiştir. Kamusalıktan beslenen, mekânsal farklılıkları ve etkileri ortaya koyan analiz ve değerlendirme ile bu çalışmanın; gelecekte yapılacak kentsel mekân tasarım – yapı tasarım ilişkisi ve yeniden düzenlemeleri için mevcut uygulamaları değerlendirme ve fikir edinme imkânı doğuracağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Amare, S. (2014). Enhancing Livability of Squares and Streets: The Case of Romanat District. Master Thesis – Enviromental Planning and Landscape Design, Meklle CBD, Mekelle, Tigray, pp.32.

“Ankara Eski Tekel Başmüdürlük Binası”, Internet: <https://www.archives.saltresearch.org/handle/123456789/122025?mode=full> [15 Ocak 2024].

“Ankara Gençlik Parkı”, Internet: <https://www.eskiturkiye.net/3120/ankara-genclik-parki> [23 Ocak 2025].

“Ankara Sergi Evi”, Internet: <https://saltonline.org/tr/2560/ankara-sergi-evi> [23 Ocak 2025].

Arslan, S. (2016). “Kentsel Arayüz Oluşumunda Hukuki Yönlerin Rollerinin Anlaşılması”, Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aydemir K.P.K. (2018). “Yavaş Kent Hareketi Üzerinden Yaşanabilir Aramekân/Arayüz Geliştirmede Bir Model Önerisi: İstanbul/Beşiktaş-Sinanpaşa Mahallesi Örneği”, Doktora Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın.

Bala, H. A. (2006). “Mimarlık-Şehircilik, Bina-Kent, İç-Dış, Özel-Kamusal Arasında Kentsel Arayüzler”, *Yapı Dergisi*, Sayı:293 Sayfa:44-49.

Bayraktar, N. (2013). “Tarihe Eş Zamanlı Tanıklık: Ulus ve Kızılay Meydanlarının Değişim Süreci”, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 20-35.

Bertlin, J. (2014). Social Sustainability From The Perspective Of Three Concept: Human Scale, The City At Eye Level And Pubclic Life. Degree Project In Urban And Planning, Advanced Cycle Stockholm, Kth Royal Institue Of Technology School Of Architectue And The Built Enviroment, S.29-33.

Buchanan P., “Street urchin: Mothers’ House, Amsterdam, by Aldo van Eyck”, Internet:<https://www.architectural-review.com/buildings/street-urchin-mothers-house-amsterdam-by-aldo-van-eyck>, [14 Şubat 2025].

Calhoun, J. (1992). *Habermas and The Public Sphere*. Cambridge: MIT.

Carmona, M. (2008). *Public Space The Management Dimension*. London and New York: Routledge.

Cengiz Taşlı, T. & Eren, B. (2020). “Kentsel Arayüz/Ara Mekân Kalitesinin Taksim Asmalımescit Mahallesi Üzerinden Okunması”, *Bartın University International Journal of Natural and Applied Sciences*, 3(1): 18-35. e-ISSN: 2667-5048

Cengizkan, A. & Kılıçkiran, D., (2009). *Yer’in Sesi: Ulus İşhanı’nın Söyledikleri*, Arkadaş, Ankara.

“Chase Tower”, Internet: <https://www.skyscrapercenter.com/building/chase-tower/779>, [06 Ocak 2024].

Cilliers, E. J., Timmermans, W., Gooberg, F. Ve Slijkhuis, J. S. A. (2015). *The Story Behind the Place: Creating Urban Spaces That Enhance Quality of Life*. DOI: 10.1007/482-0149336-0, S.91.

Çizgen G., “Milli Reasürans Genel Müdürlük Binası - National Reinsurance Headquarters”, Internet: <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/70041>, 2 Aralık 2014 [11 Şubat 2025].

Çubuk, M. (1978). “Yapılanmamış Kentsel Kamusal Dış Mekânlar”, *Yapı Dergisi*, 1978(30): 25-45.

Dirik, İ. E. (2009). “Arakesitler Üzerinden Sınır ve Arayüz Kavramlarının Kentsel ve Mimari Ögelerle İrdelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

“Emlak ve Eytam Bankası”, Internet: <https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/AEFA/id/262/rec/2>, [22 Kasım 2023].

“Emlak ve Eytam Bankası”, Internet: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1494>, [22 Kasım 2023].

“Emlak ve Eytam Bankası Binası - Emlak ve Eytam Bank Building”, Internet: <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/208093> [15 Ocak 2024].

Erdönmez, M. E. & Akı, A. (2005). “Açık Kamusal Kent Mekânlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri”, *YTÜ Mimarlık Fakültesi e-Dergisi*, 67-87: Cilt (1)1.

Ergut, E. A.; Madran, E. & Özgönül, N. (2005). “Ulus Tarihi Kent Merkezi”, *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Planlama Dergisi*, Sayı:4 Sayfa: 51-53.

Erkartal, P. O. Ve Uzunkaya, A. (2019). “Transparency as A Component of Public Space.” *IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering* 471 (2019) 092026. doi:10.1088/1757-899X/471/9/092026

Ewert, A., (1993). *Culture, Conflict and Communication in the Wildland-Urban Interface*, Westview, USA.

“Flashback: Sony Center Berlin / Murphy Jahn”, Internet: https://www.archdaily.com/173305/flashback-sony-center-berlin-murphy-jahn?ad_medium=gallery, [25 Ocak 2025].

“Geçmişten Günümüze Gençlik Parkı”, Internet: <https://mimdap.org/gozlem/gecmithten-gunumuze-genclik-parky/> [23 Ocak 2025].

Gehl, J., (1987). *Life Between Buildings*, Van Nostrand Reinhold Co, New York.

Gehl, J., (2001). *Life Between Buildings, Using Public Space*. Island, London.

Gehl, J., (2010). *Cities for People*, Island, London.

Gehl, J. ve Svarre, B.(2013). *How to Study Public Life*, Island, London.

“Gençlik Parkı”, Internet: <https://www.ankara.bel.tr/cevrekorumavekontrol/peyzaj-uygulama/prestij-parklari/genclik-parki>, [22 Kasım 2023].

Güngör E., “Ulus Maliye Vekaleti Binası”, Internet: https://arsivankara.atilim.edu.tr/DefaultContentViewer?relation_id=FTS_31074_20850_237_6&wsName=GAMOS&dfOpener=%5CTab%3DDLV&v=-721369162Default/#&cq=%20Maliye%20Vek%20C3%A2%20letim%20Binas%20C4%B1%20&cp=2.22&cr=1, [16 Şubat 2025].

Habermas. J. (2004). *Kamusal Alan* (Ed. M. Özbek). İstanbul: Hil.

Halu, Z. Y. (2010). Kentsel Mekân Olarak Caddelerin Mekânsal Karakterinin Yürünebilirlik Bağlamında İrdelenmesi – Bağdat Caddesi Örneği. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Hashemnezhad, H., Heidari, A. Ve Hoseini, P. M. (2013). Sense of Place and Place Attachment. *International Journal of Architecture and Urban Development*, Vol3(1).

Hatipoğlu, H. (1994). “Kentsel Yapılaşmış Çevrenin Oluşumunda Dış Mekân Yaşantısının Yeri ve İşlevi: İstanbul Taksim Meydanı Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Hertzberger, H. (1991). *Lessons for Students in Architecture*. Rotterdam, Uitgeverij 010.

“Hubertus House”, Internet: <http://architecture-history.org/architects/architects/VAN%20EYCK/OBJ/1979,%20Hubertus%20House,%20Amsterdam,%20Netherlands.html>, [14 Şubat 2025].

Hulme, M. ve Truch, A. (2006). The role of Interspace in Sustaining Identity, *Knowledge-Technology – Policy/Spring*. Vol19(1), 45-53.

“İlk Etibank”, Internet: <http://www.mimarlarodasiansankara.org/index.php?Did=1495>, [22 Kasım 2023].

“İlk Etibank Binası, AA Arşiv - Faruk Küçük Arşivi”, Internet: <https://www.instagram.com/ankaradayasam/p/DDL4R6ENqxS/> [15 Ocak 2024].

“İnhisarlar (Tekel) Baş Müdürlük Binası”, Internet: <http://www.mimarlarodasiansankara.org/index.php?Did=1487>, [22 Kasım 2023].

“İş Bankası - İktisadi Bağımsızlık Müzesi (Eski Genel Müdürlük) (Ankara Büyükşehir Belediyesi)”, Internet: <https://wikimapia.org/18864893/tr/%C4%B0%C5%9F-Bankas%C4%B1%C4%B0ktisadi-Ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1zl%C4%B1k-M%C3%BCzesi-Eski-Genel-M%C3%BCd%C3%BCrl%C3%BCK> [20 Şubat 2024].

İtez Ö., “ODTÜ Teknokent BİLİM”, Internet: <https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-03/proje/frea/bilim/094.jpg.jpeg>, 16 Ağustos 2019 [10 Şubat 2025].

Jacobs, J. (1993). *Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü ve Yaşamı*. Çev. B. Doğan, İstanbul: Metis.

- Jaffe, R. (2014). Urbanism Hall of Fame: Jan Gehl Integrates Humanity in to Urban Design. <https://thecityfix.com/blog/urbanism-hall-fame-jan-gehl-integrates-humanity-urban-design-copenhagen-cities-for-people-dario-hidalgo/>
- Karabacak, G. (2005). “İnsan-Kent İlişkisinde Bir Arayüz Olarak Mimarlıkta Kamusal Mekân”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karner, M. (2015). From İnterspace to Interface Shaping Public Life. Delft University of Technology Master of Architecture, Urbanism and Building Sciences Julianalaan 134, 2628 BL De.
- Kavi, F. (2003). “İstanbul'daki Yaya Yolu Düzenlemelerinin Bitkisel Tasarım Açısından Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kavraz, M. (2018). “Oslo Opera Binasının Dış ve İç Mekân Kullanımı Açısından Değerlendirilmesi”. *Online Journal of Art and Design Dergisi*. 6 (2), 82-107.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, İmge, Ankara.
- Kökner, S. B. (2001). Mekânsal Arayüzlerin Kente ve Yaşama Katılımları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Köksal A., “Eleştirinin Önlenemez Zorunluluğu”, İnternet: https://www.mimarizm.com/kose-yazilari/elestirinin-onlenemez-zorunlulugu_129425 , 8 Eylül 2018 [24 Aralık 2024].
- Lillebye E. (2001). The Architectural Significance of the Street as a Functional and Social Arena. *In The Sustainable Street: the Environment, Human of Economic Aspect of the Street Design and Management*. Norwegian Public Roads Administration.
- Luz, A. (2001). Place in Between: The Transitional Location of Nomadic Narratives.
- Lynch, K. (1960). *The Image of the City*. Çev. Başaran, İ. (2010). Kent İmgesi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Lynch, K. (1981). *Good City Form*. Cambridge: MIT.
- Madanipour, A. (2003). *Public and Private Spaces of the City*. London: Routledge.
- “Maliye Vekâleti Binası”, İnternet: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1497>, [22 Kasım 2023].
- Mehta, V. (2013). *The Street A Quintessential Social Public Space*, New York: Routledge.
- Merdim E., “Giulio Mongeri Eseri Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası’ndaki Restorasyon Çalışmaları Tamamlandı”, İnternet: <https://www.arkitera.com/haber/giulio-mongeri-eseri-ziraat-bankasi-genel-mudurluk-binasindaki-restorasyon-calismalari-tamamlandi/> 23 Ocak 2020 [5 Ocak 2024].
- “Merkez Bankası”, İnternet: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1493>, [22 Kasım 2023].

“Merkez Bankası Binası”, İnternet: <https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/TKV/id/9/> [10 Şubat 2025].

“Milli Reasürans T.A.Ş. Genel Müdürlük Binası” İnternet: <https://www.arkiv.com.tr/proje/milli-reasurans-tas-genel-mudurluk-binasi/6537>[11 Haziran 2023] [11 Şubat 2025].

“Milli Reasürans T.A.Ş. Genel Müdürlük Binası (1987-1992)” İnternet: <https://www.youtube.com/watch?v=Bilq6XpxzUQ> [11 Şubat 2025].

Moughtin, C. (1992). *Urban Design: Street and Square*. Oxford: Butterworth Architecture.

Nazifoğlu B. ve Birer E. (2019). *Yürünebilirlik Deneyiminin Alanya Üzerinden Okunması*. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi.

Niebuhr, B. (2011). *The Street in Modern Urbanism*. Workshop IP Street of Amsterdam, pp.57-68.

“ODTÜ Teknokent Bilişim ve İnovasyon Merkezi”, İnternet: <https://frea.com.tr/tr/proje/odtu-teknokent-bilisim-ve-inovasyon-merkezi/>, [10 Şubat 2025].

Oliver P., “Aldo Van Eyck. Home for unmarried mothers. Plantage Middenlaan”, İnternet: <https://radar.brookes.ac.uk/radar/items/677c5510-1f23-46dc-8b6a-85e98db4f6dd/1/>, [14 Şubat 2025].

“Osmanlı Bankası A.Ş. Ankara Şubesi”, İnternet: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1498>, [22 Kasım 2023].

“Osmanlı Bankası Ulus Şubesi Binası - Building of Ottoman Bank Ulus Branch”, İnternet: <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/208094> [15 Ocak 2024].

Özer, Ö. (2014) *Kentsel Mekânda Yaya Hareketleri: Morfoloji ve Kentsel Algı'nın Etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özsel, S. B. (2009). “Bina-Kentsel Mekân Arayüz Özelliklerinin Kentsel Yaya Mekânlarına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özüer, M. O. (2004). *İnsana İlişkin Veriler Işığında Mimari Tasarım ve Öne Çıkan Mekânsal Kavramlar*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Bina Bilgisi Anabilim Dalı, İstanbul

Paasch, S. (2015). *Liveable Dimension of Public Space: A Psychological Analysis of Health, Well-being and Social Capital in Urban Squares*, Technische Universität Dresden Faculty of Science Department of Psychology, Diploma Thesis.

Paumier, C. B. (1990). *Designing with Successful Downtown*. Urban Land Institute.

Perinçek, S. (2003). “Kamusal Alan-Kamuya Açık Özel Mekân İlişkisinde Geçiş Bölgeleri”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. S.53-55.

Peeters, A. (2015). *Analyis of Urban Shadow Patterns*. The Magazine Issue 13.

“PPS Mekan Diyagramı.” İnternet: www.pps.org/article/grplacefeat , [22 Aralık 2022].

Sennett, R. (2002). *Kamusal İnsanın Çöküşü* (Çev. S.Durak, A. Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı.

Schulz, C. (1980) *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*. Rizzoli S.31-45.

“Sony Center”, İnternet: <https://www.archiweb.cz/en/b/sony-center>, [20 Ocak 2025].

“Sony Center”, İnternet: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/Berlin-Sony_Center-1.jpg, [20 Ocak 2025].

“Sony Center”, İnternet: https://cdn.archmedia.eu/cache/images/buildings/gallery/picture_4250_10.jpg-1600x1200-sony-center.jpg?algorithm=1&mtime=1642341858, [06 Ocak 2024].

Sökmen Adalı, E. (2024). 19. ve Erken 20. yüzyılda Ankara Hükümet Meydanı'nın Mekânsal Dönüşümü. *ASA Dergisi*, 2(1), 1-24.

Söylemez, D. İ. (2022). De Stijl Akımı Kapsamında İnşa Edilen Ankara Sergi Evi. *Ssd Journal*, 7(33):70-79.

“Sümerbank”, İnternet: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1496>, [22 Kasım 2023].

“Sümerbank Building (1937-38) on the side of Ulus Square by Martin Elsaesser in International Style”, İnternet: https://www.researchgate.net/figure/Suemerbank-Building-1937-38-on-the-side-of-Ulus-Square-by-Martin-Elsaesser-in_fig44301285994 [20 Şubat 2024].

Şener, M. (2016). “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Ziraat Bankası ve İş Bankası Hizmet Binaları: ‘Milli Mimarlık’ ve Banka Yapıları” *Tarih ve Uygarlık-İstanbul Dergisi*, 1(9):205-226.

Teğet Mimarlık, “Yapı Kredi Culture and Art Center”, İnternet: <https://teget.com/project/ykks/>, [24 Aralık 2024].

Tibbalds, F. (1992). *Making People-Friendly Towns: Improving The Public Environment In Towns And Cities*. Harlow: Longman. <http://dx.doi.org/10.4324/9780203469521>

Trancik, R. (1986). *Finding Lost Space*. New York: Van Nostrand Reinhold.

Tsenkova, S. (2006). “Place and People Planning New Communities,” *Cities Policy, Planning Research Series, Enviromental Design Univecity of CALGARY*, S.24-25.

“Türkiye İş Bankasi İdare Merkezi”, İnternet: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1491>, [22 Kasım 2023].

Velioğlu, S. (1990). “Dış Mekân Yaşantısına Bağlı Olarak Mimari Ölçekteki Fiziksel Biçimlenişi Değerlendirmeye Yönelik Bir Model”, Doktora Tezi, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Vibe, E. (2013). Norveç Mimarisinde Kentsel Dönüşüme Duyarlı Yaklaşımlar. *Oslo'nun Büyüme Stratejileri*. Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul.

“Ziraat Bankası Merkezi İdare Binası”, İnternet: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1485>, [22 Kasım 2023].

“100. Yıl Çarşısı Ve Ulus'un Geleceği Anketle Değer, Bilimsel Düşünceyle Belirlenir”, İnternet: <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=12424> [20 Şubat 2024].

EK 1

ETİK KURUL RAPORU

Evrak Tarih ve Sayısı: 31.01.2024-79284

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : E-59394181-604.01-79284
Konu : Esra Kıratlı Etik Kurul Raporu

31.01.2024

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Mimarlık Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 22306112003 numaralı öğrencisi Esra Kıratlı'nın "Kentsel arayüzlerin kamusal alan temelinde değerlendirilmesi: Ankara Ulus örneği" başlıklı çalışması kapsamında yapmayı planladığı anket çalışması "Atılım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu" üyeleri tarafından onaylanmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Veli Cengiz ÖZALP
Rektör Yardımcısı

Ek:

- 1- Esra Kıratlı Etik Kurul Raporu (1 Sayfa)
- 2- Esra Kıratlı Etik Kurul Başvurusu (Düzeltilme) (17 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSR3K04321

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/atilim-universitesi-ebys>

Kızılcaşar Mahallesi, 06830 İncek Gölbasi - Ankara - Türkiye

Telefon No:

Faks No:

İnternet Adresi: <https://www.atilim.edu.tr/tr>

Keş Adresi: atilim.rektorluk@hs03.kep.tr

Bilgi için: Çiğdem ÖZBEK

Uzman

Telefon No:

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 2

ÖN BİLGİ METNİ

Araştırmanın Konusu:

“KAMUSALLIK BAĞLAMINDA KENTSEL ARAYÜZLER: ULUS-BANKALAR CADDESİ ÖRNEĞİ, ANKARA” başlıklı yüksek lisans tezi için “KENTSEL ÖLÇEKTE ARAYÜZ MEKÂNLARI VE KAMUSAL ALAN İLİŞKİSİ” temalı araştırma çalışması

Araştırmanın Amacı:

Çeşitli disiplinlere konu olan kentsel arayüz kavramının, kamusal alan temelinde değerlendirilmesi ve bölgedeki arayüzlerin biçimsel, işlevsel ve sosyal özelliklerinin devamlılığının analiz edilmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem:

Kentsel arayüz kavramının temelinde özel alan ve kamusal alan ilişkisi vardır. Akademik **literatür taraması, harita analizleri, gözlem ve anket** yapılarak yürütülen bu çalışmada, ilk olarak “kamusal alan” kavramından bahsedilip, “kamusal alan” tanımları farklı teorisyenlerin düşünceleri üzerinden ele alınmaktadır. Ardından “özel alan, yarı özel/yarı kamusal alan” kavramlarına değinilmektedir. Kamusal alanının ve özel alanın sınırları, farkları ve birbirleriyle ilişkili oldukları durumlardan söz edilmektedir. Son olarak “kentsel arayüz” kavramı teorik çerçeve içerisinde incelenerek Türkiye ve dünyadaki farklı örnekler üzerinden değerlendirilmektedir. Kentsel arayüzlerin irdelenmesi, çalışma alanında yapılan gözlemler ve harita analizleri ile yapılmaktadır. Bu arayüzlerin oluşturduğu kamusal alanın devamlılığının sağlayıp sağlayamadıklarına, kamusal alanın kentsel arayüz oluşumundaki etkilerine ve kamusal alanın kentsel arayüzü nasıl ve ne yönde beslediğine yönelik karşılaştırmalar yapılmaktadır.

Kentsel arayüzlerin özelliklerinin tespit edilmesinde ve sınıflandırılmasında kullanım, kullanım niteliği ve yapı formu biçimlenişine bağlı bir analiz metodu geliştirilmiştir. Araştırmanın anket kısmında ise Jan Gehl'in insanların bir araya gelebilme olanaklarını artıran Koruma, Konfor ve Memnuniyet kriterlerinden ve Amerika'da kamusal mekânlar için projeler üreten Project for Public Spaces (PPS) adlı ekibin geliştirdiği "The Place Diagram (Mekân Diyagramı)"ndan yararlanılmıştır. PPS Modeli ve Gehl modelinden yararlanılarak oluşturulan anket, daha önce çalışma alanını deneyimlemiş kişiler arasından rastgele seçilen 70 kişiye uygulanacaktır.

Çalışmanın Beklenen Sonuçları:

Bu çalışma ile Cumhuriyet'in ilk kurulduğu yıllardan itibaren günümüze dek uzanan süreçte, kentsel arayüz mekânlarının biçimsel, işlevsel ve sosyal özelliklerinin nasıl değiştiğini, bu değişimlerin günlük yaşam aktivitelerini ve kamusalılığı nasıl etkilediğini ortaya koymak hedeflenmektedir.

Notlar:

- Çalışmanın kısa tanımı ve iletişim bilgileri paylaşılır.
- Çalışma alanını tanıtan bilgi aktarılır.
- Gönüllü katılım formu paylaşılır.
- Daha fazla bilgi için; Esra KIRATLI

EK 3

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu anket, Atılım Üniversitesi Mimarlık Bölümü Yüksek Lisans programı öğrencilerinden Esra KIRATLI tarafından, Dr. Öğretim Üyesi Fulay UYSAL BİLGE danışmanlığında yürütülen “KAMUSALLIK BAĞLAMINDA KENTSEL ARAYÜZLER: ULUS-BANKALAR CADDESİ ÖRNEĞİ, ANKARA” başlıklı tezi adı altında “KENTSEL ÖLÇEKTE ARAYÜZ MEKÂN LARI VE KAMUSAL ALAN İLİŞKİSİ” temalı çalışmaya veri oluşturmak üzere yapılmaktadır.

Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için araştırmacı Esra KIRATLI veya Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Fulay UYSAL BİLGE ile iletişim kurabilirsiniz.

Çalışmaya katkınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda kesip çıkabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum. (Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

Uygulamanın yapılacağı YER:

AD-SOYAD	TARİH	İMZA

EK 4

ANKET SORULARI

1. BÖLÜM

2. Cinsiyetiniz

- Kadın
- Erkek

3. Yaşınız

- 0-17
- 18-34
- 35-44
- 45-59
- 60 ve üzeri

4. Eğitim Seviyeniz

- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Üniversite
- Yüksek Lisans/Doktora

5. Çalışma Durumunuz

- Çalışıyor
- Ev Hanımı
- Öğrenci
- Emekli
- İşsiz/Çalışmıyor

4. BÖLÜM: KULLANIM ve AKTİVİTELER

Evet/Hayır Soruları

1. Çalışma alanındaki aktiviteler (ticari, sosyal, kültürel, kamusal, özel vb.) birbirini besliyor mu?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise açıklayınız

.....

.....

2. Çalışma alanındaki kamusal (sosyal/kültürel) aktiviteleri etkileyen herhangi bir olumsuz çevre etkeni var mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise hangi olumsuz çevre etkenleri? Neden? Açıklayınız.

.....

.....

3. Çalışma alanındaki yapıların zemin kat kullanımları sosyalleşmeyi sağlıyor mu?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise hangi kullanımlar (ticari, sosyal, kültürel, kamusal, özel vb.) ? Açıklayınız.

.....

.....

4. Çalışma alanındaki yapılar farklı toplumsal grupların (dernekler, şirketler, meslek grupları, turistler, öğrenciler vb.) etkinliklerine imkân sağlıyor mu?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise hangi farklı toplumsal gruplar? Nasıl etkinliklere imkân sağlıyor?
Açıklayınız.

.....
.....

5. Yaşlı, çocuk, hamile ya da engelli kullanıcıların kullanımına olanak tanıyor mu?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise nasıl? Açıklayınız.

.....
.....

Ölçekli Sorular

1. Çalışma alanı zorunlu aktivitelere (alışveriş, geçiş vb.) olanak sağlamaktadır.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

2. Çalışma alanı isteğe bağlı aktivitelere (yürüyüş vb.) olanak sağlamaktadır.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

3. Çalışma alanı sosyal aktivitelere (sohbet etme, yeme-içme vb.) olanak sağlamaktadır.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum

- Kesinlikle katılıyorum
- 4. Çalışma alanı günlük yaşamın bir parçası olarak kabul edilebilir.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum
- 5. Çalışma alanındaki aktivite ve kullanımlar, gece kullanımına teşvik etmektedir.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum
- 6. Çalışma alanı günün ya da yılın farklı zamanlarında ziyaret için ilgi çekicidir.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum

5. BÖLÜM: KONFOR ve İMAJ

Evet/Hayır Soruları

1. Çalışma alanında fotoğraf çekmeye değer öğeler/yerler var mı?
  - Evet
  - Hayır

Cevabınız evet ise hangi öğeler/alanlar/yerler? Açıklayınız.

.....
.....

2. Çalışma alanı tarihi referanslara/öğelere sahip mi?
  - Evet

- Hayır

Cevabınız evet ise hangi öğeler/alanlar/yerler? Açıklayınız.

.....
.....

3. Taşıt yoğunluğu ve yollar, kamusal alanlar zedeliyor mu?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise neden? Açıklayınız.

.....
.....

4. Çalışma alanında kent mobilyaları (oturma elemanları, ışıklandırmalar vb.) uygun yerlere yerleştirilmiş mi?

- Evet
- Hayır

Cevabınız hayır ise neden? Açıklayınız.

.....
.....

5. Çalışma alanındaki yeşil alanların yoğunluğu sosyal etkinliklere imkân sağlıyor mu?

- Evet
- Hayır

Cevabınız hayır ise neden? Açıklayınız.

.....
.....

6. Çalışma alanında kamusal açık alanların güneş, rüzgâr vb. etkilerden korunma olanağı var mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise nasıl? Açıklayınız.

.....
.....

Ölçekli Sorular

1. Çalışma alanı kullanıcılar üzerinde kamusal yaşamı destekleyici olumlu etkiler bırakmaktadır.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum
2. Çalışma alanındaki yapıların cephelerinde kullanılan malzeme seçimleri sosyal faaliyetleri (buluşma, toplanma vb.) destekler niteliktedir.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum
3. Çalışma alanındaki kent mobilyaları (oturma elemanları, ışıklandırmalar vb.) yeterlidir.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum
4. Çalışma alanı kullanıcılar üzerinde güven hissi uyandırmaktadır.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum

6. BÖLÜM: ERİŞİM ve BAĞLANTILAR

Evet/Hayır Soruları

1. Kullanıcılar çalışma alanına yürüyerek ulaşabiliyorlar mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise genelde hangi arterler yaya yolu/aksı olarak kullanılıyor?

Açıklayınız.

.....

.....

2. Kullanıcılar çalışma alanına erişimde farklı ulaşım alternatiflerini kullanabiliyorlar mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise sıklıkla hangi ulaşım alternatifleri kullanılıyor? Açıklayınız.

.....

.....

3. Çalışma alanı içerisinde toplu taşıma araçlarına ait durak ya da istasyon var mı?

- Evet
- Hayır

4. Çalışma alanı içerisinde, yaya yürüyüş yolları yeterli mi?

- Evet
- Hayır

5. Çalışma alanı otopark alanına sahip mi?

- Evet
- Hayır

Ölçekli Sorular

1. Çalışma alanının planı, bölgeyi ilk kez kullananlar için yaya ölçeğinde algılanabilir.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum
2. Çalışma alanı içerisinden geçişler kolayca sağlanabilmektedir/Bölge geçirgendir.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum
3. Yürüyüş yolları yönlendirici ve tanımlıdır.
  - Kesinlikle katılmıyorum
  - Katılmıyorum
  - Kararsızım
  - Katılıyorum
  - Kesinlikle katılıyorum

5. BÖLÜM: SOSYALLİK

Evet/Hayır Soruları

1. Kullanıcıların sosyalleşebileceği aktivite alanları rekreasyon alanları (piknik alanları, açık yeşil alanlar, eğlence mekanları vb.) çalışma alanının çevresinde görülebiliyor mu?
  - Evet
  - Hayır

Cevabınız evet ise sizce hangileri? Açıklayınız.

.....
.....

2. Çalışma alanı toplumun farklı (gelir düzeyi, eğitim düzeyi vb. farklı olan) kesimlerini bir araya getirme özelliğine sahip mi?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise hangi özellikleriyle olduğunu açıklayınız.

.....
.....

3. Çalışma alanı kullanıcılar açısından buluşma yeri olarak kullanılıyor mu?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise hangi alanlar buluşma noktası olarak kullanılmakta? Açıklayınız.

.....
.....

4. Çalışma alanında kadın kullanıcı ve erkek kullanıcı oranı dengeli mi?

- Evet
- Hayır

Cevabınız hayır ise neden? Açıklayınız.

.....
.....

5. Çalışma alanı bireysel kullanıcılara (tek kişilik aktiviteler için) hitap ediyor mu?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise bireysel kullanıcılar hangi aktiviteler için alanı kullanıyor? Açıklayınız.

.....
.....

6. Çalışma alanındaki kullanıcılar birbirleriyle iletişim kuruyorlar mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise hangi aktiviteler (ticari, sosyal, kültürel, kamusal, özel vb) için iletişim kuruyorlar? Açıklayınız.

.....
.....

7. Çalışma alanı içerisinde toplanma noktası var mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız evet ise hangi noktalar/alanlar? Açıklayınız.

.....
.....

8. Çalışma alanı kısa süreli yeme-içme aktivitesine olanak tanıyor mu?

- Evet
- Hayır

6. BÖLÜM: DUYUMSAL/ALGISAL DEĞERLENDİRME

Çalışma alanı olarak sınırlandırılmış bölgeyi tanımlamak için, size göre en uygun olan sıfatları seçiniz.

1.

- Çekici
- Sıradan

2.

- Güvenli
- Tehlikeli

3.

- Hareketli

- Durağan

4.

- Dűzenli
- Karmaşık

5.

- Ferah
- Boğucu

6.

- Keyifli
- Sıkıcı

7.

- Kalabalık
- Sakin